

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**REKREASYON ALANI TASARIMINA
ETKEN OLUŞTURABİLECEK
PLANLAMA VERİLERİ**

Mimar Seçkin UĞUR

F.B.E. Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programında
hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

46843

Tez Danışmanı :Prof. Altan AKI

İSTANBUL, 1995

YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU
TASARIM MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ	I
RESİM LİSTESİ	III
ÖZET	IV
SUMMARY	V
1.0. GİRİŞ	1
1.1. Amaçlar	1
2.0. REKREASYON PLANLAMASININ NİTELİĞİ	3
2.1. Yöntem ve Sonuçları	3
2.1.1. Konusu ve Önemi	5
2.1.1.1. Geleneksel Önemi	5
2.1.1.2. Bugünkü Önem	6
2.1.1.3. Rekreasyon Planlamasının Ortaya Çıkan Önemi	6
2.2. Rekreasyon Planlamasındaki Amaç ve Görev	11
2.2.1. Planlamadaki Amaç	11
2.2.2. Profesyonel Görevler ve Yapılması Gerekli İşler	12
2.3. Planlama Bağlamı	13
2.3.1. Planlama Tipleri	14
2.3.1.1. Sistem Planları	15
2.3.2. Rekreasyon Plan Türleri	15
2.3.2.1. Kullanıcı-Kaynak Uyumlu Planlar	23
2.4. Planlama Yöntemi	23
2.4.1. Adımlar Safhalar ve Sonuçları	28
2.4.1.1. Geleneksel Bakış Açısı	28
2.4.1.2. Yeni Başlık Açısı	29
2.4.2. Planlama Yaklaşımları	30
2.4.2.1. Geleneksel Yaklaşım	30
2.4.2.2. Yeni Yaklaşım	31
2.4.3. Rekreasyon Planlamasının İçeriği ve Ölçütü	32
2.4.3.1. Performans Ölçütü.	32
2.4.4. Geçmişteki Örneği ve Uygulaması	33
2.4.4.1. Toplum Desteği	35
2.4.4.2. Teknik Destek	35
2.4.4.3. İş Programı	35
2.4.4.4. Amaçları Formüle Etme	35
2.4.4.5. Bilgi Toplama	36
2.4.4.6. Politik Uzlaşma	36
2.4.4.7. Alternatifler Gelişme	36
2.4.4.8. Gelecek Prespektifi	36

3.0. FİKİRLER VE PRENSİPLER	37
3.1. Temel Tanımlamalar	37
3.2. Önemli İlişkiler	39
3.2.1. İnsanlar ve Şehir	39
3.2.2. İnsanlar ve Boş zaman	39
3.2.3. Boşzaman ve Rekreasyon	41
3.2.4. Açık hava Rekreasyonu ve Dış mekan	41
3.2.5. Dış mekan ve Kentsel Form	43
3.3. Gerçeklik Kontrolleri	43
3.3.1. Olayları ve Olayların Gidiş Yönleri	47
3.3.1.1. Kullanıcı Dokuları	47
3.3.1.2. Mekan	47
3.3.1.3. Bölgesel Parklara Yaklaşım	48
3.3.1.4. Talep	48
3.3.1.5. Enerji Koruma	48
3.3.1.6. Şehirleşme	48
3.3.1.7. Toplu Taşımacılık	49
3.3.1.8. Kültürel Kaynaklar	49
3.3.1.9. Fon Oluşturma	49
3.3.2. Sorunlar ve Meseleler	50
3.3.2.1. Rekreasyon Kaynaklarının Dağılımı	50
3.3.2.2. Kırsal Eğilim.	50
3.3.2.3. Gelenek	50
3.3.2.4. Araştırma ve Teknik Yardım	51
3.3.2.5. Dış Mekanın Korunması	51
3.3.2.6. Fonların Elde Edilmesi ve Uygulanması	51
3.3.2.7. Halkın Güvenliği ve Vandalizm	51
3.3.2.8. Koordinasyon ve İşbirliği	51
3.3.2.9. Kullanım Dışı Olma (Kullanılmama)	52
3.3.2.10. Özel Nüfular	52
3.3.2.11. Yerleşim ve Yaklaşım	52
3.3.2.12. Devlet Yardımı	55
3.3.2.13. Potansiyel Rekreasyon Kaynakları	55
3.3.2.14. İletişim	55
3.3.2.15. Yoksulluk	55
3.3.2.16. Şehirlinin Katılımı	56
3.3.3. Değişen Perspektifler	56
3.3.3.1. Yaşamın Kalitesi	57
3.3.3.2. Rasyonel Krizleri	57
3.3.3.3. Enerji Krizleri	57
3.3.3.4. Eşitlik	58
3.3.3.5. Enflasyon	58
3.3.3.6. Mali Etkililik.	58
3.3.3.7. İnsan Gelişimi	59
3.3.3.8. Yeniden Değerlendirme	59
3.3.3.9. Öncelikler	59
3.3.3.10 Kendi Kendine Yardım Etme	60
3.3.3.11. Yaşam Tarzı	60
3.3.3.12 Takviye.	60
3.4. Fikirler ve Prensipler	62

3.4.1. İnsan Hizmetlerine Yönelme	62
3.4.2. Planlama Prensipleri	63
3.4.3. Tasarım Stratejileri	65
3.4.4. Fikirleri Uygulamaya Aktarma	66
4.0. METODLAR VE TEKNİKLER	67
4.1. Rekreasyon Planlamasına Yönelik Yaklaşımlar	68
4.1.1. Kaynak Yaklaşımı	68
4.1.2. Aktivite Yaklaşımı	69
4.1.3. Ekonomik Yaklaşım	71
4.1.4. Davranışsal Yaklaşım	75
4.1.5. Bileşik Yaklaşım	77
4.2. Arz ve Talep Analizleri	79
4.2.1. Temel Metodlar	79
4.2.1.1. İlerici Yaklaşım	80
4.2.1.2. Etkinlik Ölçüleri	80
4.2.1.3. Hizmet Düzeyi Yaklaşımı	80
4.2.1.4. İhtiyaçlar-Kaynaklar İndeksi	80
4.2.1.5. Rekreasyon Deneyimi Bileşenleri Fikri	81
4.2.1.6. Nüfus Oranı Metodu	81
4.2.1.7. Alan Yüzdesi Metodu	81
4.2.1.8 Taşıma Gücü-Kapasite Yaklaşımı	81
4.2.1.9. Sistemler Modeli Yaklaşımı	81
4.2.1.10. Kullanıcı-Kaynak Planlaması Metodu	82
5.0. SONUÇ	85
KAYNAKLAR	88
ÖZGEÇMİŞ	91

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1.	Planlama Yöntemi/Edmonton, Alberto...	4
Şekil 2.2.	Tarihi Koruma/Vieux Carre, New Orleans (Üstte) Alanların Karakteri (Alta) Amaçlanan Turist İzleri	8
Şekil 2.3.	Planlama Birimi Sistemler Ölçeği/Huron, California,	16
Şekil 2.4.	Ölçek Planlama Birimi Projesi/ Huron, California.	17
Şekil 2.5.	Komşuluk ya da Bölge Ölçeği/ Santa Cruz, California. (Üstte) Yetişkinler için halk merkezi (Alta) Gençlik merkezi	18
Şekil 2.6.	Topluluk ölçeği/West Orange Topluluk Parkı, Orange, CA.	19
Şekil 2.7.	Topluluk Ölçeği/Melbourne, Avustralya	20
Şekil 2.8.	Bölgesel Ölçek/Pt. Reyes Ulusal Sahil Şeridi, CA.	21
Şekil 2.9.	Bölgesel Kontekst/Pt. Reyes Ulusal Sahil Şeridi, CA.	22
Şekil 2.10.	Rekreasyon Planlamasına Kullanıcı-Uyum Sağlama Yaklaşımı/Golden Gate Ulusal Rekreasyon Alanı San Francisco, CA.	24
Şekil 2.11.	Sistem düzeyinde Planlama Yöntemi	26
Şekil 2.12.	Alan düzeyinde Tasarım Yöntemi.	27
Şekil 2.13.	Rekreasyon planlamasına yönelik İş programı	34

II

Şekil 3.1.	Washington ışınal koridor planı/ Maryland Ulusal Başkent Parkı ve Planlama Komisyonu	40
Şekil 3.2.	Toplumsal Rekreasyon Sistemi.(James F.Murphy ve Dennis R. Howard, Toplumsal Boş vakit Hizmetlerinin Dağılımı, Lea ve Febiger, Philadelphia, 1987)	42
Şekil 3.3.	Dış mekan ve kentsel form/Boston.	45
Şekil 3.4.	Dış mekan ve kentsel form/Los Angeles.	46
Şekil 3.5.	Özürllüer için özel oyun alanlarının hazırlanması/ Arvado, Colorado	53
Şekil 3.6.	Bölgesel parklara kitlesel geçiş yaklaşımı/Pittsburgh.	54
Şekil 3.7.	Devlet hizmetlerinin desteği.	61
Şekil 3.8.	Dış mekanı korumaya yönelik küme şeklinde konut gelişimi/Açık hava Rekreasyon Kaynakları İnceleme Komisyonu Raporu.	64
Şekil 4.1.	Rekreasyon planlamasına kaynak yaklaşımı/Batiquitos Lagoon Bölgesel parkı, San Diego, CA.	70
Şekil 4.2.	Rekreasyon planlamasına aktivite yaklaşımı. /Evanston, Illinois.	72
Şekil 4.3.	Rekreasyon, planlamasına ekonomik yaklaşım/ Orange, CA.	74
Şekil 4.4.	Zaman dilimi fikri/Ontario, Kanada.	76
Şekil 4.5.	Rekreasyon planlamasına bileşik yaklaşım.	78
Şekil 4.6.	Arz ve Talep Analizi	83
Şekil 4.7.	Rekreasyon mekanı ve hizmeti/Chegenne, Wyomington	84

RESİM LİSTESİ

Resim 2.1.	Park tasarımının Pastoral kaçış yeri fikri. (üstte) Teras/Contral Park, Newyork. (allta) Potansiyel Yürüyüş Mekanı/Cleveland.	7
Resim 2.2.	Fitness parkuru /San Francisco	10
Resim 3.1.	Doğal bir karektere sahip kentsel parklar/Gülhane Parkı, İstanbul.	44

IV

ÖZET

Bu tez kentsel rekreasyon planlamasının yöntemi ve sonuçlarını tanımlar. Odak noktası ise; temel fikirler, ölçüler, metodoloji ve park ve rekreasyon planı üzerinedir.

Kentlerdeki artan boşvakit ve şehirleşme düzeyinin beklentisi; rekreasyon mekani, hizmeti ve tüm olanakların rahatlığı için yüklü bir talep önermektedir.

Bir enerji krizi, azalan kişisel gelir ve küçülen halk bütçesi, ulusal, bölgesel, şehir genelinde, yerel ve özel rekreasyon fırsatlarının kullanımı üzerinde önemli bir etkiye sahip olacaktır. Bu etki en fazla, insanların çoğunun boş vakitlerinin büyük bir kısmını orada harcadıkları yerel düzeyde ortaya çıkacaktır.

Küçülmüş halk bütçelerine rağmen, artan kullanım düzeylerinin etkisi, mali kaynak (fon) bulma, kullanım ücretleri, yaklaşım, tasarım ve idare gibi ciddi sorunları artırır. Bu, özel sektöre halka ait olanakların ve önemli fırsatların tedariki için amaçlanan kazanç ve gelişim programlarında değişimler önerir. Bu değişimler, halka ait ve özel kararlara bir rehber olarak hizmet etmek için rekreasyon planlamasının daha gelişmiş bir düzeyini arzu edecektir.

Oluşturulan tezin birinci bölümünde; genel yaklaşımlar ve amaçlar tanımlanmıştır. İkinci bölüm; rekreasyon planlamasının niteliği, rekreasyon planlamasındaki amaç ve görev, planlamanın içeriği ve planlama yaklaşımlarını içermektedir. Üçüncü bölümde; fikirler ve prensipler, planlamayı etkileyen sorunlar ve meseleler tanımlanmaktadır. Dördüncü bölümde ise; rekreasyon planlamasına yönelik yaklaşımlar, metodlar-teknikler ve arz-talep analizleri tanımlanmıştır. Tezin beşinci bölümünde, ortaya çıkarılan sonuç yer almaktadır.

Tüm bu çalışma neticesinde rekreasyon planlamasının gelecekte ülkemizde daha iyi yöntemlerle çözümlenerek, tasarlanacağını ve bunun sonucunda şehirdeki fiziksel çevrenin ve sosyal yaşantının kalitesinin de gelişeceğini ümit etmeliyiz.

SUMMARY

This thesis describes the process and products of urban recreation planning. The focus is on basic concepts, measures, methodology and the park and recreation plan.

The prospect of increasing levels of leisure and urbanization suggest an increased demand for recreation space, service and facilities in cities. An energy crisis, decreasing personal income, and reduced public budgets will have a significant impact on the use of national, regional, urban, local and private recreation opportunities. This impact will be most conspicuous at the local level, where most people spend much of their leisure time.

The impact of increased use levels of reduced public budgets raises serious questions of funding, user fees, access, design, and management. It suggests changes in the proposed acquisition and development programs for the provision of public facilities and significant opportunities for the private sector. These changes will require a more sophisticated level of recreation planning to serve as a guide for public and private decisions.

This thesis being constituted contains, that's general approaches and objectives in chapter one; nature of recreation planning, purpose and mission on recreation planning, planning context, the planning process, views, ingredients and approaches to planning in chapter two; concepts and principles, problems and issues influence the planning in chapter three; approaches to the recreation planning, methods-techniques and supply-demand analysis in chapter four, and the consequence in chapter five.

In the result of this study, recreation planning will be solved and conceived with the better methods at future in our country. Consequently, we have to expect a better way to improve the quality of social life and physical environment in the cities.

1.0. GİRİŞ

Rekreasyon planlaması teorik olarak şehirlerde halka ait ve özel boş vakit değerlendirme fırsatları sağlamak için pekçok disiplinin metodlarını ve fikirlerini kullanan, insanların boş vaktinin mekana ilişkin yöntemidir.

Pratikte ise; rekreasyon planlaması; insanların değerlendirecekleri boş vakit, mekan, enerji ve para kullanımı için insan ihtiyaçlarını karşılayacak alternatifler geliştiren, sosyal bilimler ile çevresel tasarım teknikleri ve bilgisini de katan profesyonel bir uzmanlıktır.

1.1. Amaçlar

Bu tezin amacı kentsel çevrelerde uygulanabilecek rekreasyon planlamasının tanımlanan yönlerinin fikirsel anlaşılmasını geliştirmektir. İçinde yer alan çalışma örnekleri; pekçok duruma adapte edilebilmek başarılı fikirleri ve teknikleri tanımlamak için kullanılmıştır. Bu tezin detaylı amacı ise;

- Rekreasyon planlamasının metodolojisi, yöntemi ve sonuçlarıyla, rekreasyon alanı tasarımına yardımcı olmak,
- Rekreasyon planlamasının, çevresel tasarım ve diğer planlama tipleri ile olan ilişkisini kurmak,
- Günümüzdeki literatüre ve pratiğe uyarlanan rekreasyon planlaması için alternatif yaklaşımları tanımlamak,
- Bu yaklaşımların, park ve rekreasyon planlarının incelenmesi, hazırlanması yada revizyonunda nasıl, ne zaman ve nerede kullanılabileceğini anlatmaktır.

Bu tezin temel yaklaşımları ise; değerlendirilecek boş zaman açısından-zamanın davranışsal açıdan-aktivitenin ve çevresel açıdan da mekanın birbirleri ve şehrin coğrafik alanı ile olan ilişkisini, fikirler ve metodlar içeren tekniklerle anlatarak oluşturmaktır.

2.0. REKREASYON PLANLAMASININ NİTELİĞİ

Şehirlerde rekreasyon mekanları ve boş vakit hizmetleri sağlamak için sorumluluk devlete ait kuruluşlar ve özel atılımcılar tarafından paylaşılır.

Dış mekanın yerleşimi ve insanların boş vakit ihtiyaçlarına hizmet verecek sosyal programların analizinde esas rolü şehir plancıları ve peyzaj mimarları oynamalıdır. Aynı zaman da boş zaman fırsatlarını idare eden park ve rekreasyon dairelerindeki diğer profesyonel elemanlarla çalışma zorunlulukları vardır [21]

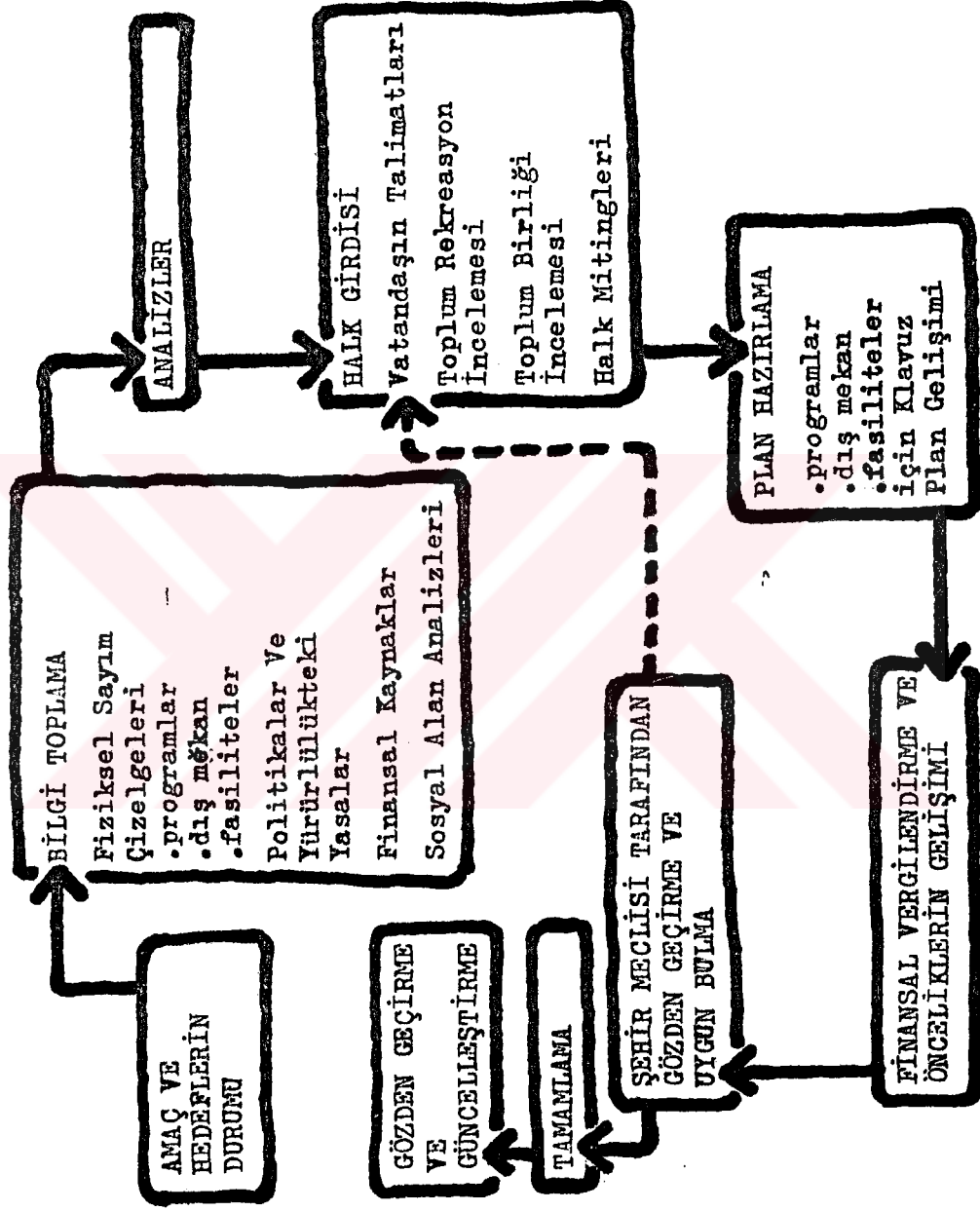
Park, rekreasyon ve dış mekan düzenleme çalışmalarının anlaşılır bir planının hazırlanması yerel planlama ve rekreasyon büroların ortak sorumluluğu altındadır. Ayrıca, projeleri işleme koyma, tasdik etme yada özel ve halka ait rekreasyon gelişim önerileri hazırlama, arazi kullanımı değişimleri, çevresel etki durumları ve boş vakit fırsatlarının miktarı ve kalitesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilen sermaye gelişim bütçesi bu büroların sorumluluğu kapsamında yer almaktadır [5].

2.1. Yöntem ve Sonuçları:

Rekreasyon planlaması, insanların boş vaktinin mekana ilişkin bir yöntemidir. Bu şehirlerde özel ve halka ait boş zaman fırsatları sağlamak için pekçok disiplinin fikirlerini ve metodlarını kullanan bir bilim ve sanattır [24].

Pratikte rekreasyon planlaması; bilginin çevresel tasarım tekniklerinin ve boş zamanın, mekan, enerji ve insan ihtiyaçlarını karşılayacak para kullanımı için alternatifler geliştiren sosyal bilimlerin karışımıdır. (Şekil 2.1.)

Yöntem, şehirlerde boş vakit fırsatları sağlamaya alışkın halk politikası ve özel teşebbüsün yaptıkları (bilgi toplama, etüdler, planlar) ile sonuçlanır.

Şekil 2.1. Planlama Yöntemi/Edmonton, Alberto...

En geniş anlamda rekreasyon planlaması; insanların çevrelerine ve birbirlerine yardım etmesiyle ilişkili olarak arazi sorumluluğu ve insan gelişimiyle ilgilidir. Dar anlamda ise rekreasyon planlaması; ençok boş vakit davranışları ve dış mekan değişkenleriyle ilgili olmaktadır [19].

Rekreasyon planlaması; şehir planlama, peyzaj mimarlığı, rekreasyon ve park yönetiminin profesyonel alanlarından gelişmiş olan fiziksel ve sosyal planlamanın bir hibritidir (karışımıdır). Günümüzde de halk idaresi, sosyoloji, inşaat mühendisliği, ormancılık, coğrafya ve çevre sağlığı yönlerini de içine alır.

Rekreasyon planlamasının hem yöntemi, hem de sonuçları zamana bağlı olarak bir gelişim süreci içerisinde yer almaktadır.

2.1.1. Konusu ve Önemi

Rekreasyon planlamasının konusu ve önemi; Park ve Rekreasyon Hareketi ve de şehirlerin gelişmesiyle paralel olmuştur. Rekreasyon planlamasının niteliği bu yönden hızlı olarak değişmektedir.

2.1.1.1. Geleneksel Önem

Rekreasyon planlaması, mali kaynak planlaması ya da her türlü kuruluşun planlamasıyla birlikte geleneksel olarak tanımlanmıştır. Esas önem, açık alan koruması ve açık hava rekreasyonu için gereken bu alanların gelişimi üzerine olmuştur. 1970'den önceleri alan tasarımı, rekabete dayanan organize olmuş spor dalları ve halka ait açık hava mekanları ile rekreasyon planlarının çoğunun odak noktasını teşkil etmekteydi. Bu planların felsefi temellerini Amerika'da 1900'lerin başlarında ortaya konulan "Sosyal Reform" yada "Güzel Şehir Hareketi" oluşturmaktaydı. Halk parkları, kişileştirilerek şehri kuşatan kötülüklerden kaçan doğal mülteciler olarak görüldü. Bu sebepten dolayı

şehirlerin kalabalığı ve kirliliğinden kaçılan yada kafa dinlenen pastoral yerler olarak tasarlanmışlardı. (Resim 2.1) [15].

2.1.1.2. Bugünkü Önemi

Rekreasyon Planlamasının günümüzdeki önemi, halka ait rekreasyon fırsatlarının, kentsel ve bölgesel ölçekteki arazi kullanımı, tasarımı ve yaklaşımının diğer türleri ile olan ilişkisi üzerinedir [8]. İlk odak hala fiziksel kaynak üzerinde iken; çevresel ve sosyal faktörleri de katmak için bu odak genişletilmiş olacaktır.

Kentsel güzelleştirme üzerine genişleyen bir odak noktası; topluluk gelişimi, çevresel yorumlama, rekreasyon için halka ait ve özel mekanların çok amaçlı kullanımı ve organize edilmiş rekreasyon programlarının geniş bir dizisi olarak pekçok toplulukta şu an yaygın bir biçimde görülmektedir [13].

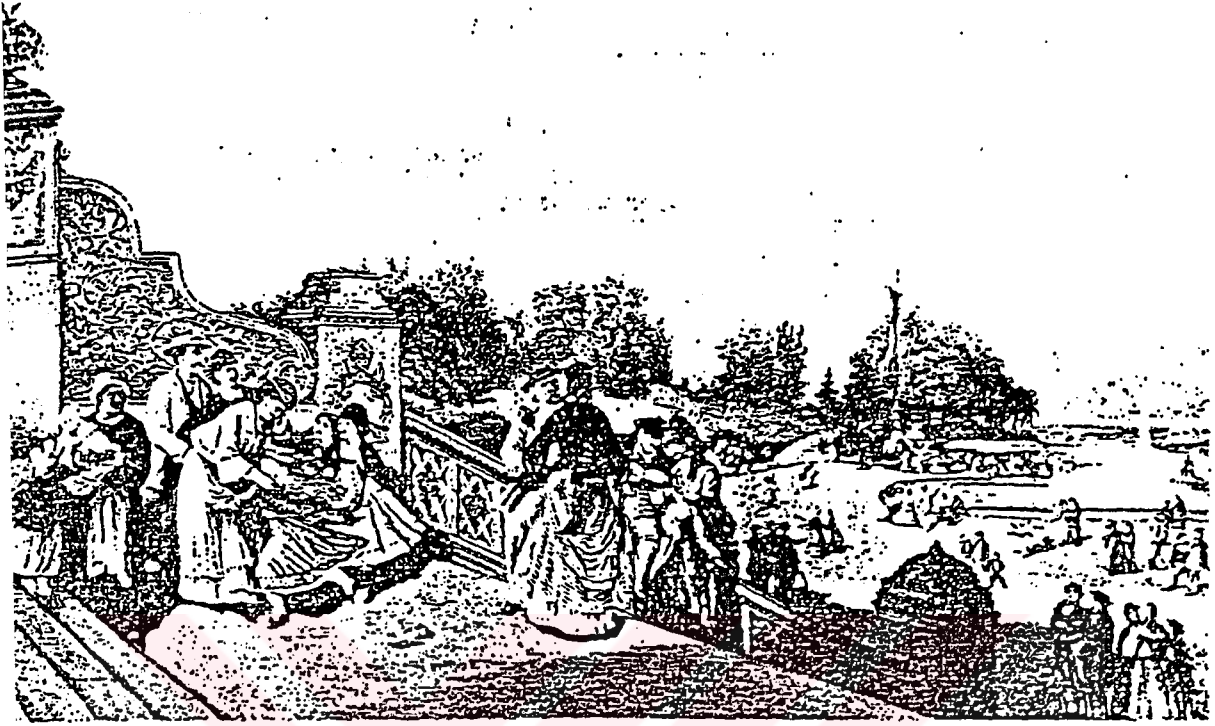
Sarf edilen çabaların çoğunun felsefi gerekçesi; şehri, yaşamak, çalışmak yada ziyaret etmek açısından arzu edilebilir bir yer yapmak için güzelleştirmek yada yenilemektir (Şekil 2.2) [8].

2.1.1.3. Rekreasyon Planlamasının Ortaya Çıkan Önemi

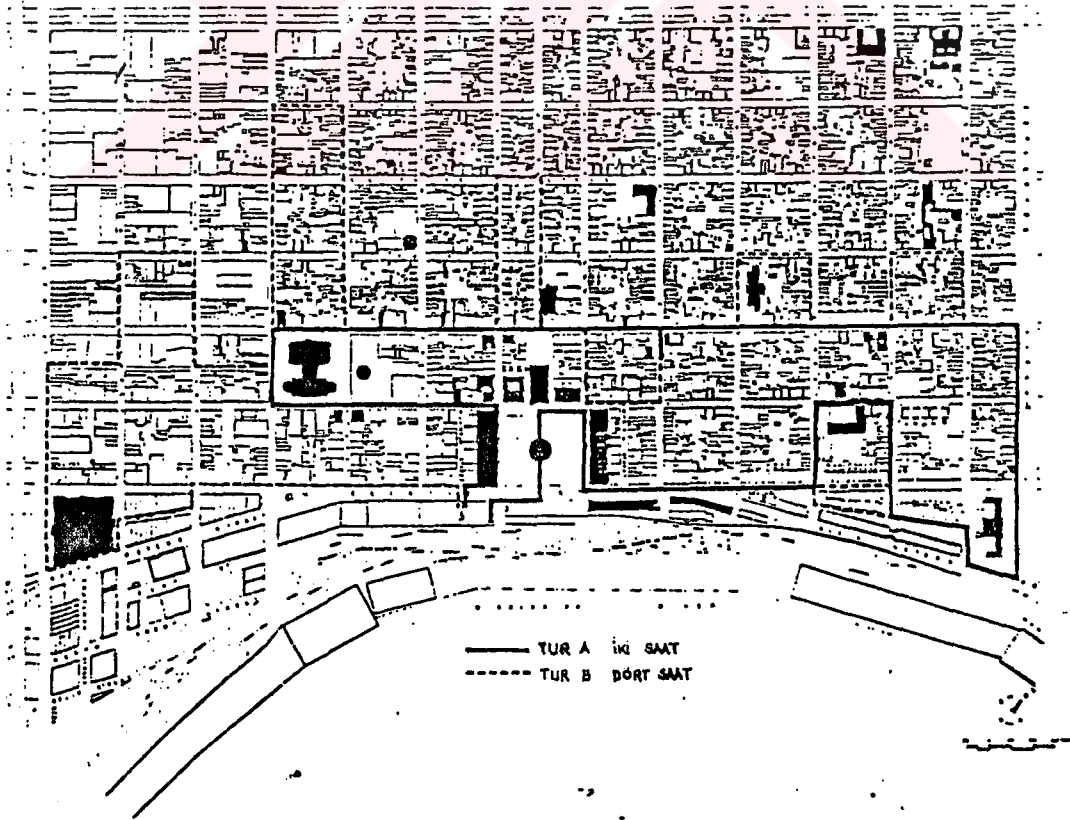
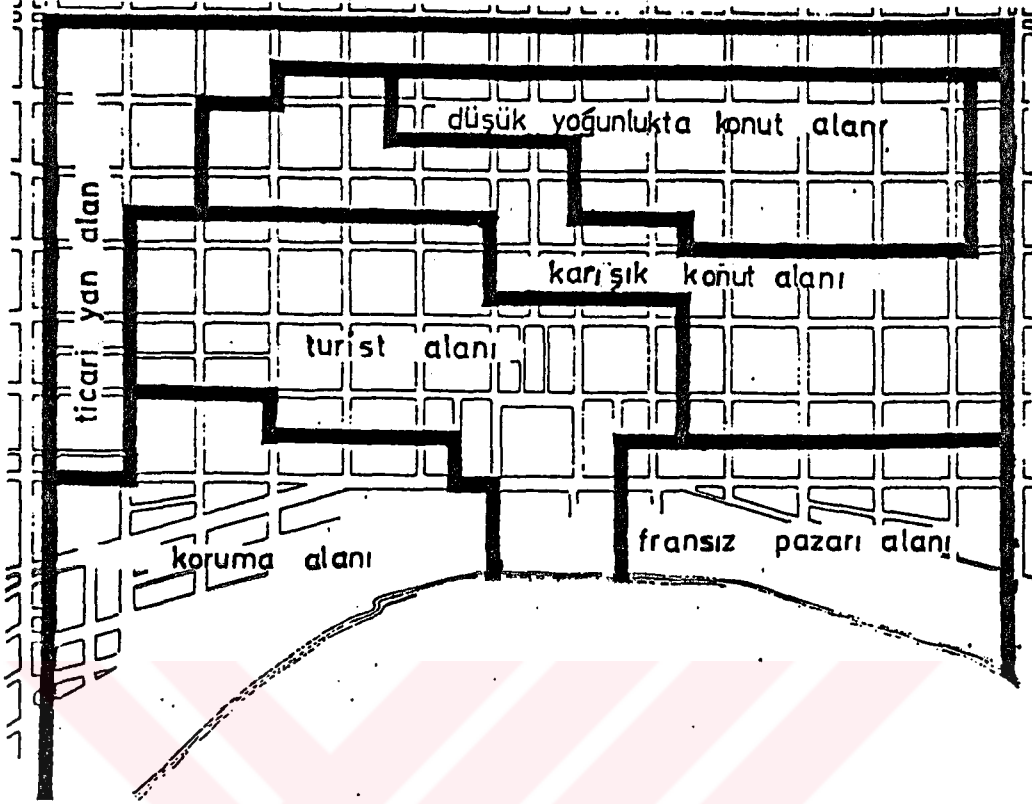
Bu, bir insan hizmeti ve çevreye yönelik idari sistemin bir parçası olarak boş vakit fırsatları sağlamak için, çevresel tasarım, sosyal bilim ve halk idaresi'nin bir karışımı olarak ortaya çıkar [13].

Hem halka ait, hem de özel amaçlı mekanlar ve buna bağlı hizmetler komşuluk ve metropolit ölçeğine entegreli bir fırsatlar sistemine eklenir.

- İnsan gelişimi,
- çevresel idare,

sim 2.1. Park tasarımının Pastoral kaçış yeri fikri.
(Üstte) Teras / Contral Park, New York.
(Altta) Potansiyel Yürüyüş Mekanı / Cleveland.

Şekil 2.2. Tarihi Koruma / Vieux Carre, New Orleans.

(Üstte) Alanların Karakteri.

(Altta) Amaçlanan Turist İzleri.

- planlama sistemleri,
 - kendi kendini üreten tasarım ve yöntemi,
 - geliştirilmiş arazinin ya da arsanın açık mekan olarak yeniden değerlendirilmesi,
 - herkesin programını kendisinin oluşturduğu, rekabete dayanmayan aktiviteler,
 - yaratıcı oyun alanları,
 - parklar ve rekreasyon ile yetişkinler için eğitim programları, sanat, kültür ve boş zamanların değerlendirilmesinin entegrasyonu,
- üzerine de bir önem pekçok toplulukta ortaya çıkmaktadır [19].

Zihinsel ve Fiziksel özürlüler için de özel programlar, park ve rekreasyon büroları tarafından sponsore edilen aktivitelerdir (Resim 2.2).

Şehirlerde temin edilen mevcut kaynakların yeniden değerlendirilmesi mekanların yeni bir tür kullanımını ortaya çıkarmıştır. Örneğin; çatı üzeri ve çatı arası katlarının değerlendirilmesi, eski kullanılmayan binaların koruma altına alınarak yeni fonksiyonlarla özel yada halka ait rekreasyonel kullanımlar için hizmete sunulması, parklarda yer alan açık alanlar üzerinde çağdaş pnömatik strüktürler kurularak rekreasyon amaçlı kapalı mekanların oluşturulması olarak ifade edilebilir [19].

Rekreasyon planlaması bugün, keyfi standartlar ve konvensiyonel düşüncenin uygulanması yerine daha hassas ve karmaşık metodları arzular. Bu yeni istekler, şehirde yaşayan insanların programlama ve tasarım prosesinde katılımlarını, çevresel ve sosyal etki değerlendirmesini ve halk yatırımlarının fiyat etekfeliğini ortaya çıkarmaktadır.

Bu istekler, amaçların yeniden düşünülmesi, yaklaşım ve rekreasyon planlaması metodlarını günümüzün ve geleceğin ihtiyaçlarıyla buluşturmak gereğini de ortaya koyar [19].

Resim 2.2. Fitness parkuru / San Francisco.

2.2. Rekreasyon Planlamasındaki Amaç ve Görev

Rekreasyon planlaması, halk ve özel sektör tarafından alınan mantıklı kararlara yönelik gelişim alternatifleri ve gelecek ile ilgilenir. İnsanların ne istediğini simgeleyebilir olmak, ne olabilirini yansıtmada düşündürebilir olmak ve neyin yapılabileceğini tanımlamada gerçekçi olmak zorundadır [24].

Rekreasyon Planlaması öncelikle aşağıda yer alan kriterlere göre uyarlanmalıdır.

- Şehirler halk içindir.
- Değişim, karmaşıklık ve büyüme şehirleri oluşturan esaslardır.
- Planlama, değişimi önceden görebilme ve yanıt verme anlamındadır [24].

2.2.1. Planlamadaki Amaç

Rekreasyon Planlamasının amacı; olmasını ümit ettiğimiz olaylarla karşılaşmak, olmasını istediğimiz şeylere inanmak ve olmasını istemediğimiz şeyleri önlemek olmak zorundadır.

Eğer bir şehir efektif boş vakit fırsatları salamaktaysa, yaygın problemleri çözmek için gelecekteki ihtiyaçları önceden görebilen aktif bir yön geliştirebilir.

Rekreasyon planlaması bir anlamda;

- Kentin yaygın problemleri üzerinde bir perspektif elde etme,
- Gerçekci alternatifler geliştirme,
- Uygulamaya yönelik hedefler, politikalar ve kamuya ait ya da özel kararlar için tavsiyeler formüle etme,
- Şehirlerdeki değişimi ölçmek için kriterler geliştirme,

- Planlama, tasarlama ve karar süreçlerine de kullanıcı konumundaki insanları katma, amaçlarını taşımaktadır.

Rekreasyon planlamasının genel hedefi, şehirlerdeki çevreyi ve yaşam kalitesini geliştirmektir. Geniş anlamdaki hedefi ise; daha iyi, daha sağlıklı, zevk alınabilir ve çeşitli atraksiyonlara sahip bir kentsel çevre yaratarak insan refahını maksimum düzeye çıkartmaktır [17].

Rekreasyon planlamasının genel amaçları;

- I. Toplumun fiziksel çevresini, daha fonksiyonel, güzel, güvenli, heyecan verici ve etkileyici yapmak için geliştirmek,
- II. Hükümetin hukuki yada idari organları ve adliyeler tarafından tanımlanan maddeler doğrultusunda halka hizmet sunmak,
- III. Halka ait ve özel amaçlı rekreasyon kaynaklarına yönelik pay ayırımı için kısa vadeli kararlara, uzun vadeli oluşumlar katmak,
- IV. Sosyal, ekonomik ve bir toplumun fiziksel gelişimini ilgilendiren politik kararlar için teknik, bilgi sağlamak,
- V. Toplumun gelişimi ile ilgili tüm kriterler arasında koordinasyonu, işbirliğini ve iletişimi arttırmak ve hızlandırmak.

2.2.2. Profesyonel Görevler ve Yapılması Gerekli İşler

Profesyonel bağlamda rekreasyon planlaması diğer türdeki fonksiyonel planlamalardan ayırt edici bir göreve sahiptir. Bu ayırt edici görev, yerel yönetimin bir fonksiyonu olarak rekreasyon planlamasını rasyonel hale getirmek için kullanılabilir.

Aynı zamanda bu görev, uygulamaya yönelik yapılması gerekli işleri ya da rekreasyon planlama biriminin sorumluluklarını tanımlamak için de kullanılabilir [16].

Bu görev aşağıda yer alan kriterleri içermektedir.

- Mevcut ya da potansiyel boş vakitleri değerlendirme fırsatlarının miktarı ve kalitesi hakkında topluma yönelik kararlar oluşturan birimlere objektif, güncel ve amaca uygun bilgiler sağlama,
- Şehirde yaşayanlar ve şehre geçici gelen insanlar için boş vakitleri değerlendirme amaçlı yaşantının, kalitesini ve miktarını geliştirme.
- Kentlerde yer alan tüm insanlar için boş vakit değerlendirme fırsatlarına optimum bir alan ve yerleşim sağlama.
- En üst düzeyde ve en iyi kullanımlarla hizmet sunabilmesi için uygun rekreasyon kaynaklarını koruma veya geliştirme.
- Rekreasyon planları ile diğer tiplerdeki planlama ve planlar arasında mantıksal bir ilişki kurma.
- Mevcut ve amaçlanan, halka ait ve özel rekreasyon gelişiminin etkinliğini değerlendirme.
- Mevcut ve amaçlanan park ve rekreasyon olanakları ve hizmetlerini rasyonel hale getirme.

2.3. Planlama Bağlamı

Rekreasyon planlamasının tarihi gelişimi ve bugünkü düzeni ülkedeki diğer planlama tiplerinin gelişimine paralel olmuştur [14]

Profesyonel bir özellik olarak rekreasyon planlaması ve tasarımı aşağıda yer alan planlama tipleriyle birlikte ele alınmalıdır:

- **Kaynak Planlaması:** İdari bağlamda doğal veya insan tarafından oluşturulmuş kaynaklara pay ayırımı ve bu kaynakların geliştirilmesi
- **Kentsel ve Bölgesel Planlama:** Kentsel bağlamda arsa kullanımı, yerleşim, taşımacılık ve toplum ulaşım sistemlerimiz form ve fonksiyonlarının düzenlenmesi.
- **Olanak Planlaması:** Metrolar, okullar, parklar, hava alanları ve kamu hizmeti yapan kuruluşların (elektrik, havagazı vb.) planlaması ve tasarımı.
- **Çevre Sağlığı Planlaması:** Hava ve su kirliliğinin minimum boyutlara düşürülmesi, tüm zararlı olabilecek şeylerin kontrolü, kentlerdeki stressin azaltılması üzerine halk sağlığı ve güvenliğinin önemle korunması ve sağlık hizmetlerinin hazırlanması.
- **Sosyal Planlama:** Sosyal refah konut yerleşimi, toplum organizasyonu ve sosyal hizmetler üzerinde bir öneme sahip sosyal amaçlar güden enstitülerin geliştirilmesi.
- **Çevresel Planlama:** Doğal ekosistemle, çevresel etki analizleri ve insan sağlığı, güvenliği ve refahını sağlamak için dış mekanın tasarımı ve idaresi üzerine bir öneme sahip olan fiziksel ve sosyal faktörlerin entegrasyonu.

2.3.1. Planlama Tipleri

Rekreasyon planlaması; kentsel bağlamdaki kaynak ya da olanak planlamasını içeren bir kimlikten, çevresel tasarım bağlamındaki kentsel ve çevresel planlamayı içeren bir kimlik haline dönüşmüştür. Gelecekte rekreasyon planlaması, sosyal planlaması ile de daha kaynaşmış bir toplum geliştirebilir. Bununla beraber rekreasyon planlama esas profesyonel kimliğini, peyzaj mimarlığı ve şehir plancılığı ile değişmez bir biçimde saklı tutacaktır.

İki ana plan tipi vardır:

- Tekil amaçlı veya spesifik amaçlı proje planları (örnek, komşuluk ölçeğindeki bir parkın gelişimi)

- Politik amaçlı veya verilen bir planlama alanı içerisinde oluşturulacak pek çok amaçlı sistem planları (örnek: Şehirlerdeki tüm parklar için büyüme ve bir program elde etme).

Her iki plan tipi, planlı değişim ve düzenli gelişim bağlamındaki bir nitelikte insan yaşamına uyarlanmalıdır.

2.3.1.1. Sistem Planları

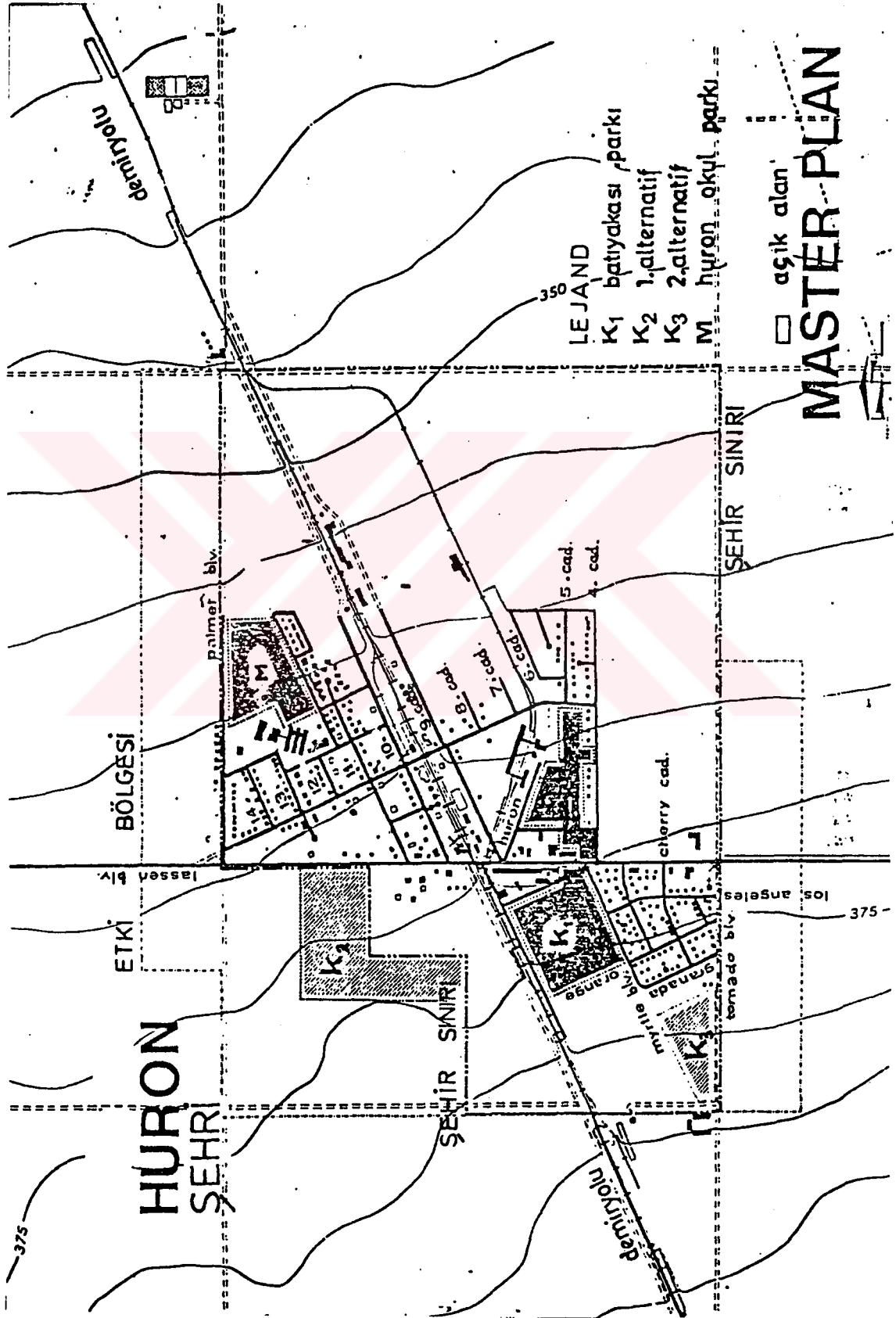
Şekil 2.3. ve Şekil 2.4. küçük bir toplulukta yer alan sistem ve proje ölçeğindeki planlama birimleri arasındaki ilişkiyi gösterir. Metropolitan veya böge ölçeğinde aynı ölçek farklılıkları, zaman, hizmet alanı ve politik oluşum belirgindir. Ancak şehrin veya o bölgenin karmaşık veya artan ekstrem dokusu hariç tutulmalıdır. Çünkü değişken olduğu için bir belirginlik sözkonusu değildir [19].

Rekreasyon planlamasının her iki ölçekte de etkileyici olacak şekilde yapılması zorunludur.

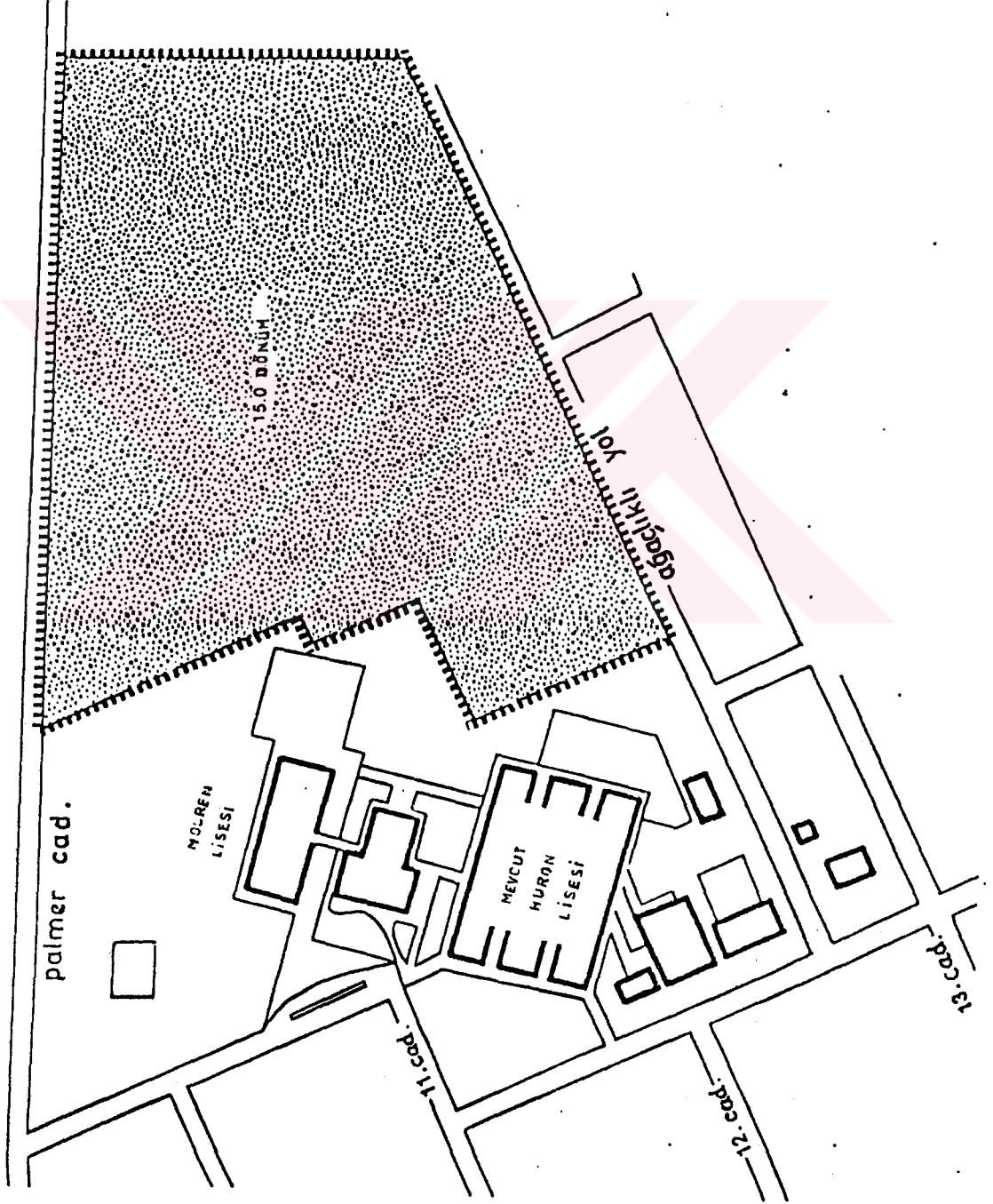
Sistem, zaman ve mekan içindeki bileşenler dizisi olarak görülmelidir. Keza herbir bileşen birbirleri arasında ilişkili bir sistemin parçası olarak da görülmelidir. Bu sistem, kaçınılmaz bir şekilde değişen veya halka ait değerlerin, teknolojinin yasaların ve rekreasyon amaçlı fon oluşumlarının yeni etkilerine cevap veren zaman ve mekan içerisinde yer almaktadır (Şekil 2.5-2.9) [24].

2.3.2. Rekreasyon Plan Türleri:

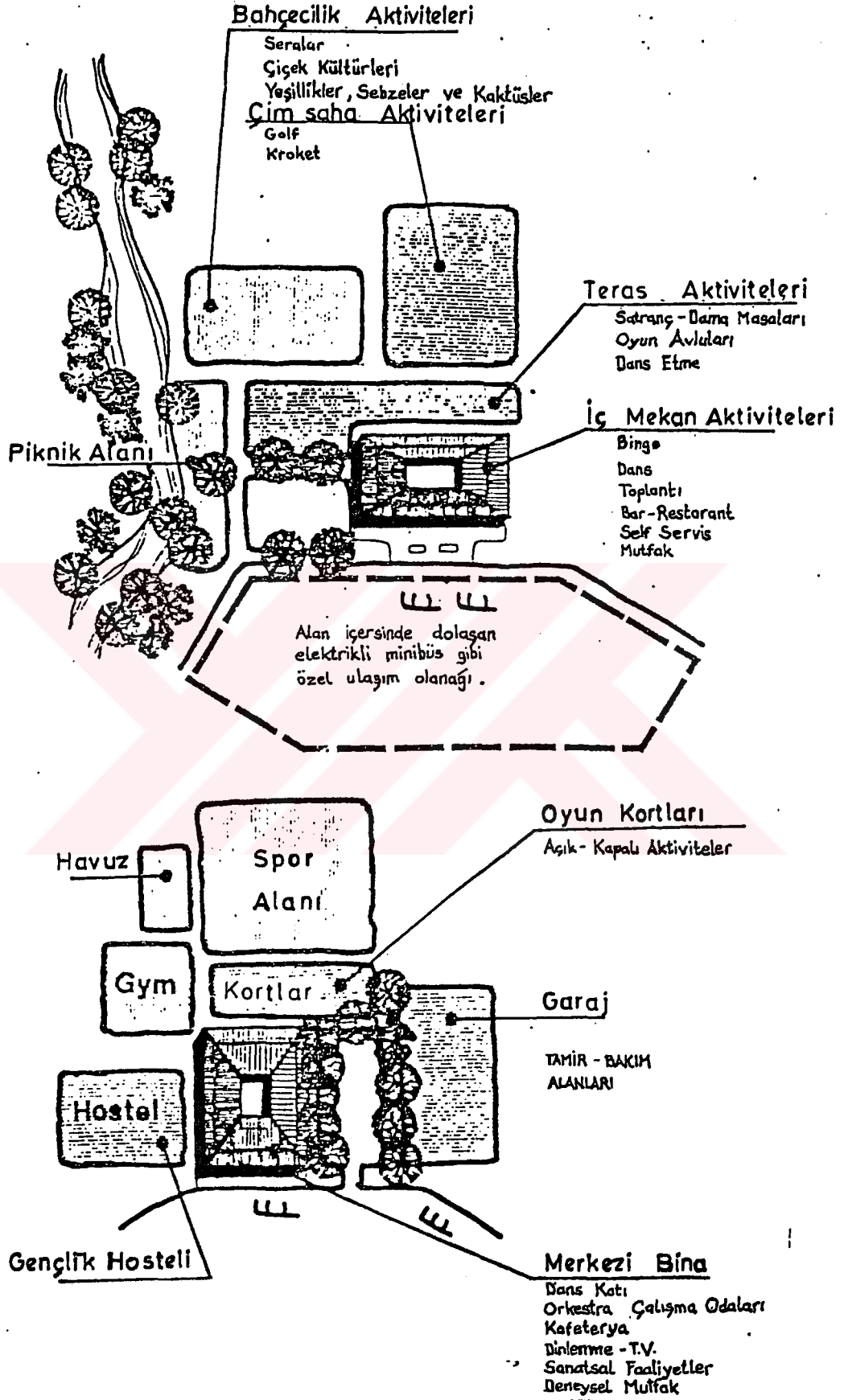
Rekreasyon Planları; konuları, uygunluğu, coğrafi alanı ya da müşterisi tarafından sınıflandırılır. Planlama biriminin politik yargılarına uyan planların çoğu anlaşılır ve topluluğun tümünün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde uygun hale getirilir. Bununla birlikte topluluk; farklı değerlere ve ihtiyaçlara sahip, sosyal grupların yada coğrafik

Şekil 2.3. Planlama Birimi Sistemler Ölçeği / Huron, California.

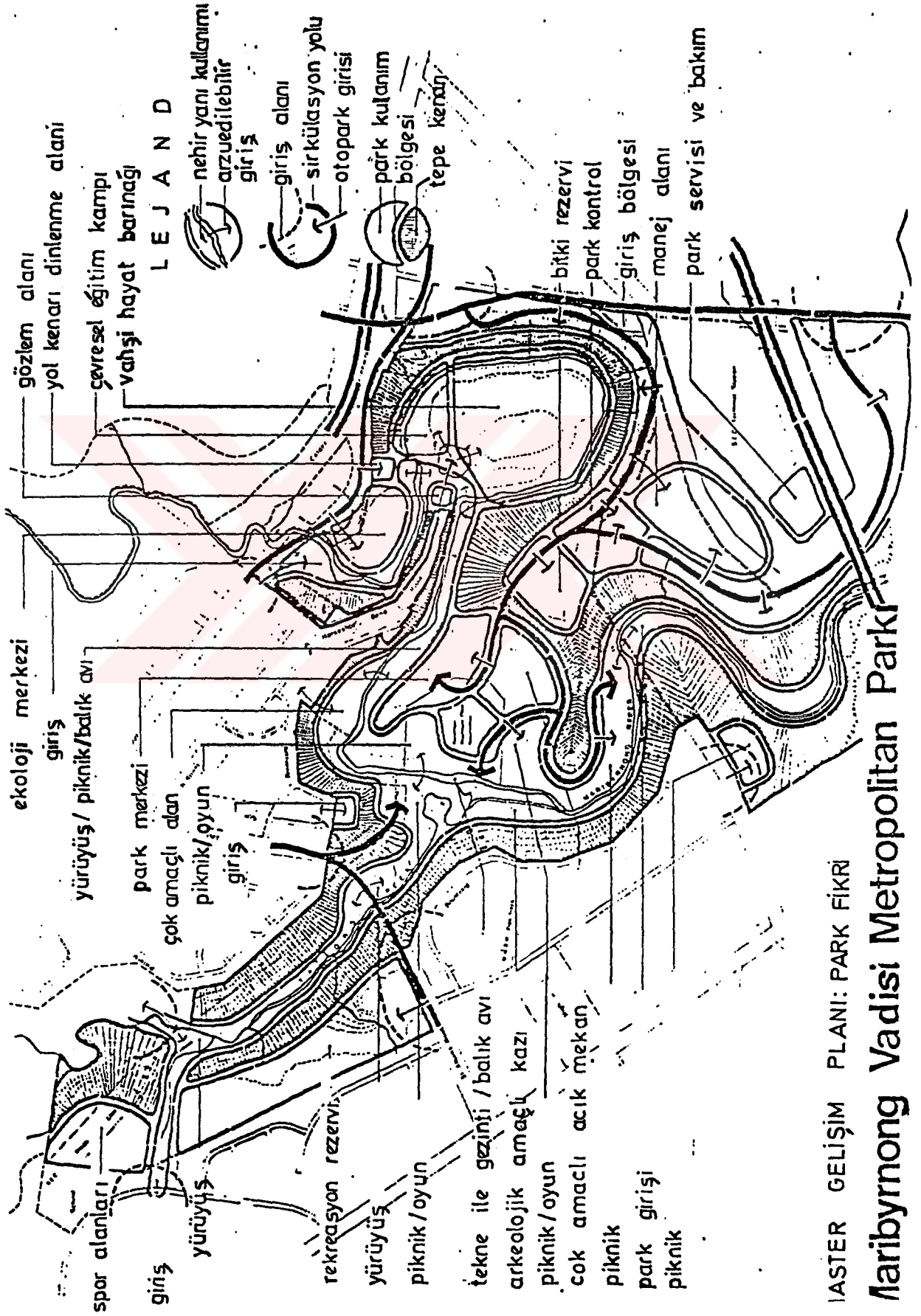
Şekil 2.4. Ölçek Planlama Birimi Projesi. / Huron, California.

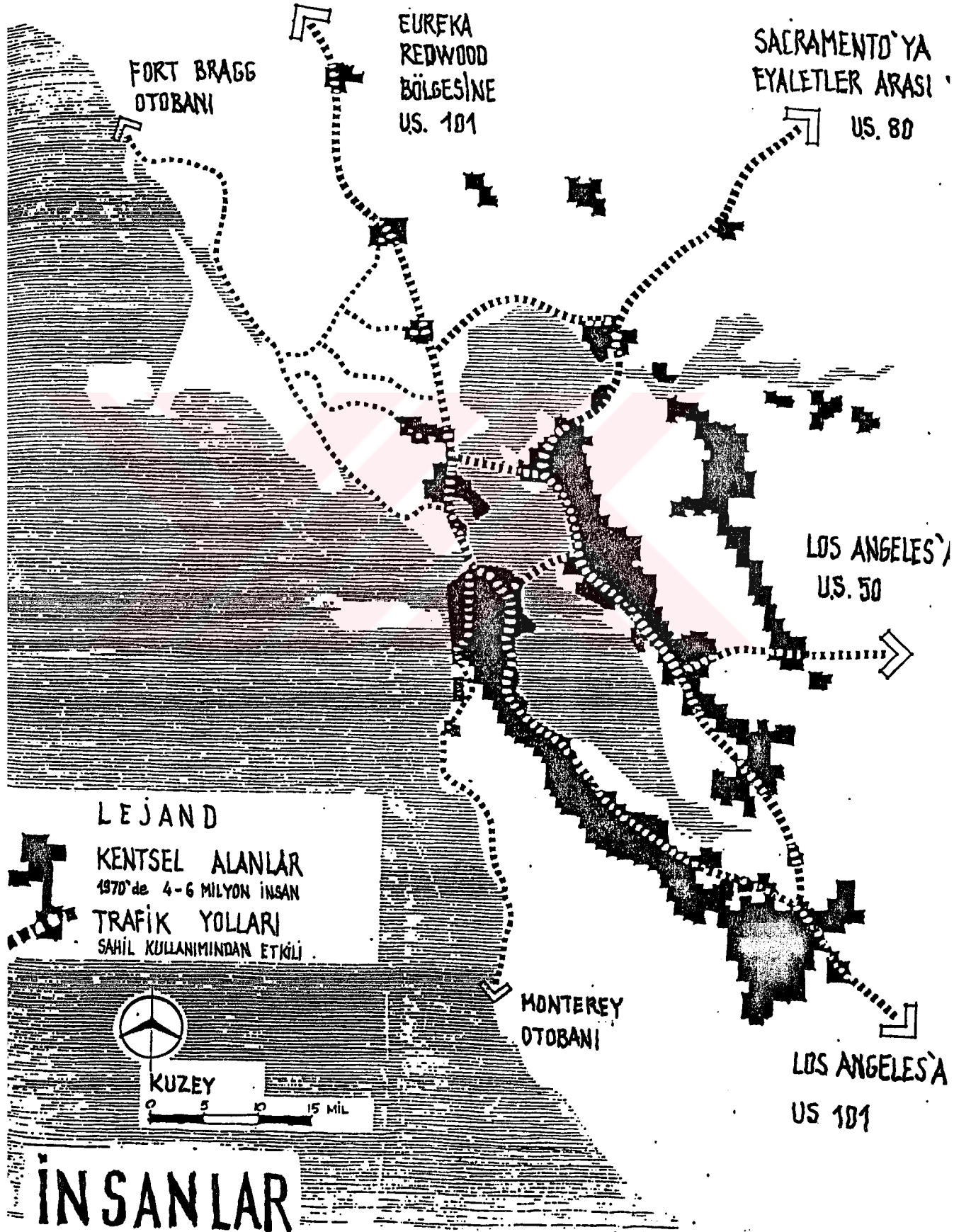

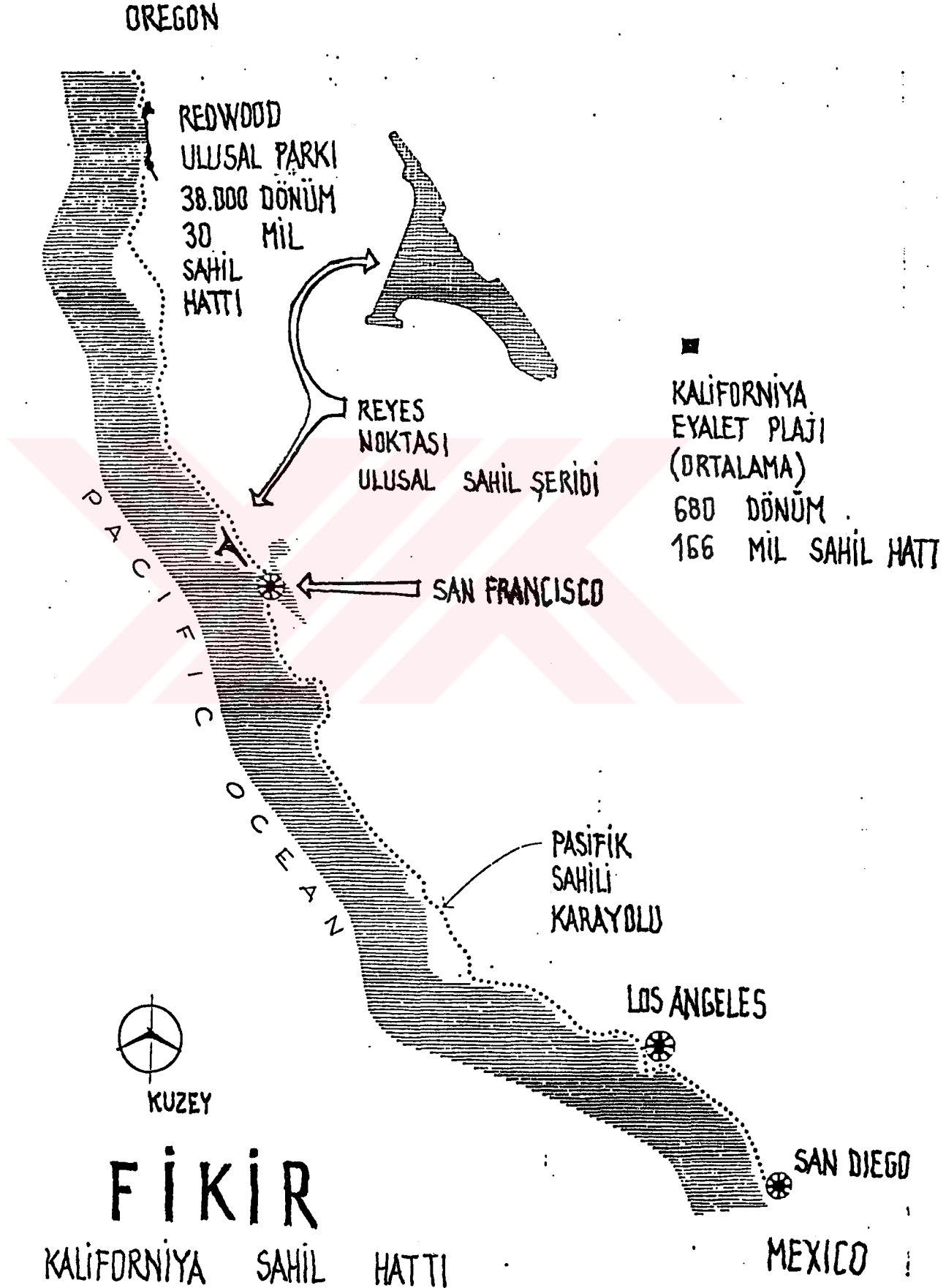
Şekil 2.5. Komşuluk ya da Bölge Ölçeği / Santa Cruz, California
(Üstte) Yetişkinler için halk merkezi.
(Altta) Gençlik Merkezi

Şekil 2.6. Topluluk Ölçeği / West Orange Topluluk Parkı, Orange, CA.

Şekil 2.9. Bölgesel Kontekst / Pt. Reyes Ulusal Sahil Şeridi, CA.

alanların bir dizisi olarak göz önüne alınmalıdır. Hayali “ortalama” bir kişi için planlama yapmak, ciddi bir hata olabilir.

Rekreasyon planlarının bir bileşeni de özel insanlara bağlı olmalıdır. Örneğin; sakatlanmış yada bir takım engelleri olan (özürlü) insanlar gibi. Ayrıca şehirlerde özel planlar isteyen nadir yerler ya da bölgeler vardır. Örneğin; üniversite kampüsleri ya da tarihi bölgeler gibi [7]

Rekreasyon planları aynı zamanda da müşteri, planlama alanı ya da buna hizmet eden yönetim düzeyi tarafından da sınıflandırılabilir. Bu farklılıklar, oriyantasyonu (uyum sağlamasını), analizin ölçeğini ve herhangi bir rekreasyon planlaması çabasının yöntemini saptar. Rekreasyon planları ayrıca kullanıcı tipleri, servis alanı ve farklı türlerdeki rekreasyon fırsatlarının saptanmasına da yardım edebilirler [7]

2.3.2.1. Kullanıcı-Kaynak Uyumlu Planlar

Kullanıcı ve kaynak uyumlu planlama arasında basit ayrımlar gözlemlenmemiştir.

Bu, kentsel rekreasyon fırsatları sağlamak için oluşturulan planlama problemlerinin nedenlerinden biridir. Günümüzde bu problemi düzeltmek için bir takım teşebbüsler göze çarpmaktadır. Bu teşebbüsler A.B.D.’nin Newyork ve San Francisco şehirlerinde “Golden Gateway Rekreasyon Alanları” için kullanıcı uyumlu rekreasyon planlaması yaklaşımında yer almıştır (Şekil 2.10) [6 - 4]

Kentsel olmayan alanlar için kaynak - uyumlu bir planın hazırlanması, kentsel alanlar için kaynak uyumlu bir planın hazırlanmasıyla kıyaslandığı zaman nispeten daha basit bir çalışma olduğu görülmektedir.

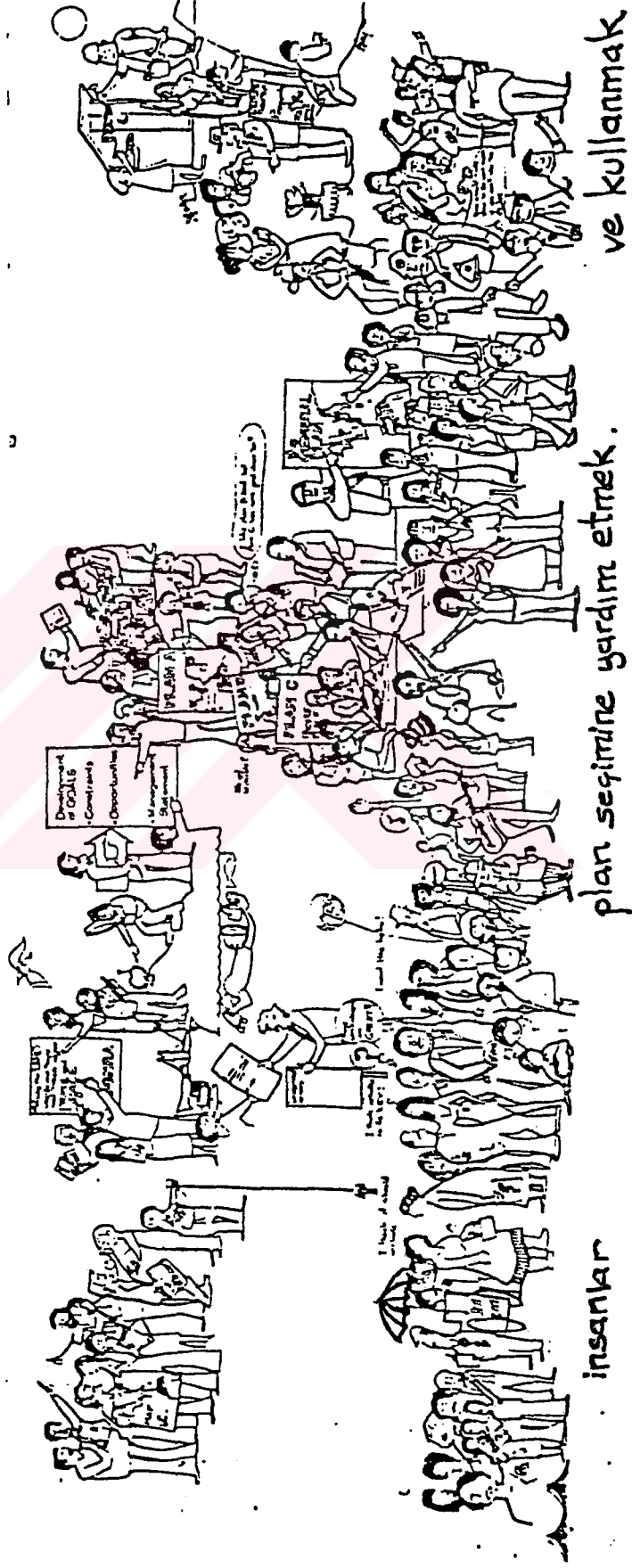
Golden Gate Ulusal Rekreasyon Alanı Planlaması

1 Bilgi Toplama

2 Ardiz

3 Karar Verme

4 Tamamlama

insanlar

plan seçimine yardım etmek.

ve kullanmak

Şekil 2.10. Rekreasyon Planlamasına Kullanıcı-Uyum Sağlama Yaklaşımı. / Golden

Gate Ulusal Rekreasyon Alanı San Francisco, CA.

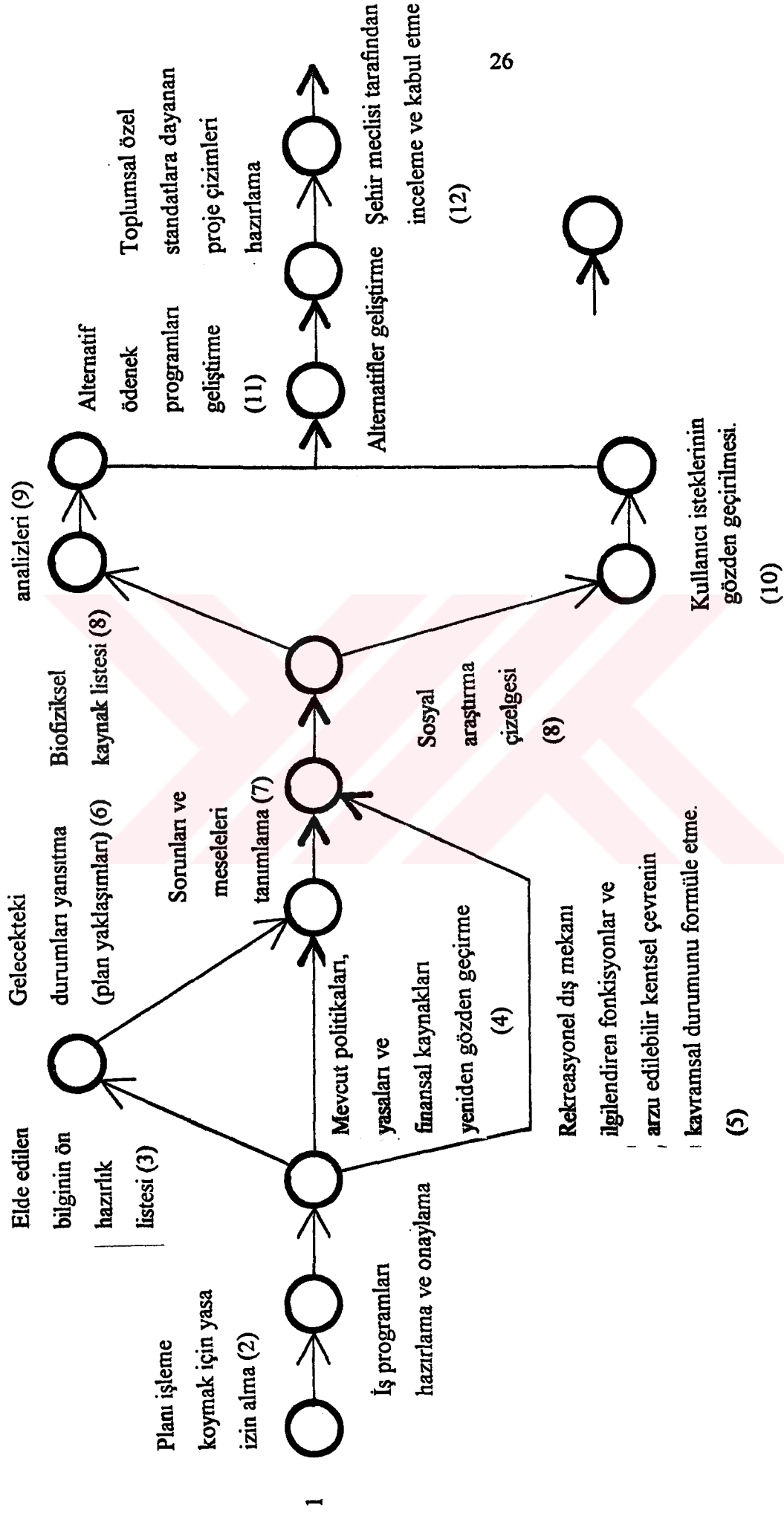
2.4. Planlama Yöntemi

Planlama, kentsel gelişim için kılavuz programlar geliştiren, artan ve sürekli bir prosessedir. Gelişim fikri; mekanların ve buna bağlı hizmetlerin korunması ve yenilenmesini içermektedir. Rekreasyon planlaması işlemi, bilgi toplama, planların hazırlanması ve bunların sonuçlandırılması için bir şehrin değişen boş vakit değerlendirme ihtiyaçları, problemleri ve fırsatları ile ilgili kararlar üretilmesinde kullanılabilir.

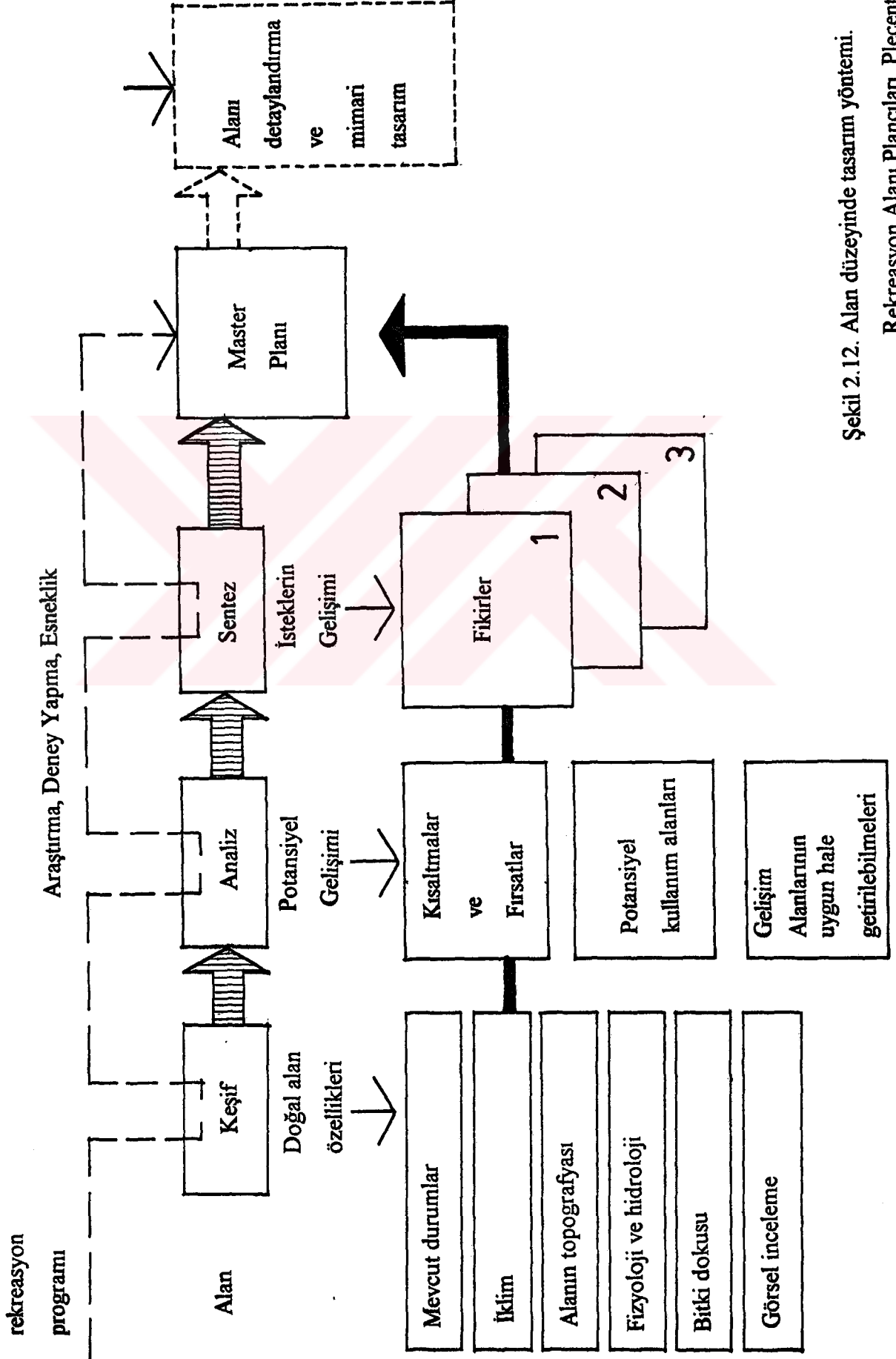
Rekreasyon planlaması; halka ait ve özel boş vakit değerlendirme fırsatlarının tedariki ile ilgili, kentlerde antipati ve karışıklığın önlenmesi için veya değişimin kontrol edilebilmesi için sistematik bir yöntemdir. Bu, yeni sosyal değerlere, hayat tarzı örneklerine, teknolojiye, yasaklara ve de olanakların elde edilebilmesine yanıt verecek sürekli bir değişim işlemidir.

Rekreasyon planlarının konusu, ölçeği yada uyarlanmasındaki farklılıklara rağmen planlama işlemi aşağıdaki maddeler doğrultusunda olmalıdır; [8]

- Dvrimcilik yerine gelişimcilik: Radikal değişimler gerekli olabilir. Fakat onlar gelişen veya açıklayıcı bir programda eğer amaçlanırsa halkın kabul etme şansı çok daha büyük olacaktır.
- Otoriter sistem yerine çoğulcu sistem: Doğru seçim; farklı amaçlı bireyler veya gruplardan alternatif oluşumlara uyarlanan değerlerdir.
- Subjektif olmak yerine objektif olmak: Rahatsız edici etkileri minimize edecek alternatifleri tanımlamak için kullanılan metodoloji ya da kriterler.
- Saf Politikacılık yerine Gerçekçi olmak: Karar yada planlama işlemlerinde efektif olarak karar vermek yada rekabet etmek için bir olanak geliştirilmelidir.
- Bürokratik olmak yerine hümanistik (insancıl) olmak: Amaçlanan planlar, programlar yada tasarımlar, büro içersindeki elemanlara hizmet etmekten çok insanlar ve insanlığa

Şekil 2.11. Sistem düzeyinde Planlama Yöntemi

Şekil 2.12. Alan düzeyinde tasarım yöntemi.

Rekreasyon Alanı Plancıları, Plecentia, CA.

hizmet ediyor olmalı. Planlama büroları ise boş vakit değerlendirme fırsatları sağlamak ya da buna yönelik plan hazırlamaktan sorumlu olmalıdırlar [19]

2.4.1. Adımlar, Safhalar ve Sonuçları

Sistem düzeyinde planlama işlemi Şekil 2.11’de ifade edildiği biçimde organize olmuştur. Alan planlaması düzeyinde ise tasarım işlemi Şekil 2.12’de gösterilen yöntemde organize olmuştur. Her ne kadar bu yöntem planlama ya da tasarlama çabalarının çoğunda yaygın olsa bile hem sistem, hem de alan planlama düzeylerinde bu yöntemi uygulamak için, yaklaşımlarda fikirlerde ve metodların kullanılmasında oldukça büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar, planlama yönteminin farklı bakış açıları tarafından daha iyi bir duruma getirilmesine sebep olur [17].

2.4.1.1. Geleneksel Bakış Açısı

Planlamanın geleneksel bakış açısı bir dizi bilimsel ve sıralı (ardışık) adımları takip eden statik ve lineer bir yöntemdir. Planlamacı problemi tanımlayarak başlar ve problemi çözmek için bir takım görüşler ve tavsiyeler ortaya koyarak sonuçlandırır. Esas önem planlama girdisi ve yöntemi yerine proje çıktısı ve sonucu üzerinedir. İlk endişe “kim iştirak eder” ve “ne için” fikrinden çok, “nasıl” ve “ne olur” soruları üzerinedir. Araçlar sıklıkla amaçlar haline dönüşür. Geleneksel bakış açısında, bir planı başarıyla sona erdirip bitirmek amacı yerine; planı sonradan tamamlamak asıl amaç olmaktadır [23].

Geleneksel planlama yöntemi, uniform mekanlar ve buna bağlı hizmetler ortaya koymak için keyfi standartlar veya ilkeler yardımıyla planlamadaki karmaşıklığı azaltmaya çalışır. Planlama uzmanları, geleneksel planlama yöntemi üzerinde kendi değerlerini aşırı bir şekilde ön plana çıkarırlar. Şehirde yaşayan insanların planlamaya katılımları ise uzmanlar tarafından hazırlanmış olan planları ya da önerileri asgari bir düzeyde gözden geçirmeleriyle olur [21]. Zamanlama, sorumluluk ve sonuç dönemler halinde önceden görülebilecek bir şekilde ve herşey düşünülerek organize edilir. Bu

yöntemin sonucu; esnek olmayan, uniform ve bir topluluktaki ihtiyaçların yada değerlerin çoğunu temsil etmeyen iki boyutlu fiziksel bir plan olmaktadır [23].

2.4.1.2. Yeni Bakış Açısı

Planlamaya yeni bakış açısı, planlama yöntemini dinamik ve çoğaltılabilir olarak görmektedir. Bu bakış açısı pekçok insanın değerleri, davranışları yada öncelikli hakları ile başlar ve politik uzlaşma içerisinde tüm bunlara yer verir. Asıl önem planlama girdisi ve yöntemi üzerinedir. Planla yönteminin tüm safhalarında değişim, tartışma, uzlaşma ve bunların gerekliliği plancılar tarafından istenmektedir

[11]. Araçlar amaç haline dönüşmemekte, aksine araçlar yerinde ve doğru kullanılarak istenilen amaçlara ulaşmak hedeflenmektedir. Bu amaçların başarıyla sonuçlandırılması, plan ve metodların hazırlanıp bırakılmasından daha önemlidir [12].

Bir planlama alanının veya sosyal bir grubun özel ihtiyaçlarına yanıt verebilecek kriterlerle çeşitlilik yeni görüş tarafından teşvik edilmeye çalışılır. Amaç, etkili mekanların yada bunlara bağlı hizmetlerin sağlanmasıdır. Uzmanlar burada kaynak kişi olarak etki göstermektedirler. Görevleri ise; insan değerlerini, halkın veya temsilcilerinin iyice düşünüp tartışabilecekleri ve gözden geçirip gerektiğinde değiştirebilecekleri alternatifler dönüştürmektir. Şehirlinin katılımı bu yöntemin her safhasında ciddiye alınır ve planlama yönteminin esasını oluşturur [12].

Bu yöntemin neticesi önceden kestirilemez. Olayların artarda gelişi pürüzssüz bir şekilde veya herhangi bir öntasarım örneğinde görüldüğü gibi ilerlemeyebilir. Sonuç genellikle; nispeten esnek, farklı ve toplum değerlerini temsil edebilecek olan kriterler, politakalar ve öncelikler bütünüdür [8].

2.4.2. Planlama Yaklaşımları

Planlama yönteminin hem geleneksel, hemde yeni bakış açıları; rekreasyon planlamasına ve tasarımına farklı yaklaşımların entelektüel temellerini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşımların arasındaki boşluk, planlama yöntemlerindeki bütünlüğün oldukça fazla çatışması neticesinde oluşmaktadır.

Bu tezde tanımlanan metodlar ve tekniklerin uygulamaya yönelik esasları teşkil etmeleri, burada yeralan yaklaşımların arasındaki farklılığın anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

2.4.2.1. Geleneksel Yaklaşım

Geleneksel yaklaşım aşağıda yeralan fikirlere önem vermektedir:

- Nicelik, nitelikten üstte yer alır.
- Fiziksel amaçlar, sosyal amaçlardan üstte yer alır.
- Form, fonksiyondan üstte yer alır.
- Büyüme yada gelişme, doğal kaynakların korunmasından üstte yer alır.
- Totalist istekler, bireysel isteklere nazaran daha tercih edilebilir olmaktadır.

Burada yeralan fikirler genellikle aşağıda yeralan konumlarda yansıtılır:

- Tekil amaçlı fiziksel planların hazırlamasında
- Uç noktada bulunan bir planlama yönteminde
- Planlama alanı dışında yer alan merkezi bir planlama fonksiyonunda.
- Uzun vadeli zaman ufuklarında
- Politik yada fiziksel sınırlarla ilişkili kaskatı değişmez planlama birimlerinde [21].

2.4.2.2. Yeni Yaklaşım

Rekreasyon alanı planlamasına yeni yaklaşım farklı birtakım değerlere önem vermektedir. Bunlar şu şekilde sıralandırılabilir:

- Nitelik, nicelikten üstte yer alır.
- Sosyal amaçlar, fiziksel amaçlardan üstte yer alır.
- Fonksiyon formdan üstte yer alır.
- Doğal kaynakların korunması, onların gelişiminden üstte yer alır.
- Bireysel istekler, totalist isteklere oranla daha tercih edilebilir bir nitelik kazanmaktadır [12].

Bu fikirler genellikle aşağıdaki konumlarda yansıtılır:

- Çok amaçlı politikalar güden planların hazırlanmasında.
- Sürekli bir planlama ve tekrar gözden geçirme yönteminde.
- Planlama alanı içersinde yer alan ve merkezi bir özellik göstermeyen bir planlama fonksiyonunda.
- Kısa vadeli zaman ufuklarında.
- Kaynaklara, kullanıcılara ya da sorunlara uyarlanmış esnek planlama birimlerinde [11].

Yeni Planlama yaklaşımı herşeyden önce hayır yapma amacı ve bunun etkililiği ile ilgili iken, Geleneksel planlama yaklaşımı esas olarak maliyetler ve projenin yeterliliği ile ilgili olmaktadır. Yeni planlama yaklaşımı hedeflediği amaçlarda geleneksel yaklaşımdan daha kalitetif (niteliksel) ve izlediği metotta ise daha kantetif (niceliksel) bir özelliğe sahiptir. Bu planlama yaklaşımı, gelişmiş araştırma metodlarının, sistem analizlerinin, bütçe oluşturma programının ve aktif programlara dönüştürülebilecek politik alternatiflerin geliştirilmesi için hukuki planlamanın kullanımına inanmaktadır [24].

Geleneksel yaklaşım geçmişin problemleriyle ilgili yeterli olabiliyorken, bu yaklaşım; günümüzün ve geleceğin problemlerinin üstesinden gelebilmesi için yetersiz

kalmaktadır. Rekreasyon planlaması, geçmişin arzu edilen metodları ile geleceğin denenmemiş metodları arasında bir geçiş döneminde yer almaktadır. Engüncel planlama denemelerinde, her iki yaklaşımın değişik yönleri planlama kapsamına dahil edilmektedir. Ancak nevarki, geleneksel yaklaşım hala günümüzde baskın bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Çünkü danışmanların yada rekreasyon plancılarının çoğu değişim için gerekli olan, ya yeterli zamana, ya yeterli paraya, yada yeterli uzmanlığa sahip değildir [21].

2.4.3. Rekreasyon Planlamasının İçeriği ve Ölçütü

Hangi yaklaşımın planlama yönteminde yer aldığına bakılmaksızın, bu yöntemin konusunu, yönünü ve sonuçlarını düzenleyen bazı önemli içerikler ve ölçütler bulunmaktadır. Herhangi bir planlamaya başlanırken burada yer alan kriterler ciddi bir şekilde göz önüne alındığı takdirde planlamanın etkililiği artırılmış olacaktır [24].

2.4.3.1. Performans Ölçütü

Bu ölçüt planlama yönteminden beklenecek olan usurun kaba hatlarını ortaya koyar. Bu kriterler, planlamacılar, şehir meclisi üyeleri ve şehirde yaşayan insanlara yöntemin sonuçlarının gelişimini sunan bir rehber olarak da kullanılabilir [28].

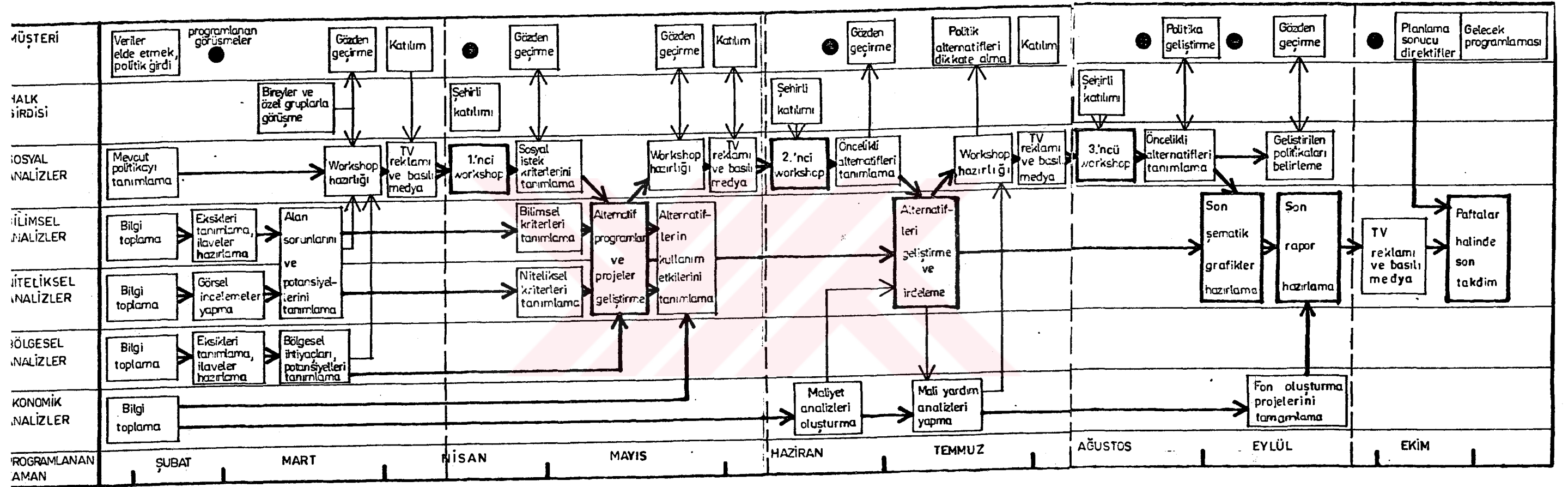
- a) Planlama yönteminin konusu hizmet ettiği hükümet yada müşterinin hisseleri kadar geniş olmalıdır.
- b) Planlama teşebbüsünün konusu ve karmaşıklığı, önerilerin tamamlanması için elde edilebilecek malzemeler ve kaynaklar ile ilişkili olmalıdır.
- c) Hazırlanacak olan projeler, zamanından sonra bile tamamlanabilecek istikrarlı politik tavsiyeler ile şehir meclisine sunulmalıdır.
- d) Planlar, aktif alternatif alanların değerine, maliyetine ve getireceği kar'a önem verilerek hazırlanmalıdır.

- e) Kullanılacak olan yöntemin, uzmanlar yada şehirlilerin buraya kadar yer alan tüm safhaların herbirine bağlı kalmaları koşuluyla dönemler halinde dengelenmesi gerekmektedir.
- f) Planlama; daha düzenli kentsel gelişimi ve rasyonel kamuya ait yada özel kararları destekleyen ve teşvik eden bir yöntemdir.
- g) Planlama, amaçlar için bir araçtır. Kendisi bir amaç olmamalıdır [20].
- h) Planlama yalnızca, yönteminin her safhasında gerçekçi olarak ilgilenmiş olan şehirliler tarafından desteklenen ve ayakta tutulan niceliği üzerinde etkili olacaktır [21].
- i) Planlama sürekli devam eden bir yöntemdir. Bu yöntem değişen fırsatlar, sorunlar ve şehirde yaşayan insanların katılımı ile sürekli kontrol edilmesi, gelişmesi ve geri besleme özelliklerini aruzlayan meseleler ile ilgilenir[23].
- j) Anlaşmazlık ve uzlaşma planlama yönteminin normal boyutlarıdır. Planlama yöntemi; planlama teşebbüsüyle ilgili şahıslar ya da büroların tamamı tarafından istenmelidir [11].
- k) Planlama yöntemi ve sonuçları yukarıda adı geçen planlama teşebbüsü ile bağlantılı olan mali olanaklardan farklı olmayacaktır [11].

2.4.4. Geçmişteki Örneği ve Uygulaması

Planlama yöntemi için herhangi bir formül verilemez yalnızca geçmişteki örnekleri ve günümüzde yapılan uygulamaları bize yol göstermektedir. Herbir durum; müşterinin ihtiyaçlarına, planlama alanına ve zamana uymak için farklı bir yaklaşımı arzu edilebilir veya yaratabilir. Eğer projelerin çoğu yetersiz kalıyorsa bunun nedenleri insanlar, politikalar ve zaman olabilir [8].

Planlama yönteminde bir kesinlikten söz edilemez. Bununla beraber, planlama yönteminin başarısını yada başarısızlığını gösteren, devamlı gelişen, büyüyen bir deneyimler bütünü vardır. Planlama yöntemi aşağıdaki içeriğe dayandırılır.

Şekil 2.13. Rekreasyon planlamasına yönelik iş programı

2.4.4.1. Toplum Desteği

Söz sahibi olan özel gruplar, bir proje için gerekli olan ve yöntemde aktif olarak etkili olan ihtiyaçları belirlerler. Sosyal danışma komitelerinin kurulması, politik fizibilite için ses getiren bir kurul olarak hizmet sunmak ve bilgi sağlamak için bir esas oluşturmaktadır [16].

2.4.4.2. Teknik Destek

Tüm sosyal bürolar tarafından oluşturulan planlama teşebbüsünün idari organizasyonu, teknik uzmanlığı, işbirliği ve desteği, şehirlinin katılımı kadar önem kazanmaktadır. Uzmanlardan oluşan teknik danışma komitelerinin planlama yönteminde işbirliği yapmaları ve farklı büroların yada uzman grupların kurumsallaşmış olan önyargılarını çözmeye çalışmaları herhangi bir planlama teşebbüsü için bir esas oluşturmaktadır [6].

2.4.4.3. İş Programı

Zamanlama ve sorumluluk açısından detaylı bir program ortaya koymak her bir iş için esas oluşturmaktadır. Problemin, planlama alanının, planlama periyodunun ve bilgi toplama, analiz etme yada bilgi aktarma metodlarının, planlama teşebbüsü ile ilgilenen kişiler yada bürolar tarafından önceden ve uygun bir şekilde kurgusu oluşturulmalıdır (Şekil 2.13) [28].

2.4.4.4. Amaçları Formüle Etme

Esas amaçların ve politikaların ön oluşumu, planlama teşebbüsüne bir yön sağlaması açısından zorunludur. Deneysel amaçlar ise planlama yönteminin başında iken, şehirlilerin ve planlama ekibinin yöneme katılımını teşvik etmek için açık ve kesin bir biçimde ifade edilmelidir [24].

Bu amaçlar, planlama yöntemi sırasında değişime bağlı ve esnek olarak kalmalıdır.

2.4.4.5. Bilgi Toplama

Sistematiik bilgi toplama ve analiz etme, ses getiren bir planlama programının esaslarını oluşturmaktadır. Alternatifler, gerçekler olmadan geliştirilemez veya dikkate alınamazlar. Planlama yöntemi, meselelerin çözümüne bir koşul sağlamak için inanılır bir bilgi temeline sahip olmak zorundadır [25].

2.4.4.6. Politik Uzlaşma

Karar prosesinde gözönüne alınabilecek alternatiflerin gelişimi için gerçekler objektif bir temel sağlamalıdır. Nihai tercih bir iş sorunu yerine itibar meselesi olabilir [7].

2.4.4.7. Alternatifler Geliştirme

Alternatiflerin Gelişimi, seçilmesi ve test edilmesi planlama yönteminin en zor kısmını oluşturmaktadır. Başlangıç amaçlarını ve politikalarını hangi alternatifin veya alternatiflerin daha iyi yansıtabilmesi üzerine bir anlaşmaya varılması her planlama teşebbüsünün başarısı için çok önemlidir [19].

2.4.4.8. Gelecek Perspektifi

Geleceği önceden görebilen cesur, yaratıcı bir görüş, en iyi elde edilebilen gerçeklere yada gerçeğe yakın ynlerin yorumlanmasına bir esas oluşturmaktadır. Planlama yöntemi ve ortaya çıkarılacak olan proje mutlaka geleceğe uyumlu olmak zorundadır [10].

3.0. FİKİRLER VE PRENSİPLER

Şehirlerin ve rekreasyonun niteliği, rekreasyon planlaması metodlarının uygulanmasından önceki meseleleri, ilişkileri ve temel terimlerin anlaşmasını arzulamaktadır. Rekreasyon planlamasının ve şehirlerin niteliğinin giderek hızla değişmesinden ötürü ortaya konulan fikirlerin tümü üzerinde bir uzlaşmanın varlığından söz edilemez. Bununla birlikte, geçmişteki örnekler ve günümüzdeki uygulamalar, toplumların çoğunda bu fikirleri başlangıç için bir yer olarak önermektedir.

Temel planlama görevi; insanlar, şehir, boş vakitler, rekreasyon, dış mekan ve kentsel form arasındaki anlamlı ve önemli ilişkileri anlamak olmalıdır. Daha detaylı planlama görevi ise; zamanın-boş zamanla, aktivitenin-davranışla ve coğrafik alana istinaden mekanın-şehirle olan ilişkisini kurmak olmalıdır. Her iki görev de değer yargılarını, hesaplanmış risk kararlarını ve ek araştırmaları arzulayacaktır. Her iki istek, şehrin içersinden banliyölerine doğru yönelme durumunda hangi isteğin en iyi şekilde işlediğine çözüm getirmek için tanıtım yapılmasına gerek duyacaktır.

3.1. Temel Tanımlamalar

Rekreasyon planlama teşebbüslerinin çoğu, rekreasyonun tanımlanması için kullanılan anlamı belirgin olmayan terimlerden dolayı etkili olamamaktadırlar. Hiçbir tanımlama ihtiyaçların tamamına tatmin edici bir cevap veremez iken, aşağıda sözlük şeklinde sıralanmış olan ve bu terimlerden oluşan genel bir kabul vardır [24]:

Açık hava Rekreasyonu: Halka ait yada özel dış mekanlardan yararlanılan boş vakit aktiviteleridir.

Boş Vakit: Bir iş yada yaşamsal temel aktiviteler tarafından doldurulamamış olan, bir kişiye ait herhangi bir zaman parçasıdır.

Park: Kamuya ait herhangi bir alanın yada özel mülk sayılabilecek bir arsanın veya bir arazi parçasının estetik, eğitimsel, rekreasyonel yada kültürel kullanımlar için tahsis edilmesidir.

Rekreasyon:Eğlence ve Dinlence amaçlı herhangi bir boşvakit aktivitesidir.

Rekreasyon Planlaması: İnsanların, boş zamana ve mekana ilişkin bir yöntemidir. Bu yöntem, bir nüfusun ve planlama alanının günümüzdeki ve gelecekteki boş vakit ihtiyaçlarını tedarik etmek amacıyla kaynakların tahsisine yöneliktir. Gerçek önem; makro ölçekte ve sistem düzeyindedir.

Rekreasyon Tasarımı: İnsanların, bir rekreasyon kaynağının formuna ve fonksiyona ilişkin bir yöntemidir. Bir planlama alanının, nüfusuna yada bir rekreasyon mekanının mevcut veya potansiyel kullanıcılarına ilişkin tasarımlar yaratmaya yöneliktir. Gerçek önemi; mikro ölçekte ve alan yada diğer bir deyişle proje düzeyindedir.

Kelimelere verilen anlam, bir takım değerleri ifade eder ve planlama yöntemindeki karmaşıklık düzeyini ortaya koyar. Bir terimin sembolik veya felsefi yorumu değiştikçe, burada yer alan anlamlar da zaman içerisinde değişime uğrayabilir. Terimleri tanımlama herhangi bir planlama teşebbüsünün önemli bir yönünü oluşturmaktadır. Çünkü tanımlanan terimler, sorunun anlaşılmasına veya şehirde yaşayan insanların ve uzmanların, planlama değerlerini dikkate almalarına neden olacaktır. Tanımlamalar, planlama yönteminin konusunu yada önemini düzenlerler. Bunlar aynı zamanda da meseleleri açıklamaya, iletişime yardım etmeye ve planlama teşebbüslerinin çoğu ile birlikte, anlam belirsizliğini minimize etmeye yardımcı olmak açısından hayati bir önem taşımaktadır [28].

3.2. Önemli İlişkiler

İnsanlar, şehirler, boşvakit, açık hava rekreasyonu, dış mekan ve kentsel form arasındaki ilişkiler rekreasyon alanı tasarımına etken oluşturabilecek olan planlama verilerinin özünü teşkil etmektedirler. Bu görüş, şehirlerdeki rekreasyon mekanı ve buna bağlı hizmetlerin tedariki için bir gerekçe olarak kullanılabilir.

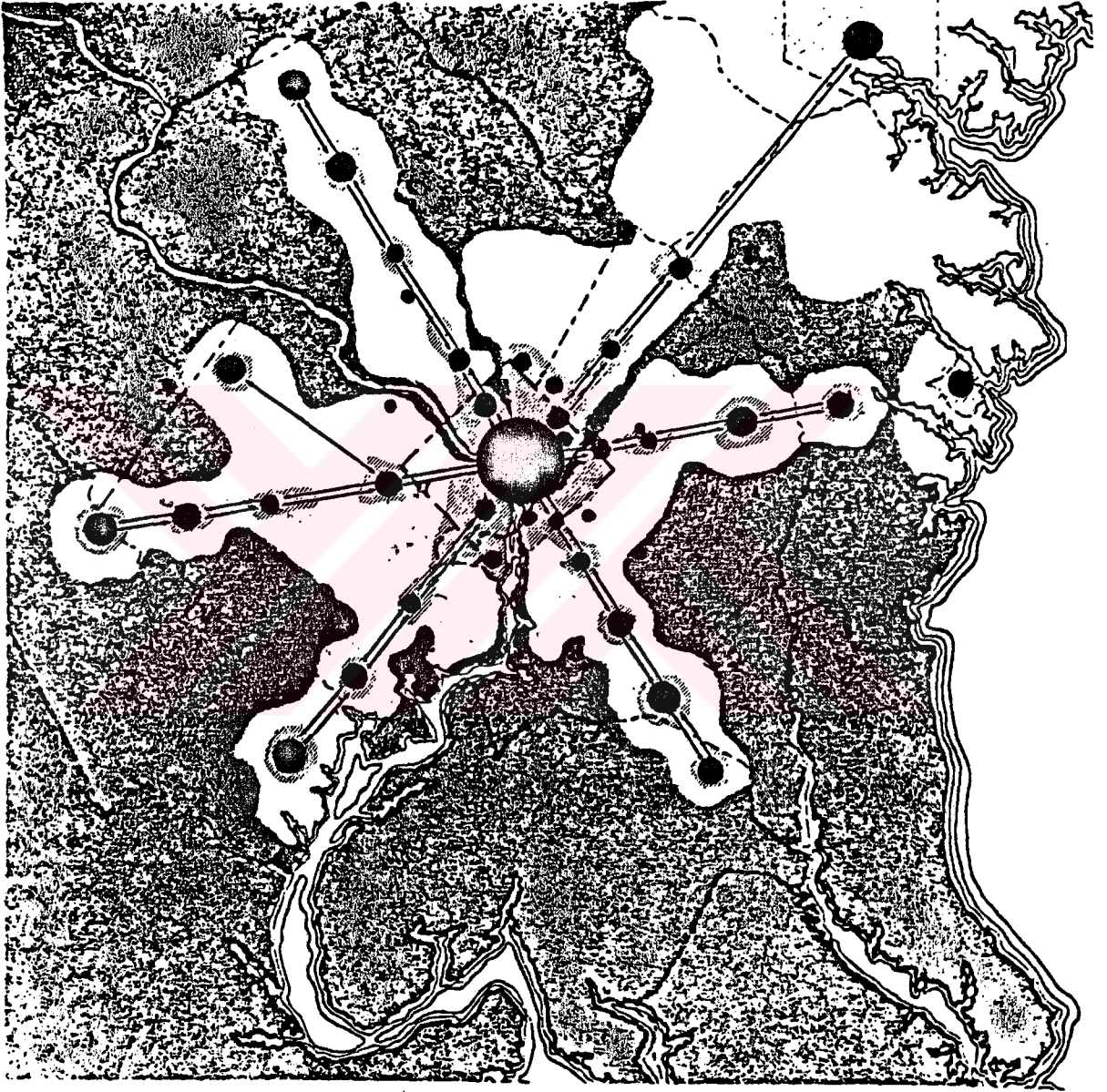
3.2.1. İnsanlar ve Şehir

Geçim, Sosyal Etkileşim, beslenme, barınma ve buna bağlı hizmetler için şehre olan güvenimiz ve şehirden beklentimiz, güncel hayatımızda artık bir ilgi odağı haline gelmiştir. Toplumumuzun pek çok üyesi günümüzde temel ihtiyaçlarını, arzularını ve yükselme hırslarını bir metropolitan alanda gerçekleştirmeyi amaçlamaktadırlar. Kentsel bir oluşumda aile hayatı, iş, eğitim, kültür ve boş vakit aktiviteleri esas olarak yer tutmaktadır. Şehir yada şehrin banliyöleri; boş vakitlerde oralardan uzaklaşıp kaçılacak bir yer olarak görülmesinin yerine, büyük potansiyele sahip bir rekreasyon kaynağı olarak dikkate alınmalıdır. Şehirlerin içinde inşa edilecek olan parklar yerine parkların içinde inşa edilebilecek şehirler fikri projelerde yansıtılmalıdır (Şekil 3.1.) [14].

3.2.2. İnsanlar ve Boşzaman

Boş zamandan umulan şey; ölü yada anlamı olmayan işlerle meşgul olan pek çok insan için kendi içinde bir amaca sahip olmasıdır. Boş vakit aynı zamanda; teknolojik olarak çalışmaya uyumlu bir toplumda insan gelişimi için zaman ve araç da sağlar. Yetişen bir grup insan için esas bir sorun da, artan boşvakit miktarlarından nasıl ve nerede yararlanmak olmaktadır. Bu sorunun çözümü nasıl olursa olsun, çözüm yolu kültürümüzden ve toplumumuzdan etkilenecektir. Boş vaktin değerlendirilmesi için planlamaya konulacak olan aktiviteler ve fikirler kentsel bir toplumda hoşgörülle karşılanabilir ya da kınanabilir [3].

0 10 20 Mil

- Yeni Şehir Merkezleri
- Kontrollü dış mekan
- Baltimore ve Annapolis
- Metropol Merkezi
- == Ana İletişim Hatları

Şekil 3.1. Washington ışınsal koridor planı/ Maryland Ulusal Başkent Parkı ve Planlama Komisyonu

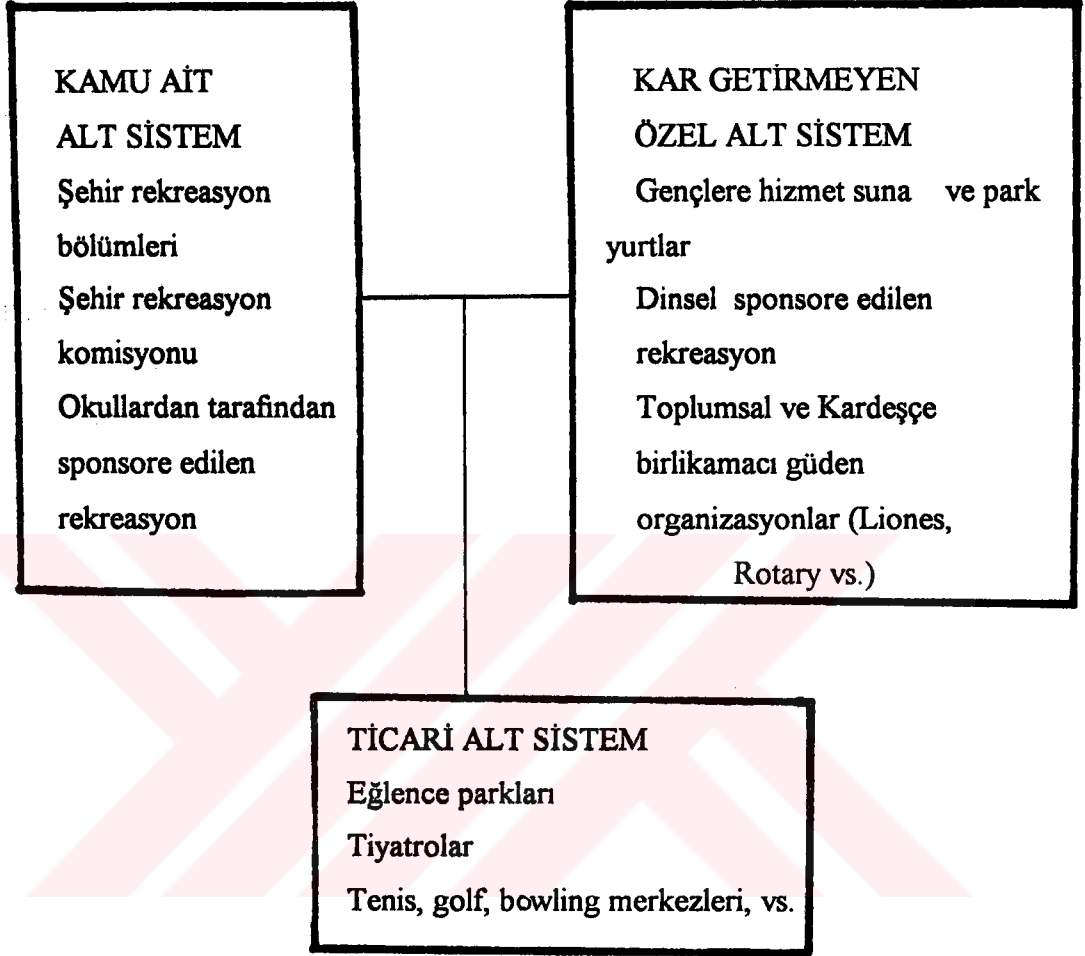
3.2.3. Boş Zaman ve Rekreasyon

Boş zaman ve rekreasyon ilişkili fakat farklı şeylerdir. Boş vakit, yaygın olarak bir zaman periyodu veya zihinsel bir durum olarak düşünülürken ve rekreasyon ise mekanda bir aktivite olarak düşünülürken, geçmi ten günümüze kadar olan görüş biçimi daha geniş açılı ve daha insancıl olacaktır. Bu bakış açısı boşvakti; zevk almak ve şahsın kendini ifade edebilmesi için bir bağ lam olarak görmektedir. Ve bu bakış açısı rekreasyonu ise; aktivitelerin ve deneyimlerin doğ rudan bir neticesi olarak “insanlara ne olur” şeklinde olayı görmektedir. Rekreasyon, zaman yada mekanda bir nokta değildir. Bu aktiviteler, boş zaman yada sosyal kabullerden oluşmuş bağımsız, duygusal bir durumdur [17].

Rekreasyon kişisel izlenim, başarı ya da tatmin duygusuna nazaran insanlar için olan olgudur ve herhangi bir zamanda ve pekçok yerde ortaya çıkabilir. Bu tanımlamayla etkili bir rekreasyon deneyimi için duyulan istekler, geleneksel kamu mekanları ve programlarının ötesinde, çok uzakta bir yere gitmektedir. Bu istekler, bir bireyin özgürlük, farklılık, kendini ifade edebilme, hakkını arama yada zenginliğe sahip olabilme haklarını deneyebileceği bir şehrin, her yönünü içermektedir (Şekil 3.2)

3.2.4. Açık hava Rekreasyonu ve Dış Mekan

Açık hava rekreasyonun dış mekanla olan ilişkisi, kentsel bir oluşumda doğal çevre ile ilgili bazı kuruluşları muhafaza etmek için biyolojik bir ihtiyaca dayanmaktadır. Özel çevreler ve içmekan çevrelerinin çoğundaki aktivitelerde ise zıtlık ve değişim elde etmek için psikolojik ihtiyaca dayanmaktadır. Bu ihtiyaçların, pekçok insanın çalıştığı doğal çevreden yalıstılmış rutin içmekan işleri ile yada pekçok şehrin ve varoşlarının gerilim dolu dışmekan çevreleri ile olan bağlantısı kurulduğunda, özellikle doğal bir karaktere sahip açık hava mekanlarına doğru kaçmak için güçlü arzular, istekler üretilecektir.

Şekil 3.2. Toplum Rekreasyon Sistemi. / James F.Murphy ve Dennis R. Howard.
Toplumsal Boşvakitleri Değerlendirme Hizmetleri Bölümü, Lea ve Febiger,
Philedephia, 1987.

Bu istek, pekçok insanın bölgesel parklarda yada halka ait kırılık alanlara veya özel mesire yerlerine düzenlenen uzun mesafeli seyahatlerde, rekreasyon fırsatları arama nedeni olmaktadır. Dış mekan yaşantısı isteği aynı zamanda, doğal bir karektere sahip pekçok kentsel parkın neden yoğun bir şekilde kullanıldığını ve bu tür rekreasyon denemeleri için bu yüzden şehirden ayrılmanın gerekmediği esasını ortaya koymaktadır (Resim 3.1.). Aynı etkiler komşuluk ölçeğinde de geçerlidir. Fakat istek, daha çok, çevresel alana, basit açık hava rekreasyonu aktivitelerine ya da herhangi bir peyzaj oluşumundaki sosyal odağa görsel zıtlık katmak içindir [1], [11].

3.2.5. Dış Mekan ve Kentsel Form.

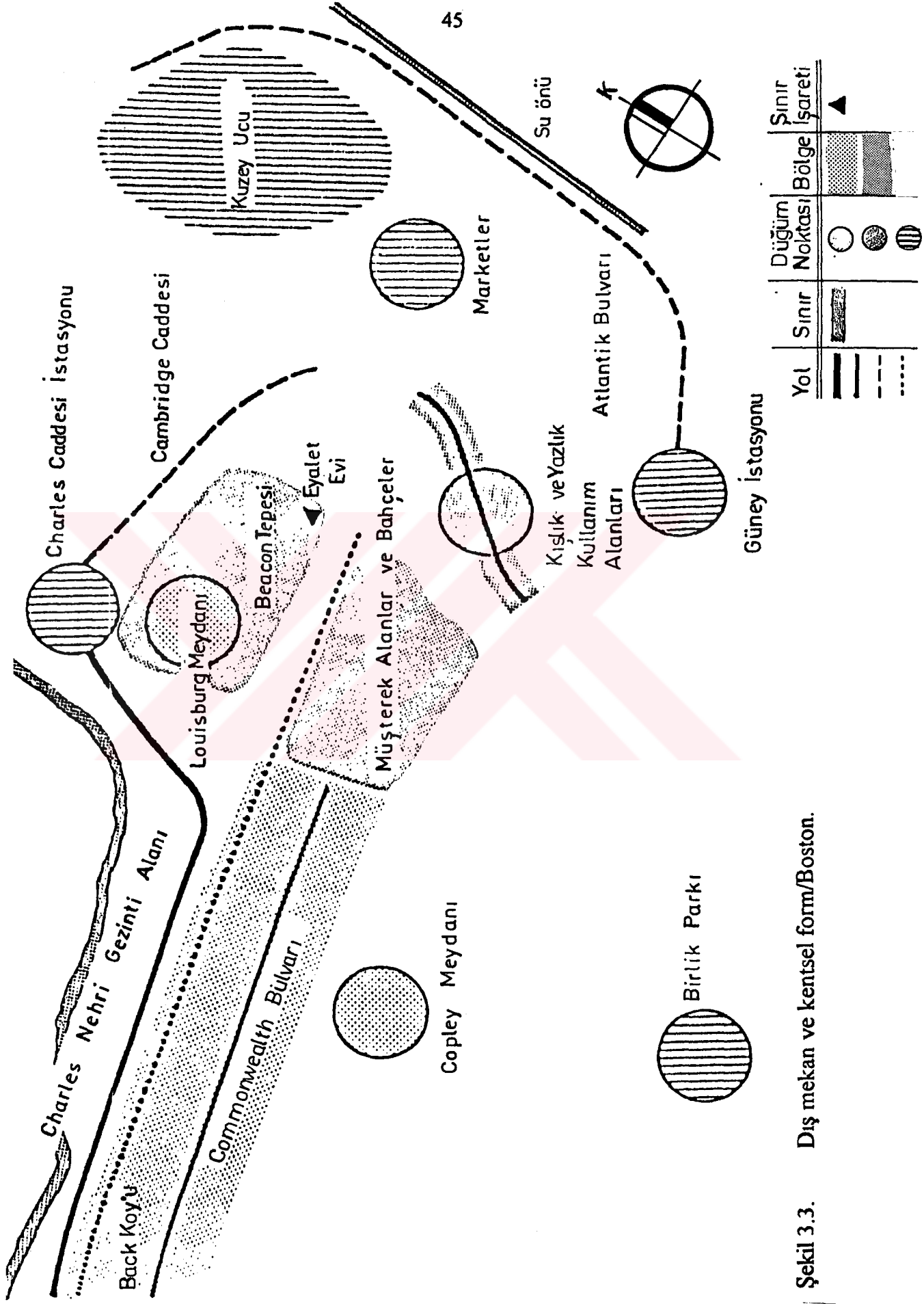
Dış mekan, farklı boyutlar, ölçekler ve özelliklerde alanlar, bölgeler, düğüm noktaları, odak noktaları ve sınırlar elde etmek için bir şehrin strüktürel yapısı olabilir (Şekil 3.3.). Dış mekanın iyi seçilmiş bir noktasından mimari bir çevrenin kullanılması fırsatı, eşine az rastlanır bir görsel kalitede olmalıdır. Hiçbir tekil çevre, kentsel formu iyi konumlandırılmış bir açık hava mekanından daha iyi biçimlendiremez ve bu forma daha iyi saygı gösteremez. Dış mekanların kentsel formu farklı gösterme, entegre etme yada farklı türlerdeki arsa kullanımına yada aktivitelerine tampon bölge oluşturma yeteneği emsalsizdir. Hasal olarak tasarlanan birdış mekanı insanlara yaşadığı dışı bölgeye ait olma duygusu ve kendini tanımlama duygusu kazandırabilir. Dış mekan, kentsel formu ve bir şehrin yada komşuluğun yoğunluğunun biçiminin yada fiziksel boyutunun limitini saptayabilir (Şekil 3.4.) [28]

3.3. Gerçeklik Kontrolleri

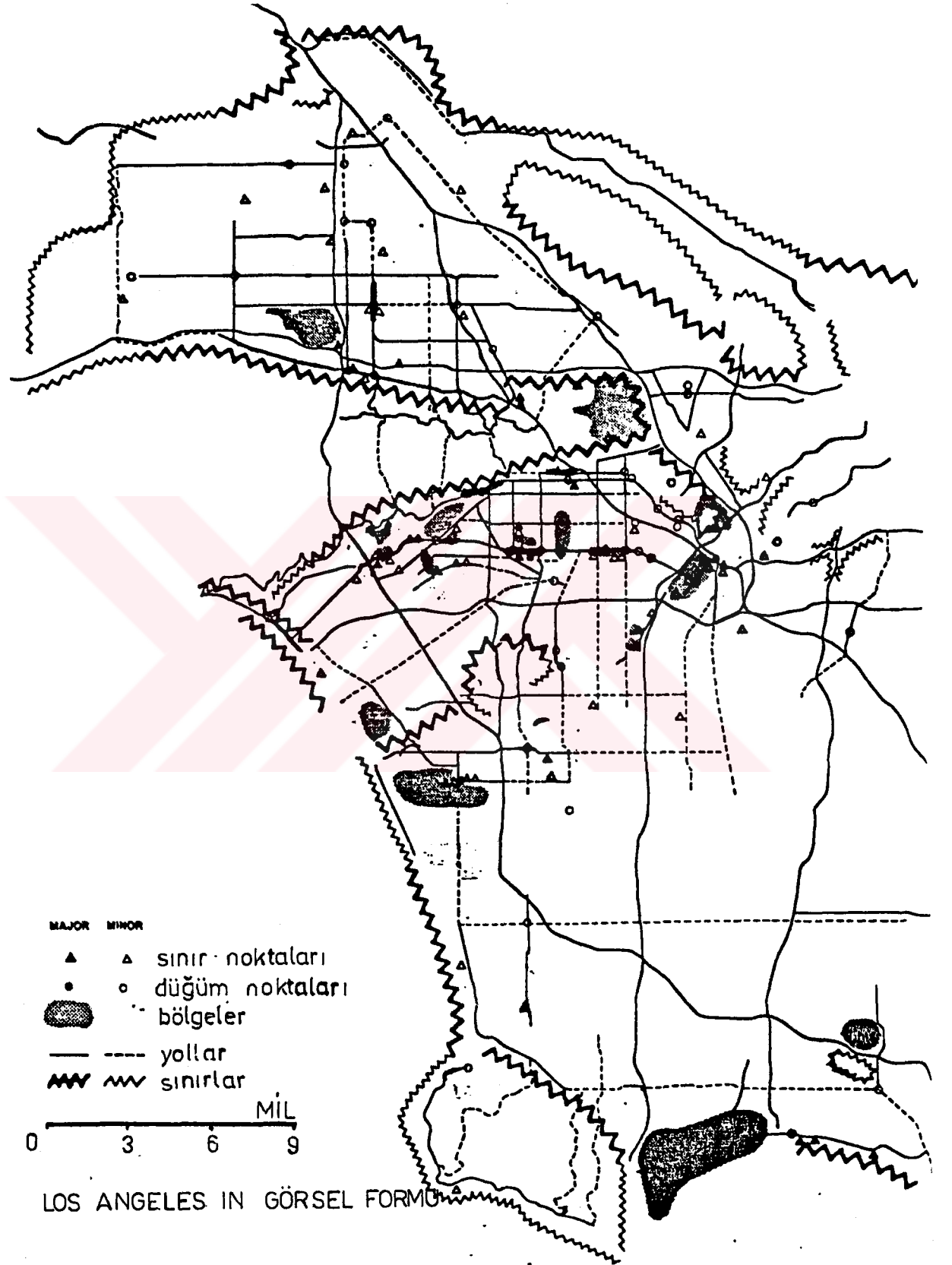
İlişkiler ve tanımlamalar planlamada yer alan değerler tarafından daha iyi bir duruma getirilir. Rekreasyon planlamasının yöntemi yada sonuçları, ülkemizdeki yaşantı ve boş zaman hakkındaki değişen perspektifler, olaylar ve olayların gidiş yönleri ile ilgilidir. Bu inceleme, tezde yer alan diğer bölümler için gerçeklere dayalı ve olayların çıkış noktalarını ortaya koyan bir bağlam sağlayacaktır. Aynı zamanda, bu tezin diğer

Resim 3.1. Doğal bir karaktere sahip kentsel parklar/Gülhane Parkı, İstanbul.

Şekil 3.3. Dış mekan ve kentsel form/Boston.

Şekil 3.4. Dış mekan ve kentsel form/Los Angeles.

bölümlerindeki detaylı planlama tekniklerinin etkinliğinin ölçülmesine yardımcı olabilmesi açısından bir gerçeklik kontrolü de sağlamış olacaktır.

3.3.1. Olaylar ve Olayların Gidiş Yönleri

Kentsel Türkiye’de halka ait boş vakti değerlendirme hizmetleri sağlamaya bağımlı zaman, mekan ve belediyeye ait bütçeler üstüne bir perspektif, hazırlanan rekreasyon projelerinde dikkate alınması gereken aşağıdaki önemli olayları ve olayların gidiş yönlerini içerir [8].

3.3.1.1. Kullanıcı Dokuları

Kentsel parkların çoğu, hizmet edilmesine karar verilen nüfusun büyük bir çoğunluğu tarafından kullanılmakta yada kullanılmamaktadır. Kullanılmama olayı hem kentsel hem de kentin banliyölerinin bulunduğu alanda yaygındır. Komşuluk tipi halk parkları, toplam nüfusun (%5 oranında) yalnızca küçük bir oranına hitap edebilmektedir ve ortalama boş vakit süresininin pek az bölümünü tedarik eder. (0,1 saat/birgünde) [21,18]. Hem kullanıcıların miktarı, hemde komşuluk parklarında harcanan zaman, kentsel olmayan ve özel rekreasyon alanlarında harcanan boş vakit miktarı ve boş vaktin değerlendirilmesi için toplam zaman süreleri ile ilgili olarak azalmaktadır [9].

3.3.1.2. Mekan

Projede yer alacak olan mekanın miktarı, kentsel rekreasyona bağlıdır. Bu mekan, metropolitan alanların çoğunda arsa temini, gelişimi ve bakımı için yerleşim değerlerini ya da değeri saptanan yatırımları tanımlar [14].

3.3.1.3. Bölgesel Parklara Yaklaşım

Kentsel alanların çoğunun çevresinde yer alan 50-100 km. seyahat etme mesafesine sahip sayfiye alanlarına günü-birlik düzenlenen bir yolculukta, insanların seyahat için harcadıkları zaman süresi genellikle alan üzerinde harcadıkları zaman süresine eşit olmalıdır. Enerjiyi korumak amacıyla düşürülen hız limitleri, trafikteki kalabalığın artan düzeyleri ve ekspres yol inşa programlarının sona erdirilmesi, uzakta yer alan bölgesel parklar ya da sayfiye yerlerine olan uygun araçlı yaklaşıma engel olacaktır [3].

3.3.1.4. Talep

Net gelir düzeylerinin azalması, işsizliğin artması ve enflasyon tekno sporları, kayak ve buna bağlı konaklamalar gibi pahalı aktivitelere olan talebi azaltacaktır. Diğer taraftan, yürüyüş, koşu, bisiklet, yüzme gibi basit, ucuz aktivitelere olan talebi de arttıracaktır [20].

3.3.1.5. Enerji Koruma

Yakıtların artan değeri ya da kullanılacak olan yakıtın karneye bağlanması olasılığı, pekçok insanı, önceliklerini değiştirmeye ve şehirde ya da şehir yakınlarında geçirecekleri boş vakitleri için enerji koruma yolları aramaya mecbur edebilir. Yerel rekreasyon fırsatları için, kitlesel ulaşım, bisiklet yada yaya yaklaşımı, kişisel ulaşım tercihinin yerine geçecektir [22].

3.3.1.6. Şehirleşme

Ülkemizde özellikle 1990 yılından sonra görülen yüksek şehirleşme düzeyi neticesinde oluşan şehirlerin merkezinde yaşayan nüfus, ülke genelinin %60'ını oluşturmaktadır. Bu alanlarda kentsel ve kentin banliyölerine ait parkların ve yerleşim

alanlarının niceliğinde ve niteliğinde yapılabilir önemli değişiklikler olmadıkça boş vakitleri değerlendirme periyodunda, kentsel alanlardan uzaklaşmak sürekli bir talep olarak varolacaktır [25].

3.3.1.7. Toplu Taşımacılık

Rekreasyon fırsatları amacıyla, kentsel nüfusun araba kullanamayan yada arabasını kullanmayan kesimi, bölgesel ve topluluk parklarına ulaşımını sağlayabilmeleri için yeterli toplu taşımacılık sistemine ihtiyaç duymaktadır. Bu yüzden, toplu taşımacılığın önemi kentsel alanlarda büyük bir şekilde vurgulanmalıdır. [1], [18].

3.3.1.8. Kültürel Kaynaklar

Toplumun en iyi boş vakitleri değerlendirme kaynaklarının bazıları, örneğin, sanat müzeleri, kütüphaneler düşük gelirli ve şehrin merkezinde yaşayan şehir sakinlerine yakındırlar. Diğer taraftan, bu bölgesel olanaklar banliyölerden gelen potansiyel kullanıcıların çoğu tarafından kullanılamamaktadır. Çünkü, şehrin varoşlarında oturanların çoğu sehayat mesafesi yada yeterli imkanlarının olmayışı nedeniyle eğlence ve dinlence olanaklarının çoğunun yer aldığı şehir merkezlerine yeterli yönelimi sağlayamazlar [13],

3.3.1.9. Fon Oluşturma

Belediyelere ait mütevazi programların, kentsel parkların bakımı ve gelişmesi üzerinde güçlü bir etkileri vardır. Fon oluşturma programında önemli artışlar olmadığı takdirde, bir enerji krizi neticesinde ortaya çıkacak olan sonuçlar ve gerileme park sistemlerindeki artan kullanım düzeylerinin tedarikini karşılanamaz duruma getirecektir. Mevcut parkların gelişiminin ve bakımının ertelenmesi ve parklar ve rekreasyon için gerekli olan belediyelere ait bütçenin azalması, vergilendirme olmadan yada gelişim ve

idare düzeyleri kesintisiz yürütülmediği takdirde normal kullanım düzeylerinin tedarikini güçleştirecektir [2].

3.3.2. Sorunlar ve Meseleler

Kentsel parklar ve Rekreasyonla ilgili sorunlar ve meseleler, birkaç ulusal çalışmanın ve ülke genelindeki rekreasyon planlamasının odak noktası olmuştur [7]. Ve ileriki tarihlerde odak noktası olacaktır. Bu çalışmalar, sağlanan fırsatların kalitesi ve miktarı arasındaki önemli farklılıkları ve metropolitan alanlarındaki şehir merkezi ile banliyöleri arasındaki temel farklılıkları tanımlar. Bununla birlikte, şehir ve bölgesel düzeydeki rekreasyon planlaması için dikkate alınması gereken yaygın birtakım sorunlar ve mesele alınması gereken yaygın birtakım sorunlar ve meseleler bulundurulmaktadır. Bu sorunlar ve meselelerin kısa bir özeti aşağıda çıkartılmıştır.

3.3.2.1. Rekreasyon Kaynaklarının Dağılışı

Şehirliilerin çoğu kentsel alanlarda yaşarlar. Açık hava rekreasyonu kaynakları ise, insanların çoğunun yaşadığı alanlarda bulunmamaktadır. Rekreasyon fırsatlarının dağılımında büyük haksızlıklar mevcuttur ve bunlar dah kötüye gitmektedir.

3.3.2.2. Kırsal Eğilim

Ailelerin arabalarıyla ulaşabilecekleri ve özellikle yaz tatilleri için kullanılan kentsel olmayan alanlardaki rekreasyon için yapılan giderler ve devlet politikaları, kentsel alanlardaki rekreasyon fırsatlarının ön plana çıkmasını engellemektedir [23].

3.3.2.3. Gelenek

Halka ait açık hava rekreasyonu politikaları ve programları sosyal değişimin hızıyla orantılı olarak değişmemiştir. Şehirlerin çoğunda, tasarım yada uygulama

süreçlerindeki bir kaç yenilek dışında, geleneksel türdeki rekreasyon olanaklarına ve park gelişimine hala devam edilmektedir [7].

3.3.2.4. Araştırma ve Teknik Yardım

Kentsely rekreasyonda ciddi bir araştırmaya ve gelişime ihtiyaç vardır. Araştırma ve teknik yardım konusunda gereken destek hükümet tarafından yeterince sağlanamamaktadır [24].

3.3.2.5. Dış Mekanın Korunması

Şehir merkezlerinde kritik olarak bir dış mekan gereksinmesi vardır. Ve metropolitan alan dahilinde, doğal alanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yüzden dış mekanın korunması olayı gündeme gelmektedir.

3.3.2.6. Fonların Elde Edilmesi ve Uygulanması

Kentesl alanlardaki mevcut rekreasyon fırsatları fonların elde edilmesi ve uygulanmasının yetersizliğin dolayı ciddi bir şekilde zarar görmektedir [2].

3.3.2.7. Halkın Güvenliği ve Vandalizm.

Vandalizmin önlenmesi ve hem park kullanıcılarının hemde parklardaki görevli elemanların güvenliğinin sağlanması ve korunması, büyük şehirlerin çoğunda ciddi bir sorun haline gelmiştir [5].

3.3.2.8. Koordinasyon ve İşbirliği

Şehirlerin çoğunda birlik halinde olmayan girişimler kamuya ait ve özel yada gönüllü rekreasyon hizmetlerini koordine etmek için yapılmıştır ve yapılmaktadır [4].

3.3.2.9. Kullanım Dışı Olma (Kullanılmama)

Kentsel pekçok park ve oyun alanı boş durmaktadır. Yetersiz program oluşumu, tasarımı ve bakımı, kullanılmayan kentsel parkların potansiyellerini ortaya koymalarını önlemektedir [20].

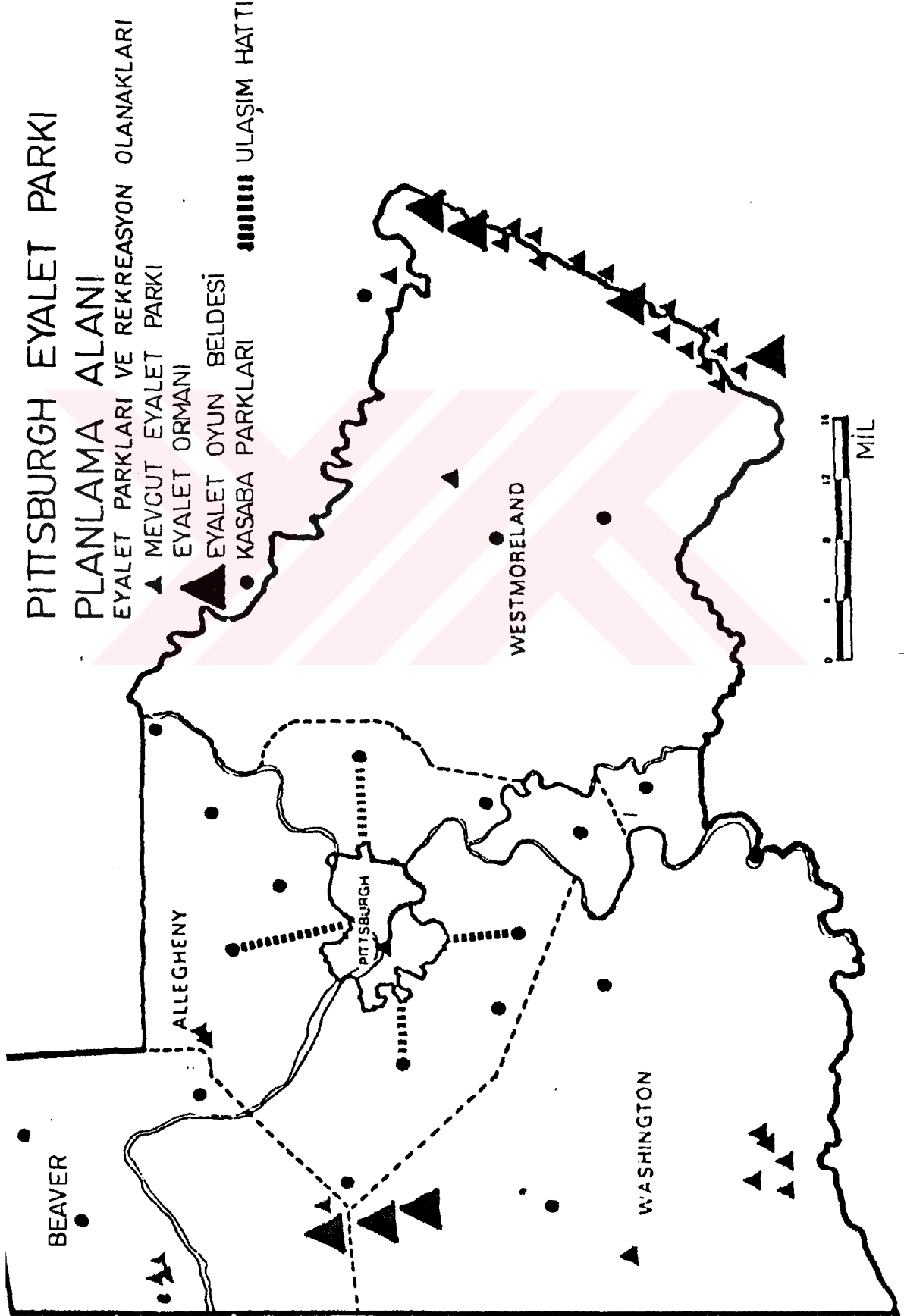
3.3.2.10. Özel Nüfuslar

Kentsel boşvakitleri değerlendirme mekanlarının ve buna bağlı hizmetlerinin çoğu çocukların, çocukların, yaşlıların, yoksulların ve özürli insanların ihtiyaçlarına yeterli derecede hizmet sunamamaktadır (Şekil 3.5). Ancak son yıllarda, şehirlerde zihinsel özürliüler için de rekreasyon fırsatlarından yararlanabilecekleri programlar oluşturulmaya başlanmıştır [26].

Kentsel Türkiye'nin metropolitan alanlarında ve merkezi şehirlerinde yeralan bu problemler üzerine yapılan ulus genelindeki çalışmalar aşağıda özetlenmiştir. Bu bulguların bazıları için istisnalar bulunsa da, günümüzdeki durumun tipik bir profili sunulmaktadır.

3.3.2.11. Yerleşim ve Yaklaşım

Rekreasyon olanaklarının ve parkların yerleşimi, rekreasyon programlarının başarısını etkileyen esas faktördür. Yeni olanaklarının yerleşiminde yeralacak olan halk taşımacılığının geçerliliğine ve nüfus yoğunluğuna önem vermek zorundadır. Uzak alanlarda geniş bölgeler elde etmek şehir sakinlerinin büyük çoğunluğunun rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamayacaktır. Bu yüzden esas önem, komşuluk olanakları üzerinde yer almalıdır (Şekil 3.6) [24].

Şekil 3.6. Bölgesel parklara kitlesel geçiş yaklaşımı/Pittsburgh.

3.3.2.12. Devlet Yardımı

Artan rekreasyon programları ve fırsatları için verilen vaatlere rağmen, şehirler, genişleyen rekreasyon programlarını devam ettirmek için finansal yeterliliğe sahip değildir. Şehirlerdeki mevcut rekreasyon programlarının devam ettirilebilmesi için, devlet tarafından sağlanacak finansal bir yardım zorunludur [22].

3.3.2.13. Potansiyel Rekreasyon Kaynakları

Potansiyel rekreasyon kaynaklarının optimum kullanımı ülkedeki şehirlerin çoğunda başarılmamaktadır. Mevcut rekreasyon yetenekleri ile açıkça sahip olunan olanaklar günümüzde kullanım altında bulunmaktadır. Okul imkanları, şehir-okul rekreasyon-uyuşmatadır. Şehirler, olanakların, çoklu kullanımını genişletme, park-okul kompleksleri kurmak ve son olarak da yaratıcı tasarımlar ve yeni inşaat tekniklerini kullanmak zorundadır [24].

3.3.2.14. İletişim

Şehir ile özel planlama büroları arasındaki iletişim eksikliği, mevcut rekreasyon olanakları ve programlarının optimum kullanımını engelleyen büyük bir problemdir. Şehir rekreasyon bölümleri ve rekreasyon aktiviteleriyle yüklü yarı kamuya ait organizasyonlar arasındaki koordinasyon yetersizdir. Bunun yanında rekreasyon bölümleri ve şehirli halk yalnızca, çeşitli programların oluşturulabilirliği konusunda bilgilendirilmekle kalmamalı, bununla birlikte katılımcılık ve bu katılımın işe yararlığı konusunda ikna edilmelidirler [20].

3.3.2.15. Yoksulluk

Yoksun kentsel komşuluklardaki şehir sakinleri de, halka ait rekreasyon olanaklarına hemen hemen tam anlamıyla bağımlı bir hale gelmişlerdir. Daha zengin

komşulardaki şehir sakinlerine ise geniş alana sahip rekreasyon alternatiflerinden yararlanabilmektedirler. Yeterli rekreasyon programları ve olanakları, yoksul insanlar için de öncelikli bir madde olarak rekreasyon alanı planlamasında yer almalıdır [18].

3.3.2.16. Şehirlinin Katılımı

Şehrin merkezinde yaşayan şehir sakinleri, orta ve üst düzeyde gelir sahibi gruplarına hitap eden park ve rekreasyon olanaklarına yönelen aşırı yönelen aşırı teşebbüse ve rekreasyon planlamasının, kende ihtiyaçları konusunda gerçek bilgiye sahip olmayan kişiler tarafından yapıldığına inanmaktadırlar. Plancılar, şehirlilerin planlama sürecine katılımlarını teşvik etmelidir ve aynı zamanda desteklemelidirler. Rekreasyon programları, rekreasyon bölümlerinin inançları doğrultusundan değil, şehirde yaşayan insanların istekleri doğrultusunda oluşturulmak zorundadır [23].

3.3.3. Değişen Perspektifler

Ülkemiz; enflasyon, işsizlik, yolsuzluk, enerji krizi ve çevresel niteliklerle ilgili ağır sorunlar altında iken, boşvakitleri değerlendirmeniz ve rekreasyonun önemli sorunlar olarak rasyonalize edilmesinin zor olduğu düşünülse bile, kentsel parkların oluşturulması, rekreasyon ve yukarıda saydığımız sorunlar arasında önemli ilişkilerin varlığından söz edilebilir. Park ve rekreasyon alanları yad abuna bağlı servisler, bu sorunların çözülmesinde yardımcı bir rol oynayabilirler. Ve bunların toplum yaşantısını zenginleştirebilme umudu bulunmaktadır [6].

Halka ait parkların ve rekreasyonun geçmişteki rolü, yaşamın ve çevrenin kalitesine katkıda bulunması açısından belirgin nitelikler taşımaktadır, ama gelecekteki rolünün kestirilebilmesi o kadar belirgin taşımaktadır, ama gelecekteki rolünün kestirilebilmesi o kadar belirgin olamamaktadır. Pekçok kentsel parkın ve rekreasyon sistemlerinin yaşatılabilmesi, ender bulunan kaynaklarının ve birbirleriyle rekabet halinde olan ihtiyaçların, halkın desteği ile projelendirme süreci içerisinde yer alması

sözkonusudur. Geçmişteki ve günümüzdeki tahminler, fikirler ve teknikler, kentsel parkların ve alternatiflerin programlanması, tasarlanması ve işletilmesinde dikkate alınmakta ve kullanılmaktadır.

Toplumumuzdaki park ve rekreasyon hareketlerindeki ve gelişen halk politikasındaki felsefi ve pragmatik değişimler, şehirlerde yer alan boşvakitler değerlendirmek için gerekli olan hizmetlerin dağılımına yönelik pekçok değişikliği yansıtmaktadırlar. Bu değişen perspektifler rekreasyon planlaması için dinamik bir bağlam sağlayabilirler.

3.3.3.1. Yaşamın Kalitesi

Çevre, boşvakitlerin, değerlendirilmesi, çalışma hayatı ve toplumun duyarlılığı konuları ile ilgili, Türk toplumunun düşünce sisteminde kültürel bir devrim yaşanmaktadır. Bu devrim, kendini geliştirme, hümanizm v yöntem konularında yüksek bir değere yer vermektedir. Tüketiciler, fizikler sağlık ve yaşamın kalitesiyle ilgilidir [24].

3.3.3.2. Rasyonel Kullanım

Özellikle günümüzde; politik alanda, bilimde, idari alanda ve endüstride bir takım sınırlandırmalar ve kısıtlamalar koyma dönemi gelmiştir. Bu yüzden mevcut kaynakların daha rasyonel kullanılması zorunludur. Yapay ve doğal kaynaklar korunduğça ve insanların bir takım beklentileri daha düşük düzeyde tutulduğça ortaya konulacak olan çözümler daha ekonomik olacaktır [28].

3.3.3.3. Enerji Krizleri

Enerji krizi; net gelir, değişken modeller ve yaşam tarzı üzerinde bir etkiye sahip olmasıyla başlayacaktır. Pekçok yerdeki iş seçiminin ya da boş vakit değerlendirme

modellerinin, ulaşım ve ısıtma için gerekli olan yakıt fiyatları tarafından düzenlendiği dikkate alınmalıdır [2].

3.3.3.4. Eşitlik

Hukuki yaklaşım ve çoğulculuk, planlama ve karar üretme yöntemlerinin beklenen boyutları olmaktadır. Sosyal değerler için kendini tanımlama ve saygı gösterme amacıyla bireylerin, komşulukların ve toplumların sahip olduğu halklar, tüketiciler, özürlü insanlar ve etnik azınlıklara da hitap etmelidir. İnsanlığa uygun bir ifadeyle, eşitlik hakları; tüm insanların yardımıyla birlik-bütünlük içerisinde ve tüm insanlar için rasyonel bir hale getirilmek zorundadır [5], [26].

3.3.3.5 Enflasyon

Hızla artan enflasyon ile ilişkili sabit bir devlet ekonomisinde azalmayan mali gelir krizi için çözüm yolları, iktidara geçen hükümetler tarafından denenmektedir. Bu nedenden ötürü, şehirlere gerekli finansal yardım, devlet tarafından yapılamamaktadır. Belediyeye ait hizmetlerdeki sert kesintiler, enflasyona ayak uydurmak için gerekli olacaktır [2].

3.3.3.6. Mali Etkililiği

Piyasaya bono sürülmesi ya da yerel parklar için arttırılacak olan bir vergi, gerçek gelirden bir azalmayla karşılaşan vergi sahipleri tarafından uygun karşılanmayacaktır. Bu yüzden, vergi sahiplerinin paralarına eniyi değeri elde edebilecekleri düşünülürse, boş vakitleri değerlendirmek amacıyla loşuturulan hizmetlerin etkililiği üzerine ciddi ilgi alanları geliştirmeleri sağlanmalıdır. Bu yolla park ve rekreasyon rekabet edilebilir bir alana dönüştürülmelidir [2].

3.3.3.7. İnsan Gelişimi

İnsan gelişiminin uygun bir anlatımı içinde rekreasyon, uzmanlar tarafından yeniden tanımlanmıştır. Rekreasyon; özel bir olay zaman içinde bir nokta yada mekanda bir yer değildir. O, aktiviteler veya sosyal kabullerle uygulanabilecek kişisel gelişim yada yaşam içerisindeki bir boyut olarak kabul edilebilir [16].

3.3.3.8. Yeniden Değerlendirme

Çoğu toplumda rekresyon alanlarının mevcut sisteminin, uygulanmaya konulması ve sürekliliğinin sağlanması; planlı ve planlamaya yönelik herkesin ortaya koyacakları çabalar neticesinde oluşturulmaktadır. Yerel fonlar, yenileştirmeye ihtiyaç duyulan mevcut mekanların en iyi şekilde kullanılmasını sağlamak anlamına gelen yeni mekanlar için elde edilebilecek finansman konusunda yeterli kadarıyla karşılayamamaktadır. Bu yüzden, kullanılmayan potansiyel alanlarda yeni parklar oluşturulması yada eski bağımsız parkları yeniden değerlendirerek güncelleştirmek ve kullanılabilir hale getirmek gerekmektedir [13].

3.3.3.9. Öncelikler

Halka ait arsa elde edilmesi, gelişimi ve programlarının geleneksel öncelikleri; arazi, olanak yada program oluşturma alanlarında geniş halk yatırımları için alternatifler olabilen, “gönüllü liderlik programları ve özel fırsatları” içerisinde şehri bir rekreasyon alanı olarak algılamaya başlayan bazı şehirlerde geri çevrilmektedir. Alternatifler ortaya koyan, rekabet halinde olmayan yada kendi kendini üreten rekreasyon programlarının felsefesi, günümüzde pekçok toplum tarafından denemektedir [13].

3.3.3.10. Kendi Kendine Yardım Etme

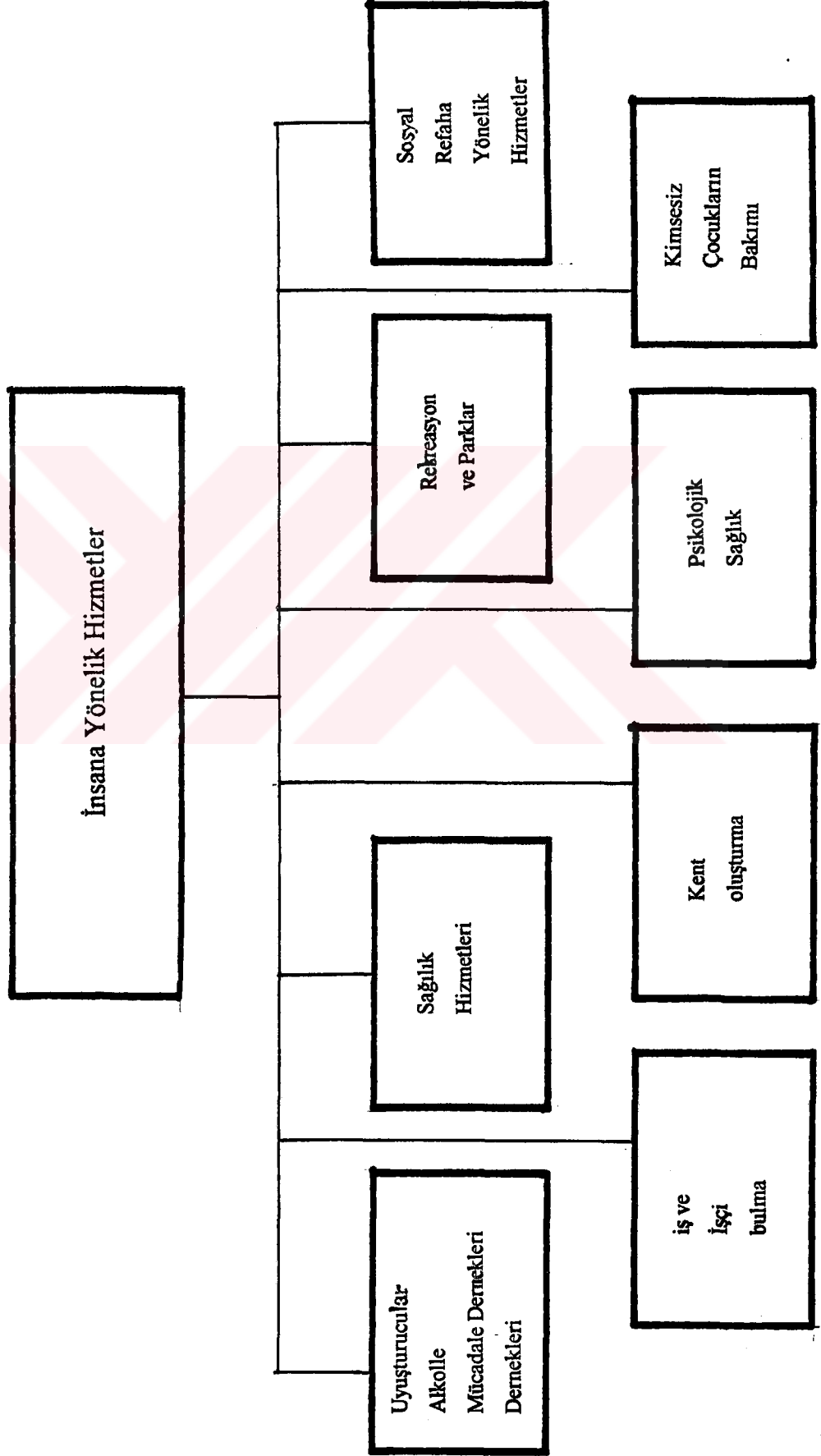
Kendi kendine yardım edebilme, toplum isteği ve gönüllü olma gibi yeni y-bir duygu çoğu toplumlarda ortaya çıkmaktadır. Bu duygu; insan sorunlarının çoğunun çözümünde devlete ait sınırların nerede başlayıp nerede bittiğini tanımlar. Kentsel parkların tasarımına, gelişimine ve bakımına yardım etmek, sorumluluk ve çözümler üretebilmek hissine sahiptir. Kendini üreten ve kendine bakan kentsel park fikirleri bazı toplumlarda denenmektedir. Eğermali olarak imkansız değilse ya da halkın ilgi alanlarına en iyi şekilde hizmet sunulamıyorsa, “Devlet Herşeyi Yapar” umudunu eskimiş bir fikir olarak kabul edilebilir [13].

3.3.3.11. Yaşam Tarzı

“Kentsel Parklar Tüm İnsanlar İçindir” fikri ve “Kentsel Parklar, Boş vakitlerde Hazduyulabilir Kullanımlar İçin Kurulur” fikri, yaşam tarzları ve büyüyen bir grup insanın boşvakit davranışları ile çelişki içersinde bulunmaktadır. Boşvakitleri değerlendirme davranışlarının pekçok türü, eski yasalar, keyfi politikalar ve klasik düşünce sistemlerinden ötürü aykırı olarak nitelendirilirler. Halbuki kentsel parklar, kalıcı bir dünyada gerçekliğin bir yansımasıdır. Boş zamanın yapıcı bir kullanımı için, “yalnızca normal insanlar tarafından kullanılması” fikri; park ve rekreasyon hareketinin kurulmasını niteleyen sosyal öneme göre gerekli değildir [16].

3.3.3.12. Takviye

Geleneksel park ve rekreasyon bölümü; sosyal hizmetler yada çevresel planlama ve idare dairesi ile devlet hizmetlerinin desteği tarafından tamamlanmaktadır. Bu bölümlerin “eğlence ve oyunlar” ya da “evin kahyası” şeklindeki geleneksel imajları, yaşam zenginliği ya da insan gelişimine ve çevresel değişim veya gelişimine doğru her iki durumda da genişlemektedir (Şekil 3.7)

Şekil 3.7. Devlet hizmetlerinin desteği.

Bu değişim perspektifler, boş vakitleri değerlendirme hizmetleri sağlamak için gereken dramatik fırsatları temsil etmektedirler. Bunlar; toplum gelişimi, zihinsel ve fiziksel sağlık, elede edilebilir kaynakların korunması, yerel ekonomi ve yaşamın kalitesi için önemli bir anlama sahip olan boşvakit kullanımının büyüyen önemini göstermektedir. Bir planlama konteksinde, bu değişiklikler; kentsel yaşam ve çevrenin niteliklerinin gelişimine doğru, rekreasyon aktiviteleri, binalar ve parklar üzerine olan dar bir odağın ötesinde hakeket etmenin gerekliliği anlamına gelmektedir. Yerel yönetimin uygulamaya yönelik düzeyi yada politikasında,, bu perspektifler, insan hizmetinin ve çevresel idare sisteminin daha geniş bir bağlamında parklar ve rekreasyona yer vermektedir. Boş vakitleri değerlendirme mekanlarının ve buna bağlı hizmetlerin , şehirlerin sosyal ve fiziksel çevreleriyle olan ilişkisi de bunlar tarafından tanımlanmaktadır.

3.4. Fikirler Ve Prensipler

Eğer, bu ilişkiler ve gerçekler, rekreasyon planlaması ve tasarımı için bir kontekst olarak kabul edilirse, bir sonraki adım; onları, farklı durumlara uyarlanabilen fikirlere ve prensiplere dönüştürmek olmalıdır. İnsana ait hizmetler; yaygın prensipherin gelişimi ve rekreasyon planlamasının metodları ve tekniklerinin uygulanması için bir iskelet oluşturacaktır.

3.4.1. İnsan Hizmetlerine Yönelme

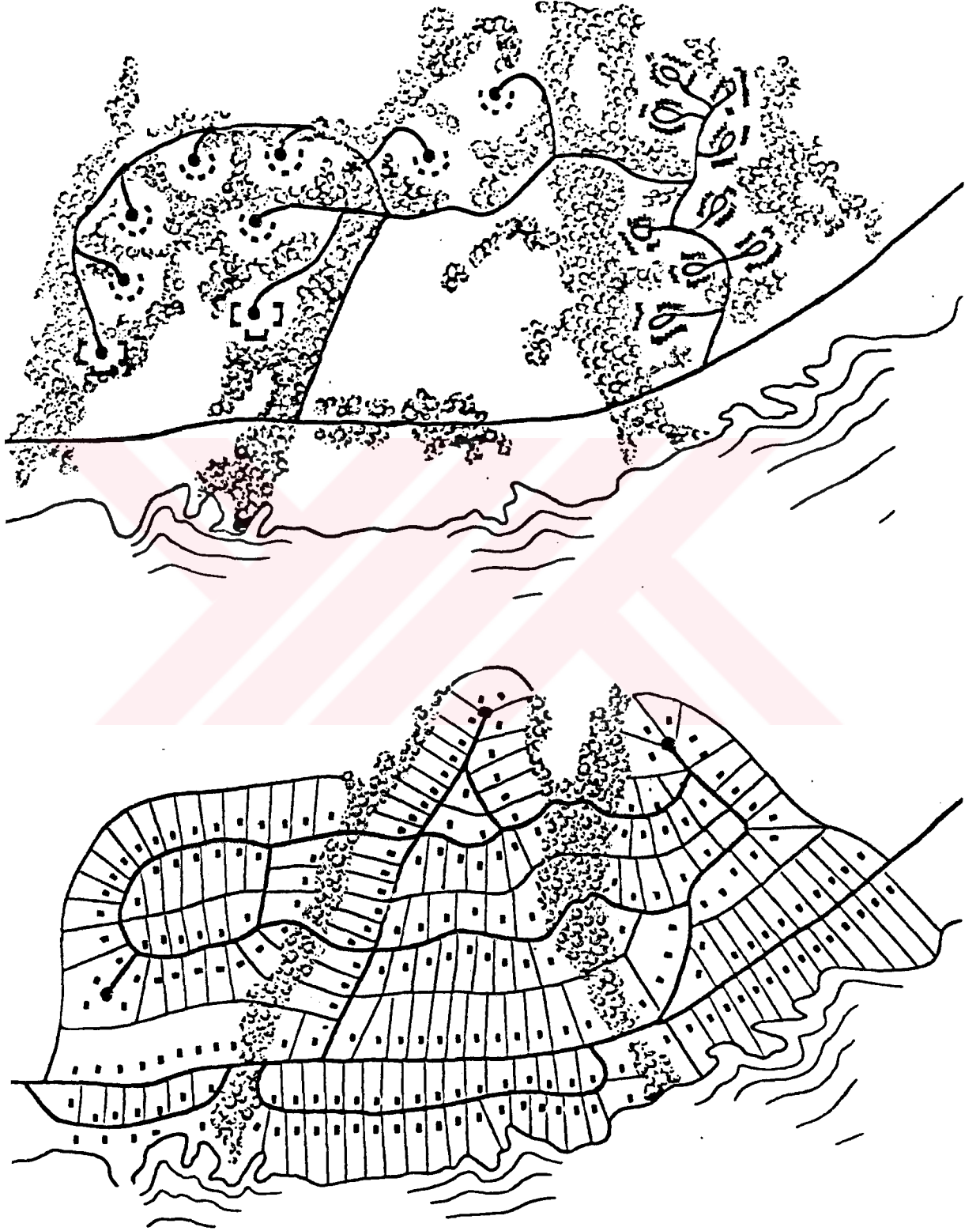
Boş vaktin kullanılması; insan gelişimi, toplum gelişimi, kaynaklarının korunması ve insan varlığının niteliğini açısından önemli anlamlara sahiptir. Plancıların ve tasarımcıların; insanlar ve toplumları daha iyi bir hale getirebilmek için yapacakları çalışmanın önemini kabul etmek zorunda oldukları, bu anlamlar ile ifade edilmektedir [16]. Aşağıda yer alan fikirlere dayalı profesyonel bir uygulama için insancıl bir yaklaşıma önem verilmektedir. Aşağıda yer alan kriterler, park ve rekreasyon büroları tarafından gerçekleştirilmelidir:

- İnsan gelişimine, sosyal refaha ve toplumun entegrasyonuna önem verilmelidir. Sağlanacak hizmetler; aktiviteler, programlar ve binalara nazaran, insan deneyimine göre tanımlanmalıdır.
- Özel grupların ihtiyaçları temin edilmeli ve ortaya koydukları teşebbüsleri diğer sosyal hizmetler ile entegre edilmelidir.
- Plancıların ve Tasarımcıların; çevresel güzelleştirme dış mekan planlaması ve yaşamsal çevrenin tüm yönleri için duyulan endişeye yönelik hizmet felsefesi değiştirilmelidir.
- Toplum yaşamı ve çevresiyle de ilgili olan, çevresel ve tüketici gruplar ile birlikte ortak bir yer araştırılmalıdır.

3.4.2. Planlama Prensipleri

Tipik ve uç noktalardaki durumlara yönelik olmak üzere geniş alanda uygulanan yaygın bazı rekreasyon planlama prensipleri vardır. Bu prensipler; herhangi bir planlama teşebbüsünün [24] başarılı olabilmesi için esas olarak dikkate alınmalıdır. Bu prensipler, planlama yönteminin kalitesini kontrol etmek için kullanılabilir:

- İlgi alanına, yaşa, cinsiyete, gelire, kültürel birikime, konut çevresine yada insanların sokaclarına bakılmaksızın tüm insanlar aktivitelere ve olanaklara katılma hakkına eşit derecede sahip olmalıdırlar.
- Tekrarlanan hataları önlemek ve yeniliği teşvik etmek amacıyla; halka ait rekreasyon, diğer topluluklara ait rekreasyon fırsatları ile koordine edilmelidir.
- Halka ait rekreasyon; eğitim, sağlık ve ulaşım gibi halka ait diğer hizmetler ile entegre edilmelidir.
- Olanaklar, gelecekteki isteklere adapte edilebilir olmalıdır.
- Olanaklar ve programlar, gelişimin tüm süreçlerinde finansal olarak yapılabilir olmalıdır. Uygulama ve mekanların bakımı, belediyeler üzerinde ilk sermaye maliyetinde daha büyük ve ağır bir finansal yük olacaktır.
- Şehirli, planlama yönteminin tüm safhaları içerisinde yer almalıdırlar.

Şekil 3.8. Dış mekanı korumaya yönelik küme şeklinde konut gelişimi/Açık hava Rekreasyon Kaynakları İnceleme Komisyonu Raporu.

- Planlama, tavsiyelerin ya da projelerin değişmez bir şekilde gözden geçirilmesi ve gelişimini amaçlayan sürekli bir işlem olmalıdır.
- Yerel ve bölgesel parklar entegre edilmelidir.
- Kentsel gelişim ile park ve rekreasyon kullanımları için, öncelikle arsa elde edilmelidir.
- Olanaklar; sağlık, güvenlik ve konfor sağlamak amacıyla tasarlanmış olan ve idare edilen alanın en etkin kullanımını yaratmalıdır. Aynı zamanda olanaklar; tasarım, enerji korunması ve insanlarla ilgili pozitif örnekleri de temsil etmelidir [28].

3.4.3. Tasarım Stratejileri

Proje düzeyinde, pekçok sorunun çözülmesinde kullanılan yaygın bazı tasarım stratejileri bulunmaktadır. Bu stratejiler, sorunların çoğunun çözülmesi, için yapılan çalışmalar neticesinde oluşturulmuştur:

- İnsanların çoğu, tasarımcıların değer verdiği görüşlere gerekli katılımı sağlayamazlar. Bu yüzden tasarımcılar; fiziksel faktörlerin yanısıra sosyal faktörlere de daha fazla önem vermelidir. Mekanın kullanımı ise; orada bulunacak nesnelere çok, orada yer alacak olan insan faktörüne dayanmalıdır.
- Tasarım yönteminde yer alması gereken halk, tasarımcının başarılı olabilmesi için çok önemli olan bilgi toplama sürecinde katkıda bulunacaktır. Tasarımcıların; planlama alanı, aktivite tercihleri ve sosyal ihtiyaçlar konularında sahip olacakları bilgileri yalnızca halkın tasarım prosesine aktif katılımları ile bilinebilir.
- Halk, kendi kendini tanımlamanın yararına tasarım yöntemlerine katılım ile öğrenebilir. Eğer bu fırsat dışlanırsa; katılım hakkına saygı göstermemesinden dolayı ortaya konulacak olan her teklife halk tarafından itiraz edilecektir.
- Mekanların tasarımına yönelik sosyal faktörlerin uygulanması, başarılı mekanlar ile sonuçlandırılır. Bu mekanlar kentsel parklarda önemli olan bölgeye ait olabilmek, fikirlerin çatışması, işbirliği, konfor, statü-sınıf ve yaşam tarzı faktörleri ile tanımlanabilmektedir.

- Tasarım yöntemine katılan halk, katılmayan kesime oranla, ortaya konulacak olan sonucu, daha çok benimseyecektir. Bu yüzden halk, oluşturulan mekanları kullanırken daha dikkatli ve çevresine daha saygılı bir tutum içersinde yeralacaktır [24].

3.4.4. Fikirleri Uygulamaya Aktarma

Rekreasyon planlamasına ait burada yeralan fikirler ve prensipleri kontrol etmenin tek yolu; tanıtım yapma ve uygulama ile sağlanır. Bu alanda yeni sonuçlar ve hizmetler geliştirmek için daha faal deneysel bir boyuta sahip olana kadar, tanıtım halinde işleri çözmeye çalışmak en iyi yol olacaktır. Bundan sonraki bölümde yer alan teknikler ya da çalışmalar, pratikte neyin mümkün olabileceğini tanımlamaktadır [24].

4.0. METODLAR VE TEKNİKLER

Kentsel rekreasyon planlamasının metodları ve teknikleri; bir nüfusa yada planlama alanına yönelik mekansal ve olanaklara ait standartların uygulanması üzerine odaklaşmıştır. Bu standartlar yaygın bir biçimde bir “rehber” olarak adlandırılabilir; nüfus, yoğunluk, boş vakitleri değerlendirme modelleri, iklim yada toplumun ekonomik temeli üzerindeki, önemli farklılıkları dikkate almayan bir kesinlik içersinde olmaktadır [24].

Standart bir yaklaşımın anlamı ve sorunları pekçok kaynakta tanımlanmaktadır. Toplulukların çoğunda yeralan bu yaklaşımı devam ettirmek, 3.cü bölümde tanımlanan sorunları büyütecektir, mümkün olan ve gerekli olan şeylerin ne olduğunun saptanması; kentsel ve banliyölerde yaşayan halkın ihtiyaçlarına yönelik daha hassas ve sistematik bir yaklaşımı oluşturacaktır [24].

Planlama işi, bilgi toplama, analiz etme ve elde edilen bilginin projeye yansıtılmasından oluşmaktadır. Elde edilen bilgi; “davranışsal açıdan” insanların, “boşvakit açısından” zamanın ve “rekreasyon açısından” da aktivitenin, “kaynaklar için, “mekana” ve “planlama ünitesi için” de coğrafik alana olan ilişkisi üzerinedir. Planlama işinde; bir topluluğun değişen fiziksel özellikleri, sosyal ihtiyaçları ve politik haklarına karşı hassas olan kriterler yada ölçüler kullanılmaktadır. Bu bilgi, özel aktiviteler yada mekanlar için planlama ünitesindeki ya da nüfusun alt gruplarındaki eksikliğin tanımlanmasında kullanılabilir. Aynı zamanda bölgesel, şehir çapında ve ülke çapındaki politikaların ve programların oluşturulmasında da kullanılabilir.

Bu bölümde, rekreasyon planlamasının temel yaklaşımları ve metodları tanımlanmaktadır. Bu bölümün önemi; fikirsel ilişkiler, sorunların tanımlanması ve mümkün olan tekniklerin sıralanması üzerinedir [28].

4.1. Rekreasyon Planlamasına Yönelik Yaklaşımlar

Rekreasyon planlamasına dört farklı yolla yaklaşılabilir. Bunlar; rekreasyon planlamasına yönelik kaynak, aktivite, ekonomik ve davranışsal yaklaşımlardan oluşmaktadır. Kullanılan yaklaşım; planlama yöntemini, araştırma metodlarını ve olanakların ya da buna bağlı hizmetlerin karakterini koşullandırır. Aynı zamanda, toplumun tavrı ya da bu fırsatların ve planlama yöntemi veya rekreasyon planına sağladığı desteğin farkedilmesi üzerine de pozitif ya da negatif bir etkiye sahiptir [28].

Yaklaşım; fiziksel yada sosyal karakterine, değerlerine ve bir toplumun planlama yeteneğine yönelik bir biçimde tahsis edilmelidir. Çoğu durumda bir planlama alanının fiziksel ve sosyal faktörleri, hangi yaklaşımın en iyisi olduğunu saptayacaktır. Örneğin; insan yapısı özelliklere (konut alanları ve kentsel yoğunluk gibi) ve en önemlisi sosyal faktörlere (yoksulluk ve işsizlik gibi) sahip olan büyük bir şehirde davranışsal yaklaşım yerine kaynak uyumlu yaklaşımın benimsenmesi mantık dışı bir karar olacaktır.

Keza, geçici nüfuslara ve çok üstün bir manzaraya sahip olabilen, turist uyumlu bir topluluk için ekonomik yada kaynak yaklaşımlarının yerine aktivite yaklaşımının uygulanması da mantık dışı seçim olacaktır. Her bir yaklaşım aşağıda tanımlanmıştır [16].

4.1.1. Kaynak Yaklaşımı

Rekreasyon fırsatlarının türü ve miktarı fiziksel ve doğal kaynaklar tarafından saptanmaktadır. Arz; talebi veya kaynağın doğal ya da yapay taşıma kapasitesinin kullanımını sınırlar. Açıkça ifade edilen talep, mevcut olanakların çeşitlendirilmesi yerine onların aynı şekilde çoğaltılmasını teşvik eden gizli talepten daha önemlidir. Arz değerleri ya da idari değerler, planlama yönteminde genellikle daha baskındır [16].

Doğal faktörler, sosyal faktörlerden üstte sınıflandırılır. Halkın ifade ettiği ihtiyaçları yada bu mekana ödeyecekleri mali kaynakları gözardı edilmeden, dış mekanın kazanılması ve korunması çevresel nedenler tarafından saptanmaktadır. Asıl önem kullanıcı yerine kaynak üzerinedir. Planlama yöntemi, ekolojik tespitlerle koşullandırılır.

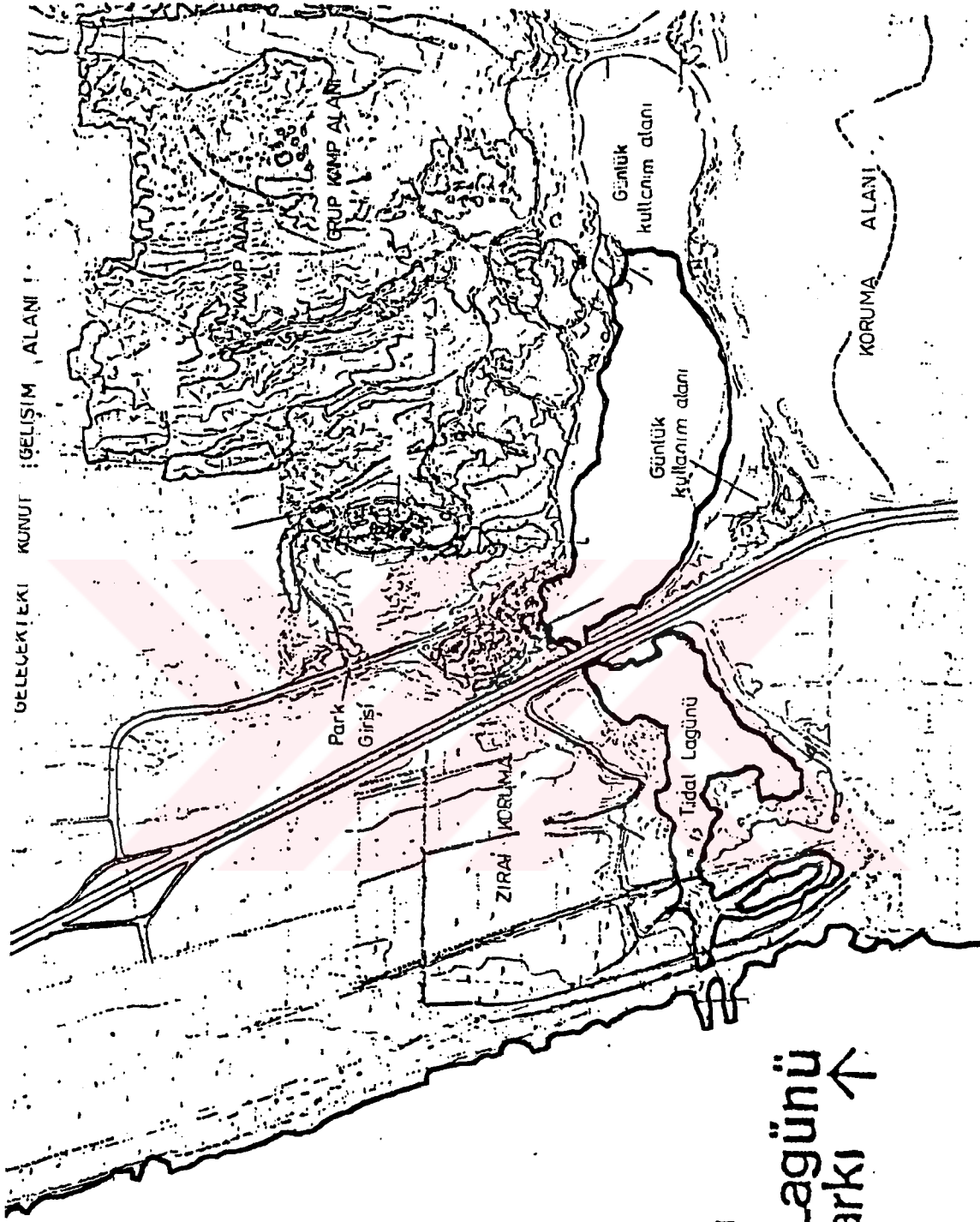
Bu yaklaşım talep yerine arz'a önem vermektedir ve sosyal yada politik faktörlerin önemini küçültmektedir. Ençok, koruma altındaki ulusal orman alanları ve ulusal parklar gibi doğal kaynaklarda ve kentsel olmayan alanlarda etiklidir. Planlama ve karar verme süreçlerinin merkezi kontrolü ve korunması için iyi tanımlanan kaynakların bulunduğu yeni topluluklara , askeri yerleşmelere yada özel turist gelişmelerine yönelik geniş bir kullanım alanına da sahiptir. (Şekil 4.1)

Rekreasyon planlamasına yönelik kaynak yaklaşımı ilk kez 1961 yılında Lewis'in çalışmaları ile ortaya konmuş, 1969 yılında ise, McHarg tarafından geliştirilmiştir. Onların metodları, farklı rekreasyon aktivitesi türlerini desteklemeye ihtiyaç duyan doğal esaslı kaynakların tanımlanması için sistematik bir yol sağlamıştır.

4.1.2. Aktivite Yaklaşımı

Geçmişteki katılımlardan seçilen aktiviteler, gelecekte ne gibi fırsatların sağlanabileceğini tanımlamakta kullanılır. Arz talebi arttırır. Fırsatlara yönelik halkın tercihi ya da talebi, katılım oranı yada daha çok aynı türdeki fırsatları yansıtan hizmet etme felsefesi üzerine dayanır. Çünkü, yalnızca açıkça ifade edilen talep yada kullanım ölçülendirilebilir. Odak noktası ise; kendini idare eden aktiviteler yerine liderlik programı üzerinedir. Fırsatlara yönelik kullanılmayan ya da gizli olan talep ciddi olarak dikkate alınmaz. Kullanıcı ve arz değerleri, planlama yönteminde baskın olmaktadır [24].

Sosyal faktörler, doğal faktörlerin üstünde sınıflandırılır. Halka ait olanakların kullanımı; daha fazla olanakları ve programları rasyonel hale getirmek için, poje üzerinde yansıtılır. Asıl önem; kullanıcılar ve mevcut halka ait rekreasyon fırsatlarını

Park Masterplanı
 Batiquitos Lagünü
 Bölgesel Parkı ↑

Şekil 4.1. Rekreasyon planlamasına kaynak yaklaşımı/Batiquitos Lagoon Bölgesel parkı, San Diego, CA.

temin eden kişi yada şirketler üzerinedir. Planlama yöntemi; iyi organize olmuş, özel ilgi alanlarına sahip grupların değerleri tarafından sıklıkla etkilenmektedir [24].

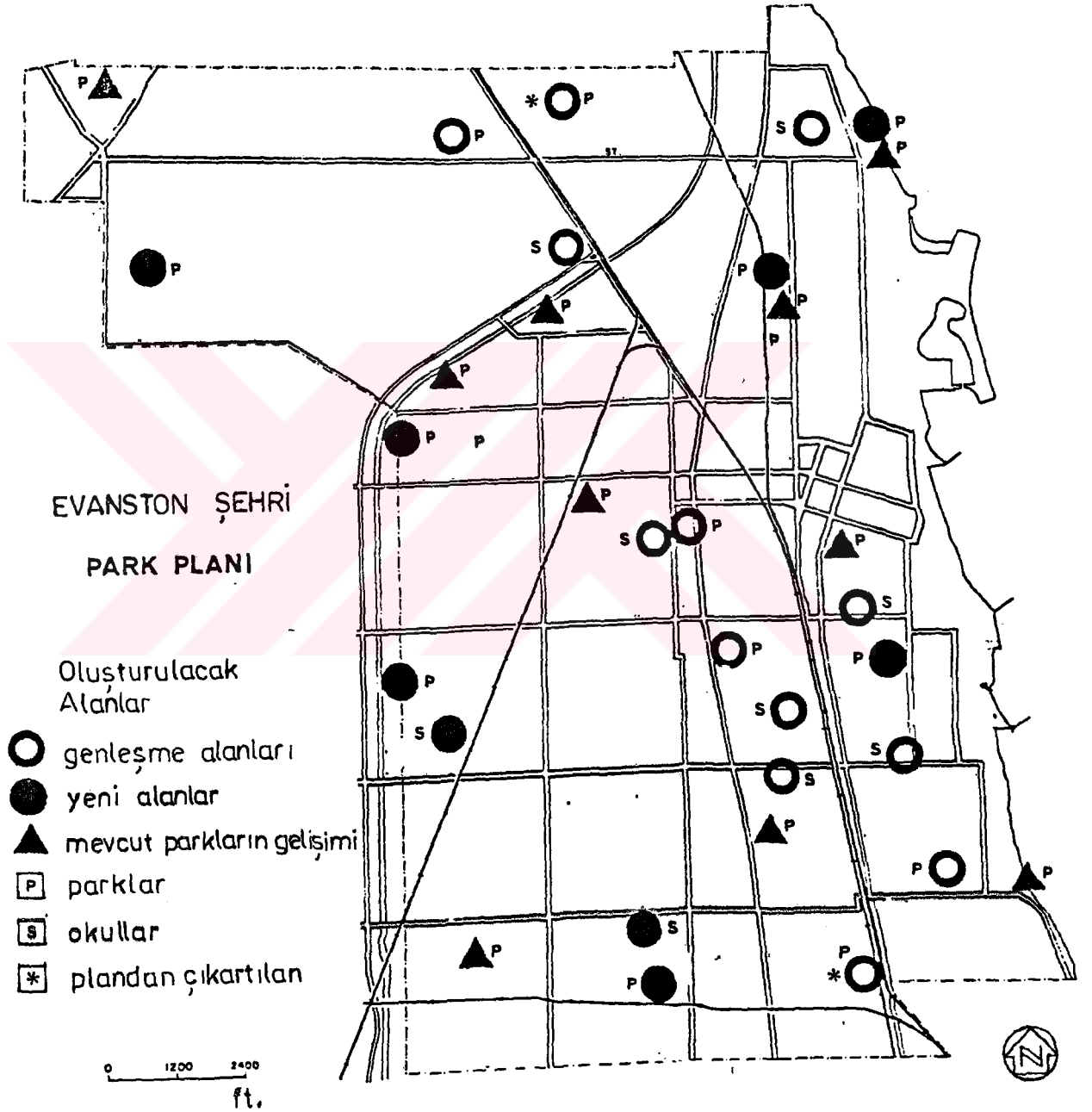
Bu yaklaşım; açıkça ifade edilen talep'e önem vermektedir ve halkın ilgi alanlarını yansıtmayan politik faktörler tarafından sıklıkla çarpılmaktadır. Geçmişe verdiği büyük önemden ötürü, geleceğe yönelik ihtiyaçlara cevap vermeyebilir. Aynı zamanda halk sektörüne, organize sporlara ve liderlik programına yönelik aşırı bir öneme yer vermektedir (Şekil 4.2) [24].

Aktivite yaklaşımı; homojen bir nüfusa yönelik sınırlı bir faaliyet alanıyla, halka ait bir büro tarafından uygulandığında en iyi şekilde bir çalışma elde edilebilir. Küçük banliyölerde ya da özel alanlarda etkilidir. Bu yüzden nüfusu 5000'in üzerindeki şehirlerde uygulanabilen sınırlı bir değere sahiptir. Merkezi şehirlerin yada metropolitan alanların planlamasına yönelik uygulanamaz. Çünkü, farklı nüfus dokularına ve yaşam tarzına yeterli olarak yanıt vermemektedir. [28].

Bu yaklaşım 1967 yılında Butler'in fikirleriyle ortaya konulmuş ve 1976 yılında aktivite standartlarını destekleyen Bannon tarafından geliştirilmiştir. Mevcut rekreasyon aktivitelerine yönelik tasarım yaklaşımları; mevcut rekreasyonel aktivitelerin sınıflandırılması için yöntemlerin ve standartların gelişimini desteklemiştir. Bu yaklaşım; halka ait kentsel mekanlarda insanların yaptıkları eylemler ve bu eylemler için gerekli olan mekanlar ve aktivitelerin gelişimi ile ilgilidir [28].

4.1.3. Ekonomik Yaklaşım

Bir topluluğun ekonomik temeli yada mali kaynakları; rekreasyon fırsatlarının türü, miktarı ve yerleşiminin tanımlanmasında kullanılır. Arazi, olanaklar ya da program sağlanmasına yönelik yatırımlar ve sorumluluklar; ölçülebilir maliyetler ve yardımlar ya da kendini destekleyen aktivitelerin nitelikleri tarafından koşullandırılır. Ödenekler ve masraflar, fırsatların çoğu için yaygın bir biçimde gerekmektedir. Bu yaklaşıma göre arz

Şekil 4.2. Rekreasyon planlamasına aktivite yaklaşımı. /Evanston, Illinois

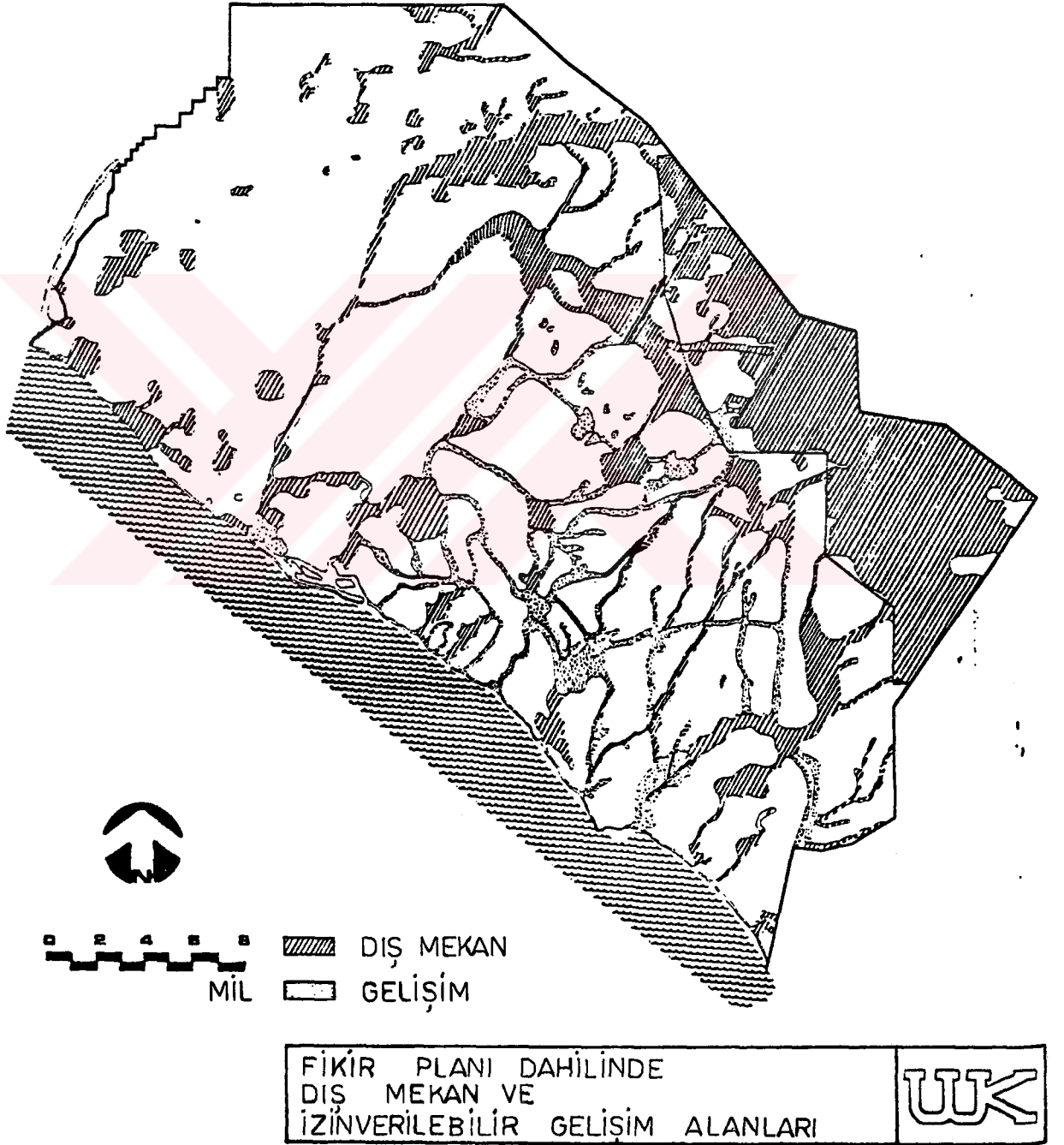
ve talep dengesi mali açıdan ustalıkla işletilmektedir. Kullanıcının amaçları, planlama yönteminde dengelenir [2].

Ekonomik faktörler; sosyal ve doğal faktörlerden daha önemlidir. Esas önem; pazar talebi ve fırsatların mali yönlerinin oluşturulması üzerinedir. Bu yaklaşımdaki tüm dikkatler;

- ödenekler ve masraflar,
- tahsis edilecek olanaklar için, hükümete ve özel teşebbüse ait sorumluluklar
- mali yatırım,
- ekonomik yardım ve ortaya konacak maliyetlere göre alternatiflerin geliştirilmesi ile ilgili sorunlar,

üzerinde odaklanmaktadır. Hem gizli, hem de açıklanan talep; halka ait kaynakların yada özel alternatiflerin kullanımını rasyonalize etmek için proje üzerinde yansıtılır. Ekonomik yaklaşıma göre planlama yöntemi; politikalar ve özel ilgi alanlarından etkilenmektedir. Bu yaklaşımda nicelik, nitelikten daha önemli bir konumda yer almaktadır ve sorunların çözümü; planlama yaklaşımı, vergi temeli yada yerel ve bölgesel parkların etkili idaresi ile ilgili sorunlara paralel olmayan politik kararları sınırlandırmak olabilir [2].

Bu yaklaşım, alternatifleri analiz etmek için ileri düzeyde istatistiksel tekniklere önem vermektedir. Aynı zamanda planlama ya da karar verme süreçlerine objektiflik ve kesinlik kazandırmaktadır. Farklı nüfusların bulunduğu alanlara geniş kararlar sağlamak açısından kullanılabilir bir yaklaşımdır. Ekonomik yaklaşım; metropolitan ya da bölgesel ölçekteki ekonomik refah, kullanıcı masrafları ve özel yatırım fırsatları ile ilgili sorunların analiz edilmesi açısından büyük bir değere sahiptir. Bu yaklaşım; şehirlerdeki kentsel park ve rekreasyon olanaklarına ait fiyat etkinliğinin rasyonalize edimesine yardımcı olunması amacıyla, ihtiyaç duyulan olguları da sağlayabilir. Bu yaklaşımın sahip olduğu en önemli sonuç; diğer yaklaşımlarda yer almayan, yardımların ve maliyetin saptanması ve tanımlanmasıdır (Şekil 4.3) [2].

Şekil 4.3. Rekreasyon, planlamasına ekonomik yaklaşım/ Orange, CA.

4.1.4. Davranışsal Yaklaşım

Boş vakit oluşturulmasındaki insan eylemleri ve davranış biçimleri; boş vakitlerin nasıl nerede ve ne zaman değerlendirileceğinin seçilmesinde etkili olacaktır. Bireylere ve sosyal gruplara ait zaman dilimleri, özel ve kamuya ait fırsatlara aktarılmalıdır. (Şekil 4.4.)

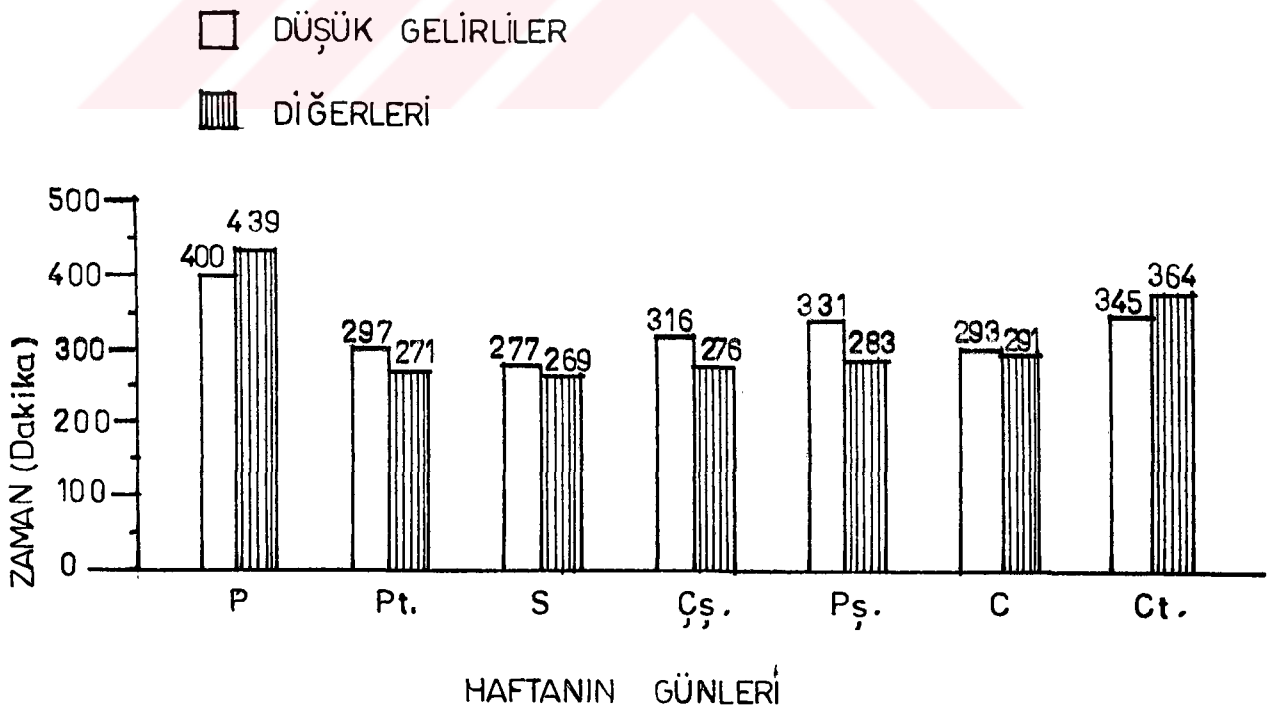
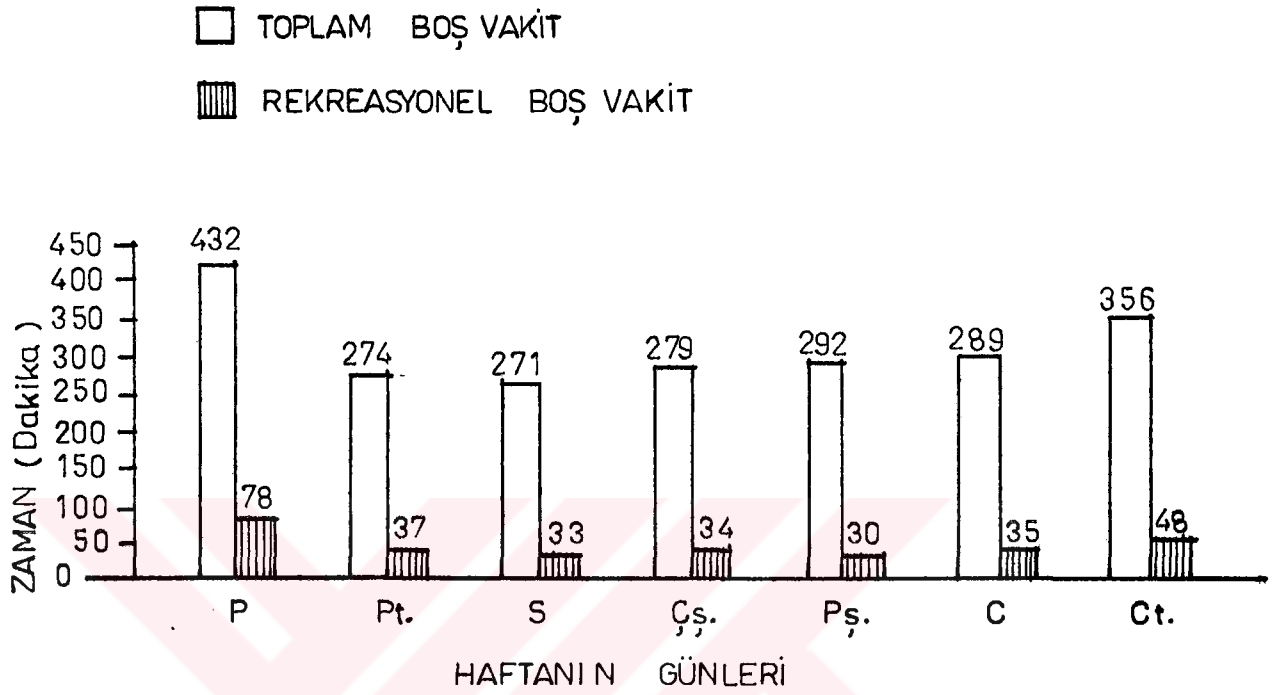
Bu yaklaşımdaki odak;

- bir deneyim olarak rekreasyon,
- bir bireyin “neden” katılımında bulunduğu,
- hangi aktivitelerin tercih edilebileceği,
- bu aktiviteler neticesinde insanlara “ne” olduğu üzerinedir [9].

Kullanıcının tercihi ve tatmin olma duygusu, planlama yöntemini koşullandırmaktadır. Hukuki yaklaşım ve çoğulculuk; planlama, tasarlama ve işletme süreçlerindeki beklenen boyutlar olmaktadır. Aynı zamanda, kullanıcılara ait amaçların baskın olması ve tatminkar tasarım denemeleri, beklenen sonuçları oluşturmaktadır. Bu yaklaşım; sosyal ihtiyaçların gelişimi için duyulan talep ile ilgilidir. Bu ihtiyaçlar; fiziksel çevre (mekan) ve davranışı (aktivite) bağlayan boş vakit oluşumlarını karşılar. Boş vakit oluşumu; şehirlerde yer alan geleneksel halka ait parkların ötesinde, kamusal ve özel fırsatların yer aldığı geniş bir alana kazandırılabilir. Esas önem;

- şehirlinin katılımına değer verme,
- planlamanın kullanıcılar tarafından incelenmesini sağlama,
- Geleneksel metodların ve mekan standartlarının ötesinde, insanlar ve mekan arasındaki ilişki, üzerinedir [4].

Davranışsal yaklaşım; ketsel nüfusun rekreasyon ihtiyaçlarının anlamak ve bunları sağlamak için kullanılacak en iyi yoldur. Bu yaklaşım diğer yaklaşımlara oranla daha

Şekil 4.4. Zaman dilimi fikri/Ontario, Kanada.

karmaşıktır. Çünkü, değer yargılarını, inanılır ölçülerin gelişimini ve yüksek düzeyde şehirlilerin katılımını arzulamaktadır. Davranışsal yaklaşım; kullanılmayan mekanların, gizli talebin gelecekteki yönelimi ve ülke ölçeğindeki özel nüfusların ihtiyaçların analiz edilmesine yönelik büyük bir kullanım alanına sahiptir [3].

4.1.5. Bileşik Yaklaşım

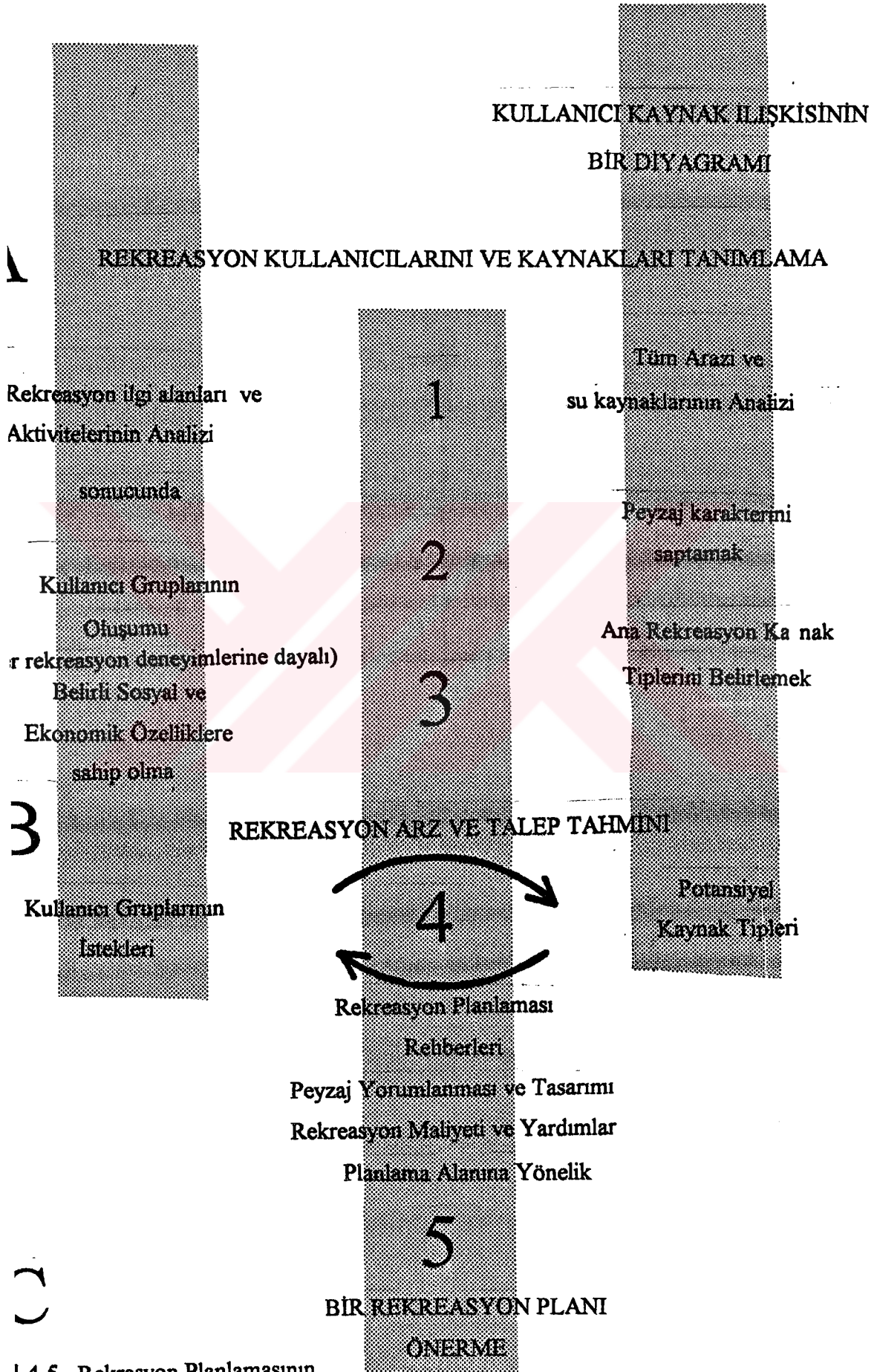
Yukarıda sözü edilen yaklaşımların bir kombinasyonu olan bu yaklaşım; herbirinin pozitif yönlerini kullanır. Aynı zamanda kullanıcı ve kaynaklara ait isteklerini yansıtmaları için dengelenir.

Bileşik yaklaşım, Şekil 4.5.'de gösterilen temel ilişkilere sahiptir. Bu ilişkiler, bir planlama yönteminde aşağıda yer alan faktörlerle bağlantılıdır:

- Mevcut ve potansiyel kaynakların bulunması ve geliştirilmesi.
- Kullanıcı gruplarının ve bu grupların özelliklerinin tanımlanması.
- Rekreasyona yönelik arz ve talep'in; potansiyel kaynak türleri ve kullanıcı gruplarının isteklerine göre değerlendirilmesi.
- Bu ihtiyaçların; rekreasyon planlamasına yönelik planlama modelleri, tasarım çalışmaları, peyzaj kullanımı ve mali destek analizleri ile planlama yöntemine aktarılması.

Bu yaklaşımın eşsiz bazı yönleri bulunmaktadır. Bunlar:

- İnsanların; tanımlanabilen ve ölçülebilen belli çevresel özellikleri arzulayan kullanıcı grupları halinde sınıflandırılması.
- Herbir planlama alanının; çevresel özelliklerine göre, kaynağa türlerine bölünmesi
- Arzulanan rekreasyon denemelerinin, kaynak türleri ile olan ilişkisinin kurulması.
- Kullanıcı ve kaynak isteklerinin analizine dayanan planlama ve işletme modellerinin geliştirilmesi

14.5. Rekrasyon Planlamasının
Bileşik yaklaşım

4.2. Arz ve Talep Analizleri

Arz ve talep analizlerinin metodolojik yaklaşımı; mevcut bulunan ve gelecekte yer alacak rekreasyon eylemlerinin (talep), ihtiyacı gösteren bir ölçü (standartlar) yardımıyla mevcut rekreasyon fırsatları (arz) ile olan ilişkisi üzerinedir. Arz ve talep analizlerinin fikirsel yaklaşımı; mekanı, olanakları, rekreasyonel hizmetleri, rekreasyon aktivitelerini ya da deneyimlerini tanımlayan hassas bir sınıflandırma sistemi geliştirmektir. Hem arz, hem de talep, kalite açısından etkililiğe göre genel ve özel nüfuslar ile ilgili olabilir [19].

İlgili ihtiyaçların tanımlanması, bir takım kriterlere ve standartlara dayandırılmalıdır, ilgili ihtiyaçları ve eksikliği tanımlamak için kullanılan her ölçü aşağıdaki faktörlere göre uyarlanmalıdır.

- Bir planlama alanına ait genel ve özel nüfusların gizli ve açıklanmış olan taleplerine dayandırılmalıdır.
- Temin edilen, kamuya ait ve özel alternatiflerin bir kombinasyonu ile, planlama periyoduna ulaşılabilir olmalıdır.
- Halka ait ya da seçilmiş temsilciler tarafından anlaşılmalı ve desteklenmelidir.
- Boş vakit eylemlerine, çevreye ve planlama alanının sosyal değerlerine dayandırılmalıdır.

4.2.1. Temel Metodlar

Arz ve talep analizlerinin, yaygın olarak kullanılan on temel metodu bulunmaktadır. Herbir metod, burada kaba hatlarıyla özetlenmiştir. Bir topluluktaki planlama uzmanlığının düzeylerine ve ihtiyaçlarına uygun bir yaklaşıma yönelik olarak herbirin en iyi yönleri bir araya getirilmiştir.

4.2.1.1. İlerici Yaklaşım

Bu yaklaşım, kullanıcı amaçları, tercihleri ve artan hizmetlere dayanmaktadır. Belirli bir zaman süreci içerisinde bir bölgenin yalnızca ihtiyaçlarını yansıtan sosyal bir göstergeç içerisinde sonuçlandırılır. Bu yaklaşımda değerler, mekana ve finansman'a aktarılır [19].

4.2.1.2. Etkinlik Ölçüleri

Mevcut olanaklar için; hassas olan tercih etme, kullanma ve tatmin olma boyutlarına dayanmaktadır. Bu mevcut olanaklar, gelecekteki planlama olanakları için bir ihtiyaçlar endeksine yönelik geliştirilebilir [19].

4.2.1.3. Hizmet Düzeyi Yaklaşımı

Sağlanan birtakım olanaklara yönelik etkililiğin, kalitetif (niteliksel) boyutlarına dayanmaktadır. Kabul edilebilir bir hizmet düzeyi, sunulan bir takım değerlerin tatminkarlığına bağlıdır [24].

4.2.1.4. İhtiyaçlar-Kaynaklar İndeksi:

Farklı komşulukların, kıyaslanabilir bir ihtiyaç indeksinde sınıflandırılabilen farklı ihtiyaçlara ve farklı kaynaklara sahip olduğu fikrine dayanmaktadır. Kıyaslanabilir ihtiyaçları hesaplamak için; gelir, yoksulluk düzeyi, nüfus, genç nüfus ve suç düzeyi göstergeçlerini kullanır [28]

4.2.1.5 Rekreasyon Deneyimi Bileşenleri Fikri

Performans standartları, benzer aktiviteler ve deneyimlerin türünü tanımlar, bu deneyimleri destekler ve bunları;mekana ve tasarım isteklerine aktarır.

4.2.1.6. Nüfus Oranı Metodu

Genel bir nüfusa yönelik arsa boyutlarının, olanaklarının ya da liderlik programlarının özel bir oranını ifade eder.

4.2.1.7. Alan Yüzdesi Metodu

Halka ait rekreasyonel kullanımlar için planlama alanının yüzdesini ifade eder. [24].

4.2.1.8. Taşıma Gücü- Kapasite Yaklaşımı

Mekanın ya da olanakların; minimum, arzu edilebilir ve optimum doğal ve yapay taşıma kapasitelerine sahip olduğu ve standartlar yolu ile mekana aktarılabilceği fikrine dayanmaktadır.

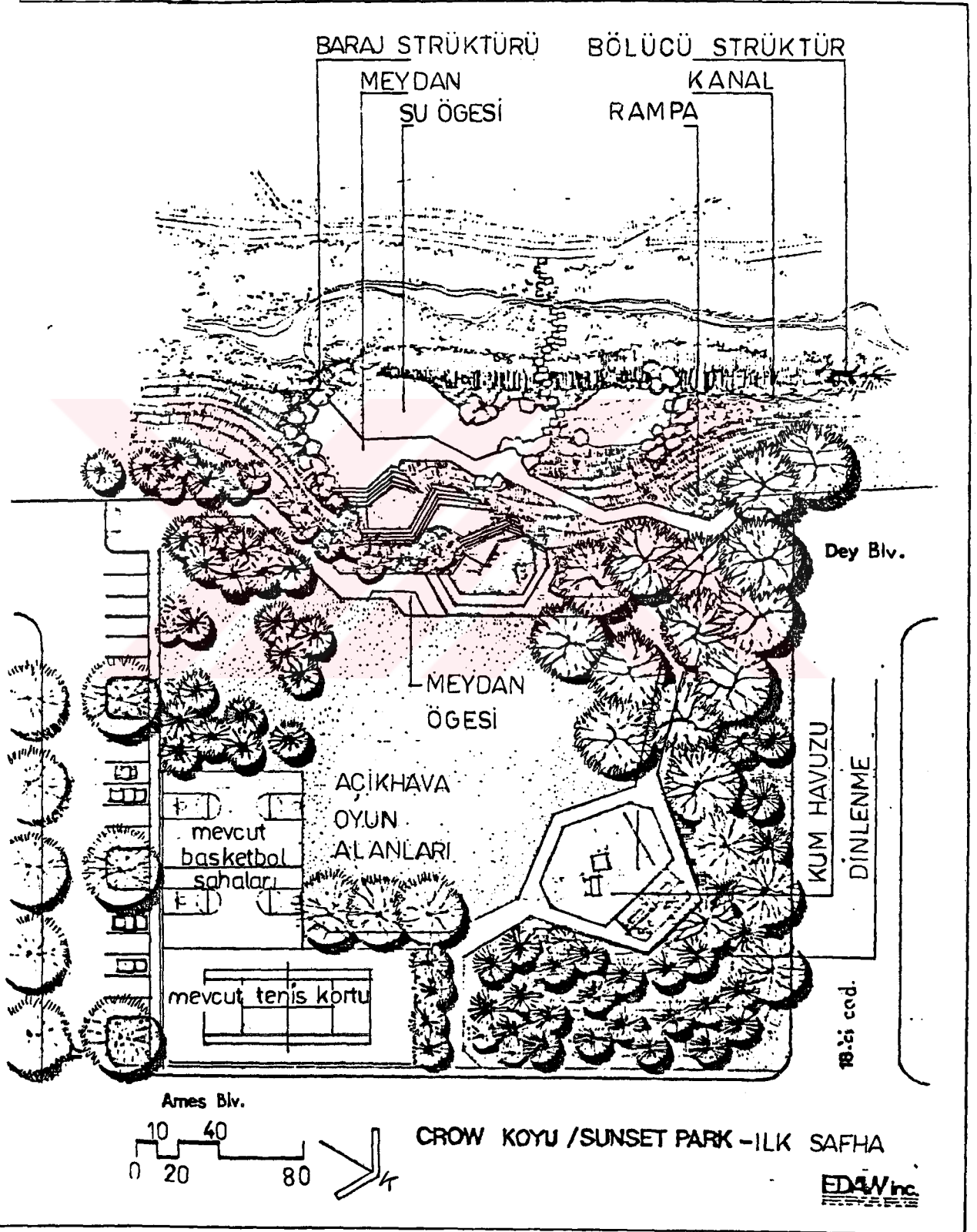
4.2.1.9. Sistemler Modeli Yaklaşımı

Bu yaklaşımda mevcut olan “arz” ve seçilen aktivitelere yönelik katılım oranına dayanması ile ifade edilen “talep”, tanımlanmakta ve proje üzerinde yansıtılmaktadır [19].

4.2.1.10. Kullanıcı-Kaynak Planlaması Metodu

İnsanların, belirli çevresel özellikler arzulayan kullanıcı grupları halinde sınıflandırılması, planlama alanlarının herbirinin, kaynak türlerine göre bölümlenmesi, arzu edilen rekreasyon deneyiminin kaynaklarla olan ilişkisinin kurulması ve “kullanıcı ve kaynak” isteklerinin analizine dayanan planlama modellerinin geliştirilmesi fikrine dayanmaktadır [24].

Kullanılan metod gözardı edilmeksizin, rekreasyon alanı, olanaklar ve programlar için konulacak olan ölçülerin, kriterlerin yada performans standartlarının gelişimi; keyfi yargılar yerine objektif faktörlere dayandırılmalıdır. Metodoloji; Şekil 4.6.da ifade edilen arz ve talep yöntemini, fırsatların kalitesi ya da etkinliği üzerindeki önemiyle dikkate almalıdır. Mekanların boyutlarının aşırı bir düzyede tutulması onların daha iyi kullanılacağı anlamına gelmemelidir. Pekçok toplulukta daha iyi bir tasarım ve idare ile oluşturulan daha az mekanlar; çoğu zaman rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayan en yapıcı çözümler olmaktadır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7. Rekreasyon mekanı ve hizmeti/Cheyenne, Wyoming.

5.0. SONUÇ

Rekreasyon planlaması, insanların boş vaktinin mekana ilişkin bir yöntemidir. Bu, şehirlerde kamuya ait ve özel boş vakit fırsatları sağlamak için pekçok disiplinin fikirlerini ve metodlarını kullanan bir bilim ve sanattır.

Pratikte rekreasyon planlaması; elde edilen bilginin çevresel tasarım tekniklerinin ve boş zamanın; mekan, enerji ve insan ihtiyaçlarını karşılayacak mali yatırımlar için alternatifler geliştiren sosyal bilimlerin karışımıdır.

Yöntem, şehirlerde boş vakitleri değerlendirme fırsatları sağlamaya alışkın kamu politikası ve özel teşebbüsün yaptıkları çalışmalar (bilgi toplama, etüdler, projeler) ile sonuçlandırılır.

Kentsel alanlarda rekreasyon mekanları ve boşvakit hizmetleri sağlamak için sorumluluk, devlete ait kuruluşlar ve özel atılımcılar tarafından paylaşılır.

Engeniş anlamıyla rekreasyon planlaması; insanların çevrelerine ve birbirine yardım etmesiyle ilişkili olarak, arazi sorumluluğu ve insan gelişimiyle ilgilidir. Dar anlamda ise rekreasyon planlaması; ençok boş vakit davranışları ve dış mekan değişkenleriyle ilgili olmaktadır.

Planlama yönteminin hem geleneksel, hem de yeni bakış açıları; rekreasyon planlamasına ve tasarımına farklı yaklaşımların akılcıl temellerini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşımların arasındaki boşluk, planlama yöntemlerindeki bütünlüğün oldukça fazla çatışması neticesinde oluşmaktadır.

Geleneksel planlama yönteminin sonucu; esnek olmayan uniform ve bir topluluktaki ihtiyaçların ya da değerlerin çoğunu temsil etmeyen iki boyutlu bir plan olmaktadır. Güncel planlama yönteminin sonucu ise genellikle; nispeten esnek, farklı ve

toplum değerlerini temsil edebilecek olan kriterler, politikalar ve öncelikler bütünü'nün bir oluşumudur. Bu tezde tanımlanan metodlar ve tekniklerin uygulamaya yönelik esaslarını teşkil etmeleri, burada yer alan yaklaşımların aralarındaki farklılığın anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Şehirlerin ve rekreasyonun niteliği; rekreasyon planlaması metodlarının uygulanmasından önceki meseleleri, ilişkileri ve temel terimlerin anlaşılmasını arzulamaktadır. Rekreasyon planlamasının ve şehirlerin niteliğinin giderek hızla değişmesinden ötürü ortaya konulan fikirlerin tümü üzerinde geçmişteki örnekler ve günümüzdeki uygulamamalar, toplumların çoğunda bu fikirleri başlangıç için bir orijin olarak önermektedir.

Temel planlama görevi; insanlar, şehir, boşvakitler, rekreasyon, dış mekan ve kentsel form arasındaki anlamlı ve önemli ilişkeleri anlamak olmalıdır. Daha detaylı planlama görevi ise; zamanın-boşzamanla, aktivitenin-davranışla, coğrafik alana istinaden mekanın-kentsel doku ile olan ilişkisini kurmak olmalıdır. Her iki görev de değer yargılarını, hesaplanmış risk kararlarını ve ek araştırmaları talep edecektir. Her iki talep, şehrin merkezinden, var oluşlarına doğru yönelme durumunda hangisinin eniyi şekilde işlediğine çözüm getirilmesi için tanıtım yapılmasına gerek duyacaktır.

Planlama yöntemi için herhangi bir formül verilemez. yalnızca geçmişteki örnekleri ve günümüzde yapılan uygulamaları bize yol gösterecektir. Herbir durum; müşterinin ihtiyaçlarına, planlama alanına ve zamana uymak için farklı yaklaşım talep edebilir veya yaratabilir. Eğer projelerin çoğu yetersiz kalıyorsa bunun nedenleri insanlar, politikalar ve zaman olabilir.

Planlama yönteminde bir kesinlikten sözedilemez. Bununla beraber, planlama yönteminin başarısını ya da başarısızlığını gösteren, devamlı gelişen, büyüyen bir deneyimler bütünü vardır.

Rekreasyon planlamasının hem yöntemi, hem de sonuçları zamana bağılı olarak sürekli bir gelişim süreci içerisindeki yer almaktadır.

KAYNAKLAR

1. **Appelvard. D., and M.Lintell.. 1972. The Environmental Quality of City Streets: The residents, Viewpoint. Journal of American Institute of Planners, 38:84-101**
2. **Artz. Robert and Hubert Bermont (Eds). 1980. New Approaches to Financing Parks and Recreation. Washington, P.C.:Acropolis, 65-69**
3. **Bangs. H.P. and S.Mahler.. 1980. Users of Local Parks. Journal of the American Institute of Planners, 36, 2:330-334.**
4. **Cooper. C.. 1981 St Francis Square: Attitudes of Its Residents. American Inst. of Architects Jour., 53:22-27**
5. **Craig. W.. 1982. Recreational Activity Patterns in a small Negro Urban Community. The role of the cultural Base. Economic Geography, 48, 1:107-115**
6. **Curtis Joseph. E.. 1983. Parks of the Future Journal of Health, Physical Educaton and Recreation, 6:31-39**
7. **Dunn. Diana R., and John M.Gulbis. 1986. Risk Revolution Parks and Recreation, 8:12-50, 17**
8. **Ellis. Jack B., and Carton S.Van Doren.. 1976. A Comperative Evaluation of Gravity and System Theory Models for Statewide Recreational Traffic Flows. Jour of Regional Science, 5,2:57-69.**

9. Gold. Seymour M.. 1984. Deviant Behavior in Urban Parks. In Journal of Health, Physical Education and Recreation, 45,11:50-52
10. Greben, Seymour, and David E. Gray. 1984. Future Perspectives. Parks and Recreation, 6:11-19.
11. Hendee. J.C.. 1980. Rural Urban Differences Reflected in Outdoor Recreation Participation. Journal of Leisure Research, 4:333-341
12. Hendricks. J.. 1981. Leisure Participation as influenced by Urban Residence Patterns. Sociology and Social Research, 55, 4:414-428.
13. Hoinville. G., 1984, Evaluating Community Preferences. Environment and Planning, 3:33-50
14. Howe-Murphy Roxanne. 1987. Mainstreaming, the Emergence of the Disabled in the Community . California Parks and Recreation, 33,3:14-15, 34
15. James. L.D.. 1978. A Case Study in Income Redistribution from Reservoir Construction. Water Resources Research, 4:499-505.
16. Lansing. J.B.. and R.W. Marans.. 1979. Evaluation of Neighbourhood Quality. Jour.of American Inst.of Planner., 35:195-199.
17. Murphy James F.. 1983. Leisure Service Delivery System: A modern Perspective. Philadelphia: Lea and Febiger., 85-90.
18. Paswell. R.E.. 1982. Problems of the poor in an Auto Owning Environmente. International Journal of Environmental Studies, 3:253-257.

Mimar Sekin UĞUR;

14.09.1969 yılında İstanbul'da doğdu. İlk öğrenimine 1976 yılında Pilot Cengiz Topel İlkokulu'nda başladı. 1981 yılında Kozyatağı İlkokulu'nda tamamladı. Ortaokul ve Lise eğitimini Suadiye Lisesi'nde tamamladıktan sonra 1986 yılında Yıldız Üniversitesinde Mimarlık eğitimine başladı. Akademik çalışmalarının yanısıra, çeşitli bürolarda çalışarak, mesleki deneyimini geliştirdi. 1990 yılında mimar olarak mezun olan Seçkin UĞUR, 1991 yılında Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde, Mimari Tasarım Yüksek Lisans Programına başladı. 1993 yılında kısa bir süre mimar Behruz ÇİNİCİ'nin yanında çalıştıktan sonra, halen mimarlık kariyerine özel çalışmalarıyla devam etmektedir.